

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

283577

CIRU OECONOMU

RĂSBUNAREA LUI ANASTASE

ROMAN ISTORIC

LINDA

NUVELĂ

UN JUBILEŬ LITERAR

BUCUREȘTI
Editura Tipografiei GUTENBERG, Joseph Göbl
23, Strada Dómnei, 23
1896

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Narațiunea ce urmează e mai puțin o creațiune romantică decît o espunere de fapte istoric esacte.

Sedus de tragicele frămîntări ale acelui secol al V-lea, în care luptele și rivalitățile bisericești, intrigile și crimele unei curți fără scrupule, vecinătatea barbarilor, din ce în ce mai pretențioși și mai amenințători, stropiră așa de des cu sînge și cu noroiu un tron șovăitor, Autorul a căutat să dea o idee despre ce a fost viața bizantină în acele timpuri.

El a stăruit, mai cu seamă, asupra părței curat artistice și pitorești a veacului.

Cearta celor două naturi, cu diferitele erezii și scandaluri ce provocă, va arăta cu ce subtilități se trudeau pe atunci spiritile și ce patimă puneau în speculațiunile lor.

Descrierea localităților, a costumelor, a templelor, a monumentelor. a edificiilor publice, făcută cu esactitate și după izvoarele cele mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

autorizate, va da asemenea o idee lămurită de luxul şi de rafinamentele unei civilizaţiuni ajunse la apogeul ei.

Chiar intriga şi drama povesteĭ, sprijinite pe evenimente riguros adevărate, vor zugrăvi cu vii culori moravurile timpului şi vor dovedi că Autorul n'a cerut închipuirei decît ceea ce'i era absolut trebuincios pentru a ajunge la desnodământul întîmplat.

Răsbunarea lui Anastase e, într'un cuvînt, un adevărat roman istoric, — poate singurul de acest fel care s'a scris pînă acum în limba romînă, — lucrat cu îngrijirea şi cu respectul de adevĕr ce şcoala modernă reclamă de la asemenea lucrări.

Retipărindu-l, după o primă publicare în revista *Ateneul romin*, voim să răspundem la numeroasele cereri ce ni s'aŭ adresat în această privinţă, plini încă de speranţă că el va fi primit de publicul cititor cu aceeaşi favoare cu care apariţiunea luĭ a fost întîmpinată de cunoscători.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cînd Anastase aflâ de răspunsul luĭ Trascaliseŭ către Patriarh, perderea Impăratuluĭ fu în mintea luĭ hotărîtă.

Și atît de grozavă izbucni turbarea în inima aceluĭ om, pînă atuncĭ așa de blînd și de supus, încît i se păru că simpla moarte nu era de ajuns ca să spele insulta ce primise.

El voia să aibă pe stăpînul săŭ în mînă, să 'l vază tîrîndu-se la picioarele sale, cerîndu-ĭ ertare, recunoscînd că a greșit, umilindu-se pînă la înjosire; iar el, rece și neînduplecat, să asculte vaetele luĭ cu nepăsare, și, re'mprospătîndu-și ura prin amintirea necinsteĭ ce credea că i se făcuse, să 'l silească a înghiți, picătură cu picătură, paharul durerilor în carĭ trebuea să 'și sfîrșească zilele.

Anastase se născuse, din părinți săracĭ, la Dirachium, vechiul Epidamne, în Iliria, pe coastele Adriaticeĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Copilăria-ĭ se petrecuse pe stîncile ce domină orașul, despre lagune, unde se ducea să pască caprele cu băeții de seama luĭ.

Seara, tatăl-său, scrib în arhivele censuluĭ, îl învăța să citească, cînd avea vreme saŭ cînd nu era prea obosit; iar maică-sa, maniheistă, arunca în sufletul luĭ semințele acesteĭ doctrine, care trebuia să 'ĭ turbure conștiința pînă la sfîrșitul vieței.

Natura 'l înzestrase cu o figură simpatică și cu o constituție robustă, pe care și-o învîrtoșase încă prin traiul ce ducea în aer liber și prin luptele și esercițiile la carĭ se dedea cu tovarășiĭ săĭ.

Nalt, bine făcut, cu părul galben, înfățișarea luĭ era plăcută, maĭ cu seamă din cauza veselieĭ pururea răspîndită pe obrazul luĭ.

El avea ochiĭ desperecheațĭ, unul negru și altul albastru, ceea ce da fizionomieĭ luĭ ceva deosebiț, care, de la 'nceput, atrăgea atenția.

Aceste avantage fizice, unite cu o fire blîndă și cu o minte plină de vioiciune, îl făcuseră să cîștige o netăgăduită superioritate asupra acelora în mijlocul cărora trăia.

Pe lîngă admirațiunea ce le inspira calitățile luĭ alese, un fel de cult se întemeiase împrejuru-ĭ din cauza uneĭ împrejurărĭ ce multora păruse providențială.

El găsise, într'o zi, jucîndu-se, ascuns într'o scorbură de stîncă, bine păstrat, deși părînd foarte vechiŭ, un trofeŭ de arme, cum nu se maĭ obicĭnuiaŭ pe atuncĭ, — căscĭ, paveze, arcurĭ, lăncĭ, săbiĭ, și, printre ele, bățul de comandament, acel *eburneus scipio*, cu acvila romană în vîrf, semn caracteristic al putereĭ, *imperii*.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Lucrul nu ar fi fost de mirare pentru cine știa că, cu patru secole înainte, Dirachium fusese teatrul unor lungi operațiuni militare între Iuliŭ Cesar și Pompeŭ, carĭ se certaŭ pentru stăpînirea lumeĭ.

Totuși, atît timp se scursese de atuncĭ, atîtea evenimente și schimbărĭ trecuseră peste orașul acela, încît nimenĭ nu se gîndi să dea lucruluĭ esplicarea luĭ firească, ci toțĭ preferiră a vedea, în acea descoperire, un semn dumnezeesc că descoperitorul era să aibă un mare și strălucit viitor.

Muncit de aceste prezicerĭ, tatăl luĭ Anastase începu să crează serios că fiul-săŭ era chemat să joace un rol însemnat în împărăție.

Și argumentele nu'ĭ lipsiaŭ pentru a se 'ntări din ce în ce în această credință.

Oare Maximin, devenit împărat cu două sute de anĭ maĭ nainte, nu păzise, în tinerețe, turmele pe munțiĭ Traciei, întocmaĭ după cum fiul-săŭ le păzea, acum, pe coastele rîpoase ale mărei?

Oare Aurelian, învingătorul Zenobieĭ, nu eșise dintr'o familie obscură, din țăranĭ cultivatorĭ aĭ pămîntuluĭ, sclavĭ înainte de a fi liberațĭ de Aurelius, fostul lor stăpîn, al căruĭ nume îl adoptaseră?

Chiar Dioclețian, organizatorul monarhieĭ, nu avusese oare drept tată pe un desrobit, grefier municipal maĭ în urmă, după cum el însu-și era, astă-zĭ, scrib în serviciul censuluĭ?

Și, dacă aceia se înălțaseră așa de sus, pentru ce fiul săŭ n'ar încerca să le calce în urmă, cînd el prin nimic nu se putea socoti maĭ prejos decît dînșiĭ, nicĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prin naștere, nicĭ prin deșteptăciune, nicĭ prin curagiŭ, nicĭ prin frumusețe, și cînd, maĭ cu seamă, soarta se declarase așa de vădit în partea luĭ, arătîndu-ĭ ținta unde trebuea să ajungă ?...

Aceste raționamente, și altele tot atît de îndrăsnețe, împinseră pe micul slujbaș fiscal din Dirachium să caute o scenă maĭ avantagioasă pe care fiul-sĕŭ să'șĭ poată desvolta darurile cu carĭ natura 'l înzestrase, și, fiind-că, pe vremea aceea, Bizanțiul era centrul spre care se 'ndreptaŭ cu rîvnă toate privirile, focarul unde se făureaŭ toate marile destine, el hotărî să'l trimeață spre a'șĭ găsi norocul în această capitală.

Anastase avea vîrsta de șaĭ-spre-zece anĭ cînd părăsi, într'o dimineață, orașul sĕŭ natal, pe jos, cu traista 'n băț, cu punga maĭ mult goală, însă cu inima plină de nădejde.

El apucâ pe *Via Egnatia,* acea frumoasă șosea militară care străbătea întreaga peninsulă și care 'l scoase la Tesalonica, pe țărmurile măreĭ Egee, de unde o corabie îl luâ pentru a'l depune în capitala Imperiuluĭ de Răsărit.

Era în anul 447, subt domnia luĭ Teodosie II, fiul luĭ Arcadie, în focul luptelor și al certelor bisericeștĭ, la carĭ însu-șĭ Impăratul, cu pretențiile-ĭ de teolog învĕțat, lua o parte așa de activă și carĭ preocupaŭ spiritele maĭ mult decît atacurile barbarilor ce amenințaŭ din toate părțile.

Anastase se găsi singur, perdut, pentru a zice ast-fel, în acea imensă cetate, de un lux desfrînat, plină de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

minuni, unde nimeni nu 'l băga în seamă și de unde, după ce primele mirări trecură, viitorul i se arătâ subt fețele cele mai puțin atrăgătoare.

După ce mîncâ puținii bani ce adusese cu dînsul, încercînd zadarnic să 'și găsească un căpătîiu, el fu nevoit să trăiască din distribuțiunile ce, printr'un vechiu obiceiu, se făceau încă zilnic populațiunei leneșe sau nevoiase a orașului.

El cătase, ce e drept, mai întîiu, să intre în oștire, carieră pe care, odinioară, atîția se sprijiniseră pentru a ajunge la strălucite înălțări; însă, de cînd puterea căzuse pe mîinile eunucilor și aceștia stăpîneau spiritul împăraților, meseria armelor era aproape închisă pentru tinerii cu bună voință.

Armata, cea din Constantinopole, mai cu seamă, bine plătită și frumos echipată, ajunsese o dependință a domesticității imperiale, în care nu se putea pătrunde decît cu protecțiuni puternice.

Ea nu mai slujea, ca altă dată, pentru războaie, ci pentru paradele ce imaginațiunea unui Eutropie sau unui Hrisafie organiza, de cîte-va ori pe an, pentru a da molaticilor reprezintanți ai tronului iluziunea triumfului asupra unor protivnici închipuiți.

Cît despre adevărații vrăjmași ai Imperiului, barbarii, cari se îmbulzeau din ce în ce mai îndrăsneți împrejurul lui, politica acelor miniștri era de a 'i ține, de o cam dată, la o oare-care depărtare prin puterea aurului, ast-fel că înrolările militare nu mai înfățișau interes.

Anastase dobîndi în scurt timp, convingerea că nu va putea să 'și atingă scopul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Descuragiat, cuprins de dorul de țară, de trebuința de a revedea locurile ce 'i eraŭ scumpe și în carĭ petrecuse zile așa de fericite, el începuse să se gîndească serios la întoarcere, cînd întîmplarea îĭ scoase înainte pe un călugăr, care hotărî de viitorul luĭ.

Era părintele Narses, singhelul, adică soțul nedespărțit al starițuluĭ mănăstireĭ Sfînteĭ-Treimĭ, după obiceiul ce exista în acele timpurĭ ale Bisericeĭ creștine ca tot arhiereul să aibă un martor nedeslipit al vieței și al faptelor sale.

Narses fu isbit de buna înfățișare, de chipul blînd și voios al tînăruluĭ Anastase, pe care 'l întîlni, într'o dimineață, rătăcind fără rost împrejurul mănăstireĭ și cu care intră în vorbă.

El află, în cîte-va cuvinte, păsurile luĭ, încercările luĭ, rămase fără rezultat, de a intra în miliție, hotărîrea ce luase de a se înapoia în patria sa, dar pe care nu o putea pune, de o-cam-dată, în ezecuțiune, din cauza lipseĭ de mijloace.

Limbagiul luĭ, simplu, dar plin de farmec, impresionă pe călugăr.

— «Fiind-că laiciĭ nu voesc să-l primească ca luptător în rîndurile lor, să-l facem soldat al luĭ Dumnezeŭ!» îșĭ zise el.

Și, fără mult înconjur, îĭ propuse să-l ia în mănăstire, unde, de va simți plăcere, va putea rămîne pentru tot-d'a-una și unde, cu răbdare, cu pietate și cu bune purtărĭ, îĭ va fi lesne să se ridice pînă la cele maĭ înalte trepte.

Anastase, strîns de nevoe, primi numaĭ decît, și, ast-fel, luară de o cam-dată sfîrșit visurile de glorie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și de mărire cu carĭ plecase din țara sa și căror deja realitatea apucase să le taie din aripĭ.

Mînăstirea Sfînta-Treime era una din cele maĭ frumoase și maĭ renumite din cîte se aflaŭ în împrejurimile capitaleĭ

Așezată în mijlocul unor grădinĭ minunate, ea se înălța în vecinătatea sub-urbieĭ Hebdomon, la o mică depărtare de Poarta Miriandruluĭ, și adăpostea maĭ bine de treĭ sute de călugărĭ între zidurile sale.

Starițul eĭ, om cuvios și venerabil, iubit pînă la adorațiune de călugăriĭ săĭ, pe carĭ îĭ administra de maĭ bine de treĭ-zecĭ de anĭ, era acel arhimandrit Eftihie, așa de cunoscut în istoria luptelor bisericeștĭ dintr'al V-lea secol, și care, tocmaĭ atuncĭ, la vîrsta de șapte-zecĭ de anĭ, cîștigase celebritatea prin noua sa doctrină asupra Intrupăreĭ [1]).

Natura părea că'l crease pentru o viață retrasă și puțin sgomotoasă, căcĭ, încă de copil, el făgăduise luĭ Dumnezeŭ să nu treacă nicĭ o dată de pragul mînăstireĭ sale.

Cu toate acestea, nevoile lumeĭ și serviciul religiuneĭ îl siliseră deja o primă dată să nu se ție de cuvînt.

Chemat, în adevăr, prin ordin împărătesc, să ia parte la Sinodul din Efez, care avea să judece pe Patriarhul Nestorie, el părăsise, cu cîțĭ-va anĭ înainte, retragerea sa și se amestecase în luptele pătimașe al căror dureros esemplu îl înfățișa, pe vremile acelea, așa de des, Biserica ortodoxă.

---

1) Vezĭ, pentru amănunte, Amédée Thierry. *Nestorius et Eutychès.*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

La întoarcere, în loc ca liniștea ce domnea împrejuru-i, și în care era fericit de a se regăsi, să'l potolească, el se simțise cuprins de neînfrînate dorințe de a da o ființă ideilor ce discuțiunile la carî asistase făcuseră să se nască într'însul.

Sinodul osîndise, fără îndoială, pe Nestorie pentru rătăcirile luĭ : dar aceasta nu i se părea de ajuns.

El ar fi voit să vază pe această înaltă Adunare întinzîndu-se maĭ pe larg asupra misteruluĭ Intrupăreĭ, care formase obiectul deliberațiunilor eĭ, și lămurind, printr'o espunere de doctrină neatacabilă, din cauza autorităței ceĭ da izvoarele de unde emana, ceea ce sfințiĭ Părinți n'avuseseră timpul saŭ curagiul să hotărască în anul 325.

El își propuse decĭ să împlinească, prin propriele sale puterĭ, lipsa lăsată de maĭ marii săĭ în explicarea acesteĭ grele și primejdioase probleme.

Soborul ecumenic din Niceea, adunat de Constantin-cel-Mare pentru a face să se respecte unitatea Sfinteĭ-Treimĭ atacată de Arie, Patriarhul Alesandrieĭ, nu zisese decît puține cuvinte asupra Intrupăreĭ.

El afirmase numaĭ, în Crezul care formează simbolul adevărateĭ credințe, că Isus Hristos *se întrupase de la Duhul sfînt și din Fecioara Maria și se făcuse om,* fără a hotărî în ce măsură se săvîrșise acea întrupare.

De aci, deosebite sisteme eșiseră la iveală, fie-care căutînd a determina proporția în care divinul și umanul coexistaseră în persoana fiuluĭ Născătoareĭ, alcătuit din amestecul acestor două elemente.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Unii, ca Fotinie din Sirmium, susținuseră că Isus fusese om ca toți oamenii, luminat însă mai mult decît cei lalți muritori prin puterea Duhului sfînt, care revărsase razele sale asupră-i.

Alții, ca Apolinarie din Laodiceea, pretinseseră că el fusese Dumnezeŭ desăvîrșit, compus din alte elemente decît cele omenești, prin întruparea Duhului sfînt în sînul Fecioarei Marii.

Ambele aceste sisteme însă fuseseră osîndite, fiindcă și unul și altul conducea la consecințe neadmisibile din puntul de vedere al dogmelor creștine.

Dacă, în adevăr, Isus fuseee *numai om*, cum rămînea cu afirmările Apostolilor și ale celor lalți Părinți ai Bisericei *că Dumnezeŭ* se jertfise pentru răscumpărarea păcatelor omenești? căci, în această ipoteză, *omul singur*, iar nu Dumnezeŭ, primise sîngerosul sacrificiŭ al Crucei!

Dacă, din contra, el fusese *numai Dumnezeŭ*, nu se sfărîmase oare, prin faptul Răstignirei, unul din atributele de căpetenie ale divinității, nemurirea? fiindcă, în cazul acesta, supuindu-se morței, Dumnezeŭ se sinucisese, și ființa lui nu mai era eternă și nemărginită, după cum și-o închipuiaŭ toți acei carî credeaŭ într'însul!

Cu cîți-va ani înainte, fostul Patriarh al Constantinopolei, Nestorie, reluînd sistemul lui Fotinie, voise să'l împace cu Sfintele Scripturi, întruniud cele două naturi, divinul și umanul, în persoana lui Isus Hristos.

Ca să fie însă logic, el învăța că fie-care din aceste naturi păstrase individualitatea sa deosebită, astfel că Mîntuitorul fusese, în acelaș timp, și om și Dumnezeŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

om prin naștere și prin conformațiune, Dumnezeŭ prin întruparea cuvîntuluĭ sfînt în ființa luĭ cea pămîntească

Doctrina aceasta, mărginită la aceste propunerĭ, nu cuprindea nimic grav împotriva dreptelĭ credințe și n'ar fi întîmpinat, poate, objecțiunĭ serioase, căcĭ Soborul ecumenic din Halcedonia formulâ, cu cîțĭ-va anĭ în urmă, una aproape identică pentru a pune cap controverselor ce esistaŭ asupra acestuĭ punt.

Ceea ce perdu însă pe autorul eĭ fură deducțiunile ce trase dintr'însa în privința Maiceĭ Domnuluĭ.

Fecioara Maria fusese tot d'a-una desemnată de creștinĭ cu epitetul onorific de Născătoare de Dumnezeŭ, *teotocos*.

Nestorie, ca să accentueze și maĭ bine ideea sa că Isus se născuse om și că divinitatea la dînsul era rezultatul uneĭ unirĭ pur morale dintre el și Dumnezeŭ, propuse ca femeea care 'ĭ dase naștere să nu se maĭ numească *teotocos*, cum, după dînsul, impropriŭ se numise pînă atuncĭ, ci *antropotocos*, Născătoare de om, cum pretindea că rațiunea povățuia să i se zică.

«In adevăr, adăoga el, pentru a'și explica cugetarea, carnea nu produce decît carne: cum dar Dumnezeŭ, care e numaĭ spirit, a putut să fie plămădit din materie?

«Creatura e oare în stare să procreeze pe creator?...»

Aceste teorĭĭ scornirĭ furtunĭ în mințile drept credincioase, și Nestorie, cu toată trecerea de care se bucura pe lîngă Impĕratul, fu dat în judecată, anatematizat și izgonit din scaunul sĕŭ, ca eretic.

Eftihie, care asistase la acele scene și se speriase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de consecințele unde condusese pe Nestorie doctrina luĭ, crezu că, puindu-se într'un punt de vedere cu totul opus, va liniști spiritele și, în acelaș timp, va da adevĕrata esplicare a misteruluĭ Intrupăreĭ.

El nu putea tăgădui, subt pedeapsă de a cădea în rătăcirile predecesorilor săĭ pur zeiștĭ, ca Sabelie și Apolinarie din Laodiceea, că ființa luĭ Isus Hristos fusese formată din două elemente.

Susținea totuși că deosebirea acestor elemente esistase numaĭ *înainte de Intrupare*.

După acest eveniment însă, împreunarea divinuluĭ cu umanul se săvîrșise în mod așa de perfect, în cît formase un tot unic și indivizibil, care era persoana Mîntuitoruluĭ.

Orĭ-cît de stranie ni s'ar părea această doctrină a celor două naturĭ, despărțite înainte de Intrupare, pentru a se contopi în una singură în urmă, ea dobândi un mare succes.

Mînăstirile dimprejurul Constantinopoleĭ, vrăjmașe luĭ Nestorie, nu numaĭ din pricina ideilor, ci. maĭ ales, din cauza mineĭ de fer subt care le ținuse, contribuiră foarte mult la aceasta.

Primind cu entuziasm nuoile teoriĭ, ele găseaŭ o ocazie maĭ mult pentru a'șĭ manifesta ura contra fostuluĭ Patriarh.

Multă lume, afară de aceasta, inimile maĭ cu seamă simple și pioase, însetate de credință, pline de misticism, desprețuitoare de lucrurile pămînteștĭ, se simțeaŭ fericite de o esplicare care corespundea ideeĭ ce 'șĭ formaŭ despre divinitate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mintea lor nu putea să admită că Domnul, coborîndu-se din cer pentru mîntuirea noastră, a primit să locuească, fie chiar provizoriu, în corpul unui om slab și supus neputinților, ca toți oamenii.

Pe cîtă-vreme, dacă elementul divin se confundase cu cel uman, după cum susținea Eftihie, din acest amestec eșise o natură perfectă și superioară, demnă de a servi drept adăpost Dumnezeirei.

Renumele stariţului sfinteĭ-Treimĭ creștea decĭ cu repeziciune, fie-care zi aducîndu-ĭ cîrdurĭ de nouĭ auditorĭ, atrași de cuvîntul luĭ plin de căldură și de adevărurile ce li se părea că desvelueşte.

Vasta biserică a mînăstireĭ ajunsese să nu maĭ poată cuprinde mulțimea ce se grămădea într'însa.

Dar ceea ce puse vîrf reputațiuneĭ bătrînuluĭ arhimandrit fu venirea Impăratuluĭ, cu toată curtea sa, ca să asiste la una din predicele luĭ.

La drept vorbind, această cinste neașteptată fu opera esclusivă a eunuculuĭ Hrisafie, pe care Eftihie îl botezase în religia creștină și care pusese ochiĭ pe dînsul pentru a 'l sui pe scaunul Patriarhatuluĭ, în locul luĭ Flavian, cu care era în vrajbă.

Ca să atragă buna-voință a luĭ Teodosie II și să dobîndească, cu maĭ multă ușurință, ceea ce hotărîse să săvîrșească, vicleanul ministru nu înceta de a vorbi stăpînuluĭ sĕŭ de marile darurĭ, de *admirabilele* învățăturĭ ale protegiatuluĭ sĕŭ.

Cuprins de curiozitate, fiul luĭ Arcadie voi să auză cu propriele sale urechĭ pe acel călugăr care spunea lucrurĭ așa de frumoase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El rămase încîntat de dînsul, și, cu înlesnirea cu care 'și schimba convingerile, din nestorian hotărît, deveni numai de cît eftihian înfocat.

Anastase intrâ în mînăstire pe vremea aceea, cînd, prin toate colțurile eĭ, nu răsunaŭ decît cînturĭ de slavă pentre Cel-de-Sus și laude și cădelniță̆rĭ pentru prea smeritul luĭ rob, Eftihie.

Cu toate că el făcea parte dintre tinerĭĭ rînduiță̆ĭ la serviciul arhondărieĭ, scutiță̆ĭ, prin urmare, de rigoarea practicelor monahale, pînă la admiterea lor definitivă ca frați, viia luĭ inteligință îl împingea să se intereseze de tot ce se petrecea împrejuru-ĭ.

El învățase să esplice tot așa de bine ca cel maĭ știutor din călugărĭ ce se 'nțelegea prin consubstanțialitatea saŭ *omiusia* Tatăluĭ cu Fiul; pentru ce Duhul sfînt, care face parte din triada divină, purcede numaĭ de la Tatăl; în ce consistă și pînă unde se întinde emanualitatea Fiuluĭ; carĭ sînt ipostazele prin carĭ a trecut dumnezeirea înainte de a ajunge la Treimea perfectă și nedespărțită subt care creștinătatea o adoră, și alte cestiunĭ de 'naltă subtilitate teologică de felul acesta.

Spiritul luĭ limpede și deschis tutulor manifestațiunilor gîndireĭ, frumusețea luĭ deosebită, preschimbată în ceva îngeresc, decînd i se dase poeticul pervaz al mînăstireĭ drept cadru, și, maĭ presus de toate, blîndețea și veselia luĭ comunicativă, fermecînd de la prima vedere, făcuseră dintr'însul copilul răsfățat al comunității.

Eftihie îl luase în mare dragoste, și, sedus de agerimea judecățeĭ luĭ, adesea împingea bunătatea pînă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a sta ceasurĭ de vorbă cu dînsul, învățîndu-l Sfintele Scripturĭ, esplicîndu-ĭ doctrina sa, întărindu-l într'însa.

El ar fi voit să 'l vază, înzestrat cum era, ajungînd, într'o zi, unul din Părinții autorizați aĭ Bisericeĭ, luîndu-ĭ locul și întemeind opera de credință ce începuse.

Anastase, din parte-ĭ, recunoscător, îșĭ da toate silințele ca să merite buna voință ce i se arăta, căcĭ nimenĭ în mînăstire nu era maĭ supus, maĭ ascultător, maĭ scrupulos păzitor al datorielor decît dînsul.

De alt-mintrelea, el se deprinsese repede cu traiul ce ducea, ba chiar îĭ plăcea acea atmosferă de liniște și de singurătate, în care regăsea libertatea zilelor de copilărie.

Grădinele Sfinteĭ-Treimĭ, înconjurate de nalte zidurĭ, carĭ le izolaŭ cu totul, ocupaŭ marĭ întinderĭ, prelungindu-se, în amfiteatru, pînă dincolo de creasta dealurilor, de unde vederea îmbrățișa tot orizontul.

Maĭ multe generațiunĭ de călugărĭ sădiseră într'însele, cu rîvna oamenilor carĭ lucrează pentru eĭ înșiși, tot ce omul poate să dorească maĭ desăvîrșit, ca frumosețe, pentru desfătarea ochilor, și ca folos, pentru trebuințele meseĭ.

Acolo creșteaŭ, ajutați de un pămînt bogat și de o climă cum nu maĭ există alta, pomiĭ roditorĭ ceĭ maĭ feluriți, meriĭ, periĭ, pruniĭ, cireșiĭ, caișiĭ, nuciĭ, din țările temperate, alăturĭ cu migdaliĭ, lămîiĭ, portocaliĭ, smochiniĭ, măsliniĭ, din cele calde, printre carĭ vița îșĭ desfăcea brațele sale grațioase.

O earbă scurtă și deasă, pururea fragedă, din cauza pîraelor ce o udaŭ, așternea, la picioarele lor, un vecinic covor de verdeață.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mai departe, în fund, suind povîrnișul dealului pînă pe muche, se 'ntindea o pădure secular, în care toate esențele, de la stejarul cel maiestos, pînă la cedrul cel venerabil, își daseră întîlnire.

Aci, mintea putea să medite în liniște, căci nici un sgomot nu turbura odihna aceluĭ templu al singurătățeĭ.

Abia lumina zileĭ, cernîndu-se printre copaciĭ bătrînĭ, izbutea să formeze, icĭ și colo, cîte un cerc auriŭ subt întunerecul verde al frunzelor.

Băncĭ rustice așezate prin colțurile cele maĭ ascunse, crucĭ întocmite din crăcĭ împreunate printr'o simplă legătură, icoane țintuite în scorbura vre unuĭ arbore centenar, arătaŭ îndestul, afară de aceasta, trebuințele și preocupările ce împingeaŭ în acel loc pe pioșiĭ locuitorĭ aĭ mînăstireĭ.

Anastase venea adesea-orĭ, în acea retragere, să treacă timpul ce 'ĭ lăsa liber serviciul la care era rînduit.

Iĭ plăcea să se afunde în adîncimele pădureĭ, să stea ceasurĭ culcat în earbă, cu gîndul prin alte lumĭ, făcînd planurĭ pentru viitor, ascultînd glasurile naturieĭ, pline de 'nțeles pentru dînsul.

Une-orĭ, se urca pînă 'n vîrful dealuluĭ, pe creastă, și, de acolo, se uita lung la admirabila panoramă ce avea împrejuru-ĭ, încercînd parcă, prin închipuire, un fel de luare în stăpînire a aceleĭ frumoase împărățiĭ ce întrevăzuse în visurile-ĭ îndrăsnețe de copil.

La răsărit, dincolo de Hrisocheras, — Cornul-de-Aur, interpus, ca un braț gigantic, între oraș și sub-urbiele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Smochinilor, Sike, azĭ Pera și Galata, pe atuncĭ neînsemnate și sărac locuite, servind drept cimitre Bizanțiuluĭ — ochiul luĭ urma linia Bosforuluĭ, însemnînd coastele Asieĭ și perzîndu-se, din ce în ce maĭ confuză, colo, departe, spre furtunosul Pont-Euxine, ce se simțea fără să se deosibească încă.

La meză-noapte și la apus, mănoasele cîmpiĭ ale Traciei meridionale veneaŭ sfîrșindu-se, pînă subt zidurile cetățeĭ, ca ultimele valurĭ ale unuĭ ocean nemărginit

Nimic nu poate să dea o idee de pitoreasca varietate a acelor împrejurimĭ, pe carĭ arta, ajutată de natură, le preschimbase în necomparate grădinĭ; de pădurile lor, tăind orizontul ca niște feerice cortine; de mînăstirile lor, intrevăzute, printre buchetele de verdeață, ca niște senine locașurĭ de fericire; de vilele și de palatele lor, unde, subt strașinele cu olane de bronz, pe terațele cu stîlpĭ de porfiră, în dumbrăvile aromatice, la murmurul și la răcoarea apelor viĭ, țîșnind din basinele de marmoră albă, societatea avută se ducea să petreacă zilele călduroase ale vereĭ!

Anastase admira acea priveliște fără pereche, însă nu putea să 'șĭ stăpînească înduioșarea cînd se gîndea că atîtea minunate bogățiĭ, așezate într'un loc deschis, afară de orĭ-ce apărare, eraŭ lăsate, pentru a zice ast-fel, în voea întîmplăreĭ și la discreția barbarilor, carĭ, în deosebite rîndurĭ, sosiseră pînă la porțile cetățeĭ.

El ar fi voit să le vază asigurate, ferite de pericolul uneĭ năvălirĭ.

Cine știe? poate că, în mintea luĭ, chiar de atuncĭ luă naștere planul aceluĭ zid uriaș de peatră, care, plecînd de lîngă Selimbria, pe Propontide, pentru a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se opri mai sus de Dercon [1]), pe Pontul-Euxine, unea cele două mări pe o lungime de opt-zeci de milurĭ romane și izola, printr'un șir de întăriri și de turnurĭ, comunicînd între ele prin galeriĭ ascunse, întreaga peninsulă la estremitatea căreia Bizanțiul se afla zidit !

La mează-zi, pe fundul albastru și neted al mărei, se desfășuraŭ, într'o uimitoare magie de turle, de crucĭ, de învelișurĭ scîntectoare, de cupole de aur și de argint, fermecătoarele splendorĭ ale capitalei, casele, plimbările, piețele, porturile, nimfeele, bisericele, palatele, monumentele eĭ, care mai de care.

El nu se putea sătura d'a le privi ; ba simțea o nespusă plăcere d'a'și aminti pe cele mai însemnate din ele, pe carĭ le cunoștea, fiindcă le văzuse de aproape în timpul cînd rătăcea prin strade, căutîndu-și un rost.

Iată frumoasa biserică a Vlahernelor, închinată Prea Sfinteĭ Născătoare, alăturĭ de izvorul miraculos, a căruĭ apă, compusă, zice-se, din aiasmă, vindeca de boale pe ceĭ ce se spălaŭ într'însa cu credință !

Iată locul de reviste militare, Hebdomon, închis între sfîrcul Cornuluĭ-de-Aur și înălțimile orașuluĭ, cu tribuna luĭ monolită, înconjurată de victoriĭ și de drapele, de pe care se făcea proclamația Cesarilor asociațĭ la imperiŭ; cu elegantul luĭ palat de marmoră galbenă-deschisă, unde, în zilele de ceremonie, alaiul împărătesc, venind de pe Calea Triumfală, se oprea ca să se odihnească ; cu casele și cu edificiile luĭ

1) Azĭ, *Delcos.*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

multicolore,—verzĭ, cenuşiĭ, albastre ca cerul saŭ trandafirĭĭ, — carĭ, prin numărul lor din ce în ce maĭ însemnat, făcuseră din acel cîmp o adevărată sub-urbie, plină de sgomot şi de mişcare !

Iată, scoborîndu-se spre mare în formă de arc, zidurile cetăţeĭ, rezemate pe turnurĭ rotunde saŭ pătrate, străpunse de porţĭ, — cele şapte porţĭ carĭ asiguraŭ comunicaţiile despre uscat: — Poarta Cinegum, la estremitatea nordică, dînd pe Cornul-de-Aur, Poarta Miriandruluĭ, Poarta Carsias, Poarta Sfîntuluĭ Roman, Poarta Pătrată, Poarta Fîntineĭ şi Poarta Aurită, înaltă şi masivă, cu pervazul eĭ de columne corintiene, susţinînd o victorie antică !

Iată, tăind oraşul în două, rîul Levcos, saŭ Cel-Alb, ale căruĭ malurĭ, sădite cu pleoapĭ şi cu paltinĭ, trăgea, de la nord la sud, o linie neîntreruptă de verdeaţă !

Iată superbul mauzoleŭ, Sfinţiĭ Apostolĭ, ridicat de Constantin-cel-Mare, pentru a'ĭ servi drept vecînică locuinţă, aruncînd în aer domul luĭ cel măreţ, învelit cu plăcĭ de metal aurit, împrejurul căruia, pe rotonda ce'l încingea, ceĭ Douĭ-spre-zece Ucenicĭ staŭ cu braţele întinse, ca spre a binecuvînta capitala !

Iată Augusteonul, saŭ forul luĭ August, splendidă piaţă, aşternută cu lespezĭ de marmoră şi împodobită cu statuĭ, în mijlocul căreia se 'nălţa Miliarul-de-Aur, monument grandios în formă de arc de triumf, de unde se socotcaŭ distanţele şi d'asupra căruia tronaŭ, între douĭ Ingerĭ, Constantin şi maică-sa, Elena !

Iată Columna Constandiniană, întocmită din nouă bucăţĭ cilindrice de porfir roşu, susţinînd, la înălţimea de o sută două-zecĭ de picioare, o statue a luĭ Apolone, luată dintr'un templu păgîn şi aşezată acolo

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pentru a înfățișa pe întemeetorul orașuluĭ, în atitudinea dominațiuneĭ, cu fruntea încinsă de o coroană de raze, compusă din piroanele adevărateĭ crucĭ !

Iată Palatul Senatuluĭ, cu porticu-ĭ de marmoră albă, incadrat între șase columne ionice !

Iată Capela Sfîntuluĭ Constantin, așternută cu mosaice, unde împărațiĭ primeaŭ supunerea învinșilor, puindu-le piciorul în cap !

Iată Obeliscul luĭ Teodosie, enorm monolit de granit roșu, cu fețele acoperite cu ieroglife de aur, adus din Siena de prefectul pretoriuluĭ, Proculus !

Iată Pritaneul ! iată Tribunalul ! iată Strategiul !

Iată, maĭ departe, Băile luĭ Onorie, Porticele luĭ Fanio și luĭ Troas, Bisericele Sfînteĭ Ireneĭ, Sfînteĭ Mineĭ și Sfînteĭ Anastasiĭ !

Iată Termele luĭ Arcadie ! iată Palatele Pulherieĭ, Marineĭ și Flacileĭ ! iată Nimfeul cel mare !

Iată în fine, profilînd pe orizont ceĭ patru-zecĭ de stîlpĭ cu arcurĭ boltite ce'l compuneaŭ, Apeductul luĭ Valenție ce semăna, de departe, a un miriapod gigantic, îndreptîndu-se, în goana mare, spre Bizanțiŭ !

Dar, ceea ce'ĭ atrăgea maĭ cu deosebire privirile și i le reținea maĭ cu stăruință, era Marele Palat Imperătesc, în care o neînvinsă presimțire îĭ spunea că, într'o zi, era să intre triumfător.

El avea așa de bine întipărite în mintea sa toate amănunțimile splendiduluĭ edificiŭ, încît i se părea că le vede de aproape și reconstituia prin gînd ceea ce depărtarea îl împiedica să deosibească.

Colo, se aflaŭ cele treĭ corpurĭ principale din carĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se compunea locuința Autocratorilor bizantinĭ : — Halke, Dafne și Teofilacte, legate între ele prin galeriĭ și prin curțĭ interioare saŭ fiale, — scînteetoare din cauza decorațiunilor și poleiturilor cu carĭ pereții lor de marmoră eraŭ acoperițĭ.

Dincolo, dependințele, ele înșĭ-le palate însemnate, ca Magnaurul, în care împărațiĭ, așezațĭ pe un tron de aur masiv, împodobit cu pietre scumpe, acordaŭ audiențe ambasadorilor, și Porfirul, în care împărătesele veneaŭ să dea naștere augușților lor pruncĭ.

Maĭ departe, închise prin grătare de fier poleite, grădinile, unde, la răcoarea avuzurilor, subt umbra terebinților, sicomorilor, ciprilor, tamarișilor, șirurĭ variate de trandafirĭ, ronturĭ de eliotropĭ și de asfodele, stufișurĭ de leandri albĭ și roșiĭ formaŭ perspective încîntătoare pe luciul azuriŭ al apelor.

Insfîrșit, cu totul lîngă mare, micul palat Bucoleone, cuprins tot în ocolul celuĭ mare, cu porticul luĭ de granit roșu, dominat de un cadran solar, unde, la scara de marmoră ce se scobora în apă, trăgeaŭ vasele, cînd împărațiĭ voeaŭ să se îmbarce, și dinaintea căruia un grup de bronz colosal, reprezintînd un leŭ luptîndu-se c'un taur, se impunea tutulor vederilor.

In partea cea laltă, despărțit de Dafne printr'un spațiŭ mărginit prin zidurĭ înalte și prin porțĭ de fer solide, Ipodromul apărea, ca un moșoroiŭ gigantic, pe fundul străveziŭ al mareĭ.

Anastase deosibea foarte bine terața luĭ ovală, populată cu statuĭ de bronz și de marmoră, de pe care, în zilele de reprezintație, împărațiĭ se scoboraŭ în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

catisma saŭ tribuna cu draperiĭ roşiĭ şi liliachiĭ, cusute cu florĭ de aur, ce le era rezervată, pentru a asista la jocurĭ şi a primi aplausele mulţimeĭ.

Maĭ încoacĭ, tot în vecinătatea Palatuluĭ Impărătesc, nu departe de Halke, vederea luĭ întîlnea biserica catedrală, închinată Sfinteĭ Inţelepciunĭ, minune a arteĭ bizantine, de curînd reconstruită de Teodosie II, după incendiul ce o distrusese, nespus de solemnă între cele nouă cupole, dintre carĭ cea din mijloc, cu mult maĭ largă şi maĭ înaltă, purta crucea de aur cu braţele strălucitoare.

Apoĭ venea portul, gura Cornuluĭ-de-Aur, adevărată pădure, unde, într'un amestec nedescriptibil de funiĭ, de vîsle, de lopeţĭ şi de catarte, se 'nghesuiaŭ şi furnicaŭ miĭ de vase de tot felul, monoxiloane, palandriĭ, trireme, galere, dromoane, grele corăbiĭ de răsboiŭ saŭ de transport, unele în mişcare, altele aşteptînd, legate de ţărm, ora plecăreĭ.

Iar colo, şi maĭ departe, cu totul la sud, Propontida lucea albastră, cu pete de pînze albe pe faţa-ĭ netedă ca o oglindă.

Anastase petrecu treĭ anĭ în mînăstire şi văzu de aproape marile evenimente ce se urmară, în timpul acesta, din cauza bătrînuluĭ arhimandrit, Eftihie.

Reputaţiunea acestuia crescuse cu repeziciune, şi numele luĭ, dus de faimă, se respîndise în toate colţurile lumeĭ creştine.

Cu toată favoarea însă de care se bucuraŭ învăţăturile luĭ în capitală, ele nu fură pretutindeniĭ primite cu aceiaşĭ binevoinţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mulți văzură, dimpotrivă, în strînsa legătură ce ele stabileaŭ între cele două naturĭ, după întrupare, o întoarcere spre doctrinele osîndite ale luĭ Apolinarie din Laodiceea.

Dintre aceștia era și Evsevie, episcopul Dorileeĭ, om învățat, însă plin de un zel religios esagerat, fost retor înainte de a se călugări, și care, la Soborul de la Efez, legase amiciție cu starițul Sfinteĭ-Treimĭ pentru a lupta împotriva Patriarhuluĭ Nestorie.

Profitînd de un Sinod ce se întrunise la Constantinopole pentru niște afacerĭ de mîna a doua, Evsevie formulă o acuzațiune de erezie în regulă în contra vechiuluĭ săŭ prietin, reclamînd de la Patriarhul Flavian, președintele Adunăreĭ, să'l citeze pentru a se justifica.

Flavian era un arhiepiscop de o fire blîndă și pacînică, vrăjmaș al sgomotuluĭ, însuflețit de cele maĭ largĭ simțimente de îngăduire creștinească.

El nu respinse, ce e drept, cererea ce i se adresase, însă, dîndu-ĭ curs, era încredințat că nu face răŭ nimănuĭ și că Eftihie va spulbera cu înlesnire toate învinuirile ce i se aduceaŭ.

Din nenorocire, trufia și îndărătnicia acestuia stricară lucrurile și deteră naștere unuĭ noŭ și ne maĭ pomenit scandal bisericesc.

Indemnat, în adevăr, de povățuitorĭ săĭ, bizuindu-se, poate, prea mult pe protecțiunea celor de sus, Eftihie refuză, maĭ întâiŭ, de a ține seamă de chemările ce i se adresaŭ, și cînd, maĭ în urmă, fu nevoit să li se supue, se înfățișâ dinaintea Sinodului însoțit de o escortă de soldațĭ, dată de Hrisafie, și precedat de o ceată de călugărĭ, veniți cu dînsul ca spre a'l apăra.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Apoĭ, aceasta nefiindu-ĭ de ajuns, pentru a indispune și maĭ mult pe judecătoriĭ săĭ, el făcu încă greșeala de a răspunde evasiv la întrebările lor, disprețuind astfel autoritatea tribunaluluĭ dinaintea căruia se afla.

Indignat de atîta îndrăsneală, Sinodul îl lovi.

Doctrinele luĭ fură anatematizate, ca pătate de Apolinarism, iar el fu osîndit să 'șĭ pearză rangul și să fie izgonit din mînăstirea pe care o administra.

Această hotărîre produse o adîncă mișcare în Sfînta Treime.

Călugăriĭ, deprinșĭ cu starițul lor din copilărie, închinațĭ luĭ pînă la fanatism, nevoind să admită că, afară de moarte, ar esista putere care să 'ĭ despartă de dînsul, îșĭ manifestară îndată nemulțumirea prin acte de împotrivire.

Eftihie fu înconjurat, adorat ca un sfînt.

Să fi voit, în acele momente, el n'ar fi putut să se supue sentinței care 'l condemna, de oare-ce nu maĭ era stăpîn pe dînsul, ci căzuse prinsul monahilor săĭ.

Și aceștia se arătaŭ așa de decișĭ de a nu 'l lăsa să plece, încît, cu toate strașnicele măsurĭ luate de Flavian pentru a face să se respecte autoritatea Sinoduluĭ, — afurisaniĭ, oprire pentru răsvrătițĭ de a se împărtăși și de a primi îngropăciunea creștinească, secuestru pus pe bunurile lor, — eĭ nu voiră să știe de nimic, preferind orĭ-ce răŭ aceluia de a perde pe starițul lor.

Lucrurile nu puteaŭ să rămîe în această stare fără pericol pentru prestigiul disciplineĭ bisericeștĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Teodosie II, lucrat de ministrul său Hrisafie, care găsise ocazia favorabilă de a 'şi răsbuna de Flavian, spălînd în acelaş timp, pe protegiatul său, primi, după multe şovăeli, să convoace un nou Sinod spre a cerceta apelul ce Eftihie făcuse contra hotărîrei primilor săi judecători.

Prin îngrijirea lui Hrisafie, nimic nu se omise din ceea ce trebuea să conducă la rezultatul urmărit.

Locul întrunirei fu ales tot în oraşul Efez, pentru ca, prin amintirea esemplului lui Nestorie, să se poată esercita o presiune şi mai mare asupra episcopilor slabi de îngeri; iar preşedinte al Adunărei se numi Patriarhul Alesandriei, omul cel mai crud, cel mai violent şi cel mai hrăpitor din cîţi s'au strecurat pe scaunul arhiepiscopatului ortodox, biciul provinciilor căzute în eparhia lui, acel faimos Dioscorie, pe care Hrisafie îl ajutase să ajungă la înalta demnitate ce ocupa şi care, din această pricină, îi era cu totul devotat.

Misiunea ce i se încredinţâ în secret era, nu atît de a face să se proclame ortodoxia învăţăturilor lui Eftihie, cît de a isbi în Flavian, provocînd şi obţinînd destituirea lui.

Pentru a se pregăti şi mai bine succesul acestei cauze, ce vrea să triumfe, a-tot-puternicul eunuc îndueplecâ pe Împărat să limiteze, prin ordinul de convocare, numărul votanţilor la zece glasuri pentru fiecare eparhie, măsură care asigura majoritatea lui Dioscorie, căci patriarhatul acestuia, mai puţin însemnat prin cătimea părinţilor cu drept de vot, era mai considerabil prin aceea a eparhiilor.

Apoi se dete preşedintelui facultatea de a opri să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vorbească și să voteze pe orĭ-cine va găsi el de cuviință, se interzise luĭ Evsevie de a se înfățișa ca să'și susție acuzațiunea, se impuse luĭ Flavian rolul de simplă parte, ceea ce'ĭ ridica orĭ-ce autoritate și'ĭ sfărîma maĭ dinainte influința ce ar fi putut să aibă în Sinod.

Insfîrșit, pentru orĭ-ce împrejurare, și ca suprem mijloc de izbîndă, se trimise la Efez un oare-care Varsumas, monah bandit, însoțit de o ceată de paravolanĭ saŭ infirmierĭ, călugărĭ bătăușĭ, pururea înarmațĭ cu ciomege, cu însărcinarea să sprijine pe Dioscorie, spăimîntînd și maltratînd pe prelațiĭ carĭ ar fi cutezat să se împotrivească voințeĭ luĭ.

Este lesne de prevăzut ce roade trebuiaŭ să dea toate aceste pregătirĭ.

Sinodul, predispus în favoarea luĭ Eftihie, se grăbi, fără multă discuțiune, a declara doctrinele luĭ conforme cu adevărata credință și a-l restatornici în toate drepturile luĭ.

El ascultă cu aceiașĭ bună-voință pe delegațiunea trimisă de Sfînta-Treime pentru a cere ridicarea pedepselor pronunțate contra comunității, și, luînd în băgare de seamă plîngerile monahilor, le restitui exercițiul sfintelor taine de la carĭ, de nouă lunĭ, eraŭ împiedicațĭ.

Cînd veni însă rîndul propuneriĭ ce Dioscorie păstrase pentru la sfîrșit și pe care, afară de ceĭ inițiațĭ, nimenĭ nu prevedea că avea să o facă, destituirea adică a Patriarhuluĭ Flavian, Adunarea, cu toată vădita-ĭ părtinire, păru că se revoltă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Mulți din acei demnitari ai Bisericei, spăimîntați de urmările verdictului ce li se cerea, se crezură loviți în propria lor siguranță dacă ar fi admis, cu ușurință, că un arhiepiscop putea să fie lipsit de rangul său sacerdotal fiindcă pedepsise pe unul din preoții săi.

Cu toate acestea, ei voeau să evite conflictul ce ar fi rezultat dintr'un vot neconform, și, deci, cătară să aducă cu binele pe președintele lor a nu mai stărui într'o propunere așa de gravă.

Părăsindu-și locurile, ei se grămădiră împrejurul lui, îngenuchiară dinainte-i, și, cu mîinile întinse, începură să-l roage a se gîndi la ceea-ce voia să se facă.

Dioscorie însă, neclintit în hotărîrea sa, înfuriat de împotrivirea ce întîmpina, prefăcîndu-se că se simte amenințat prin suplicațiunile ce i se adresau, strigă comisarilor împărătești să 'și facă datoria.

Comiții Elpidie și Evloghie, cari eraŭ acolo de față, ordonară atunci deschiderea ușilor, și biserica, unde se ținea Sinodul, fu numai decît ocupată de soldați înarmați, de paravolani și de popor.

Episcopii, cari urmaŭ a se ruga în genuchi, fură loviți, înbrînciți, dați la o parte.

Mulți dintr'înșii, în neorînduеala ce urmă, nu 'și mai nemeriră locurile și se așezară unde apucară, unii chiar, de frică, vîrîndu-se subt bănci.

Și groaza ce 'i coprinsese nu era fără temeiŭ, căci un pericol serios îi amenința.

Bătăușii, în adevăr, învîrtindu-și ciomegile, strigaŭ din toate părțile că trebuea să se omoare ori-cine nu se va supune; iar Dioscorie, în picioare, pe presusvia sa, făcea apelul votanților, cerînd fie-căruia să se ros-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tească pe față și amenințînd cu urgia împărătească pe acei carî ar îndrăsni să zică nu.

In timpul acesta, se înoptase, și, din cauza incidentelor, procesul-verbal al desbaterilor nu era încă terminat.

Dioscorie și partizanii lui înțeleseră că, dacă vor amîna ședința pe a doua-zi și vor lăsa pe membrii Sinodului să plece pe la casele lor, hotărîrea ce dobîndiseră era ca și cînd n'ar fi fost, căci mulți din ei nu se vor mai întoarce, iar alții, odată scăpați de acolo, vor tăgădui ceea ce încuviințaseră de nevoe.

Ei găsiră deci că era absolută trebuință ca lucrurile să se termine chiar în acea seară.

Pentru a ajunge la acest sfîrșit, mijlocul ce li se păru mai nemerit fu de a pune pe fie-care să iscălească în alb foaia pe care era să se treacă judecata ce se pronunțase.

Atunci începură nuoi protestațiuni și împotriviri din partea acelor reprezintați ai ortodoxiei creștine, carî nu mai aveaŭ încredere în președintele lor, fiindcă 'l văzuseră cum procedează, și carî, cu drept cuvînt, se temeaŭ de uzul ce ar fi putut să facă cu semnăturile lor.

Spaima însă și violința biruiră toate rezistențele.

Cei mai îndărătnici fură insultați, bătuți, amenințați cu destituirea, ca eretici.

Unii, de frică, iscăliră de duoă orî.

Nimenî însă nu avu tăria de a se opune pînă la sfîrșit.

Scîrbit de netrebniciile ce vedea și îngrijat pentru propria sa viață, Flavian se strecurase pînă în tindă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și, acolo, într'un colț, aștepta, spre a se putea duce acasă, deschiderea ușilor, păzite din ordinul lui Dioscorie.

Acesta îl zări de departe, și, cu insulta pe buze, alergă către dînsul.

— «Cum ai îndrăznit să 'mi calci poruncile, nelegiuitule, plecînd de la locu-ți fără de voea mea!» îi strigă în gura mare.

Și, înainte ca Patriarhul Constantinopolei să fi avut timpul a 'i răspunde, îl izbi cu pumnul în obraz, umplîndu-l de sînge.

La glasul lui Dioscorie, Varsumas și paravolanii lui alergară din toate părțile.

Ei se năpustiră asupra lui Flavian, îl trîntiră la pămînt, unde protivnicul lui îl călcâ cu picioarele, îl loviră cu ciomegile, îl lăsară mai mult mort.

Apoi, această ispravă săvîrșită, se respîndiră din nou prin biserică, scoțînd țipete de moarte împotriva episcopilor cari nu semnaseră încă.

Flavian fu ridicat fără simțire și condus de soldați într'o temniță, de unde, a doua-zi, fu pornit în esil.

El nu rezistă maltratărilor ce suferise, căci, trei zile după aceasta, își dete sfîrșitul, pe drum, în orașelul Hipep, din Frigia, spre care fusese îndreptat.

Cît despre ucigașul lui, după ce 'și puse actele în regulă, se duse la Constantinopole ca să se bucure de succesul dobîndit, ordinînd Patriarh pe Anatolie, un călugăr al său, și primind felicitările lui Hrisafie pentru chipul înțelept cum știuse să conducă trebile.

Ast-fel, spre a se satisface dorința unui ministru pătimaș, se săvîrși, în anul 449, în sînul Bisericei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

creștine, una din crimele cele mai îngrozitoare din cîte ați revoltat vre o dată conștiința omenească, acea fără-de-lege strigătoare, pe care istoria a semnalat-o disprețului posterității, numind-o *Tîlhăria din Efes.*

Anastase, care însoțise pe delegații Sfinteĭ-Treimi la Sinod, asistă la aceste scene întristătoare și păstră, în mintea sa, o adîncă întipărire despre ele.

Reîntors, dimpreună cu Eftihie, la mănăstire, el își reluă traiul de mai nainte, absorbit de ocupațiunile, de studiele, de meditațiunile sale zilnice, muncit fără de voe-ĭ de dorințe nehotărîte, adăstînd, cu nerăbdare, îndeplinirea unuĭ mare eveniment ce, prin instinct, simțea că se apropie, — de altmintrelea, mulțumit, pecît o fire frămîntată ca a luĭ putea să fie, în mijlocul linișteĭ aromitoare ce din nou se lăsase peste acel loc de odihnă.

Intr'o zi, — cîte-va lunĭ după aceasta, — el fu trimis de Eftihie să ducă o scrisoare starițuluĭ mînăstireĭ Pantocrator, la cîte-va milurĭ de acolo, dincolo de rîul Levcos, în apropierea satuluĭ Maltepe.

Era în 28 Iulie 450, o dimineață de vară, de o limpezime și de o veselie escepțională, cum nu tot-d'a-una se întîlnesc, chiar în acele regiunĭ favorizate de natură.

Cu toate că drumul ce avea să facă conducea pe subt acoperișurĭ umbroase de copacĭ sădițĭ d'a lungul luĭ, Anastase plecă de cu vreme, căcĭ, trebuind să meargă pe jos, voea să evite căldura zileĭ.

El lăsă îndărătu-ĭ, la o bună depărtare, zidurile cetățeĭ, ale căror turnurĭ, rătunde saŭ pătrate, se per-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dură cu 'ncetul în zare; străbătu admirabila luncă, lucrată ca o grădină, ce se desfăşura împrejurul oraşului, de la un capăt la cel lalt, şi atinse ţărmurile Levculuĭ, curgînd, în partea aceea, printr'o pădure secular㠠de paltinĭ şi de castanĭ.

Aci, după ce trecu apa, el apucâ la dreapta, pe prundul rîuluĭ, la început regulat şi neted, şi urmà astfel, în susul luĭ, o bucată de loc destul de lungă.

Cu cît înainta însă, pămîntul se înălţa mereŭ şi ţărmul devenea din ce în ce maĭ rîpos.

De o dată, drumul părăsea matca gîrleĭ, se urca pe mal, continua să se ţie încă cîte-va sutimĭ de paşĭ de linia crestelĭ, apoĭ făcea un cot la stînga şi se perdea în adîncimile pădureĭ, pe care o tăia în două.

In puntul unde această schimbare de -direcţie se producea, valea lua un aspect cu totul deosebit.

Pereţiĭ dealuluĭ, înalţĭ şi drepţĭ, tăiaţĭ ca cu cuţitul, împodobiţĭ, de altmintrelea, cu toate seducţiunile vegetaţiuneĭ celeĭ maĭ bogate, formaŭ o prăpastie, în fundul căreia, la o mare adîncime, Levcul se zărea, printre ramurĭ, şerpuind ca o panglică.

Admirator entuziast al naturelĭ, Anastase fu atras de sălbatica frumuseţe a aceleĭ poziţiunĭ.

El se abătu din cale, scoborî, agăţîndu-se de pietre şi de rădăcinĭ, rîpa pînă lîngă apă, şi, acolo, aşezat pe un trunchiŭ, se puse să cugete şi să admire.

Priveliştea era măreaţă, tăcerea şi singurătatea impuitoare.

D'asupra maluluĭ, îmbrăcat în plantele cele maĭ variate, arboriĭ pădureĭ dominaŭ la o mare înălţime, împreunîndu-şĭ crăcile, formînd boltă, nelăsînd să se vază decît o părticică din albastrul cerului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Anastase citise de curînd viața Sfîntului Eustație și, cu mintea încă cuprinsă de minunata poveste, își zicea că, de sigur, așa trebue să fi fost locul unde Mîntuitorul se arătase piosului general roman.

Și, în adevăr, imaginațiunea cea mai vie cu greŭ ar fi găsit un decor mai nemerit pentru o scenă ca aceea ce el evocase în acel moment.

Acea rariște de copaci bătrîni, stufoși, cu rădăcinile noduroase, acoperite de un strat de frunze, peste cari piciorul călca fără să producă cel mai mic sgomot, părea că fusese așezată acolo înadins pentru a reprezinta închipuirei pădurea sălbatică în care, după spusa legendei, apăru cerbul uriaș, purtînd, între coarne, crucea cu strălucirî fulgerătoare.

Apoi, malurile acelea repezi și abrupte, formate din enormi bolovani de piatră peste cari plantele singurătățeĭ aruncaseră broderiile și festoanele lor fără număr, nu eraŭ oare o reproducere destul de esactă a înălțimilor stîncoase pe cari ciinii luĭ Eustație încremeniseră, fără glas, la vederea cerbuluĭ fantastic, gonit de dînșiĭ cu puțin mai nainte, a căruĭ urmă o perduseră și care se ivea, pe neașteptate, pentru a'ĭ umplea de groază?

Chiar acel riŭ Levcos, cu apele luĭ limpezi, curgînd a lene printre nuferiĭ de pe margine, nu da oare cît se poate de bine iluziunea pîrîuluĭ din pădure unde viitorul martir creștin, după ce 'și legase calul de o cracă, se coborîse pentru a bea cînd auzi vocea melodioasă ce 'l chiema pe nume și văzu semnul divin care 'l făcu să crează în Domnul?

Pecînd Anastase privea cu mintea afundată în aceste

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cugetări, un sgomot neașteptat, ca răpăiala unuĭ cal în goana mare, veni să 'ĭ atragă de o dată atenția.

Abia apucase să se scoale de unde sta pentru a căta să 'și dea seamă de ce este, cînd, d'asupra luĭ, pe creasta maluluĭ, apăru un călăreț, silindu-se din puterĭ să 'și stăpînească calul, speriat saŭ întărîtat, și care nu maĭ voea să știe de frîŭ.

Anastase văzu numaĭ decît grozavul pericol la care acel om era espus; dar, înainte de a fi putut să facă o mișcare pentru a'ĭ veni în ajutor, el sosise deja pe marginea prăpăstieĭ.

Aci, împins de avîntul ce dobîndise și simțind că pămîntul îĭ scapă de subt picioare, calul, ne maĭ putîndu-se opri, făcu o opintire desperată ca spre a sări de pe un mal pe cel lalt.

Distanța era însă peste măsură de mare, și el căzu în gol, pe prundul rîuluĭ, unde rămase sdrobit și nemișcat.

Anastase se repezi la călăreț, care fusese asvîrlit la cîțĭ-va pașĭ maĭ încolo și care zăcea fără simțirĭ lîngă trunchiul unde el însu-și șezuse cu cîte-va minute maĭ nainte.

După toate semnele, acel om trebuea să fie de un rang foarte înalt, căcĭ atît trăsurile feței, cît și portul îĭ eraŭ din cele maĭ deosebite.

El putea să aibă cincĭ-zecĭ de anĭ și era îmbrăcat într'o haină albă peste care se 'ncheia un mintean stacojiŭ, cu galoane de fir prin prejur.

O largă mantă, țesută cu aur pe fund verde și liliachiŭ, prinsă de gîtu-ĭ printr'o cataramă de pietre scumpe, și încălțăminte roșiĭ, cu vulturĭ de aur drept

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

încuetorĭ, complectaŭ costumul luĭ, nu se poate maĭ ales şi maĭ bogat.

Anastase luă apă în mîinĭ şi, îngenuchind lîngă dînsul, îĭ stropi figura şi cătă să 'l însufleţească.

Incercările luĭ rămaseră însă zadarnice, căcĭ, deşi necunoscutul nu părea încă mort, sdruncinarea ce primise, căzînd, fusese aşa de grozavă, încît nu putea să 'şĭ maĭ vie în fire.

In timpul acesta, o trupă numeroasă se aratâ d'asupra rîpeĭ, uitîndu-se în toate părţile, dînd semnele celeĭ maĭ vădite îngrijirĭ.

Era un detaşament de ostaşĭ din garda împărătească, lesne de cunoscut de pe căscile lor conice, fără cozoroace, de pe tunicele lor de oţel, cu solzĭ polciţĭ, de pe pavezele rătunde ce ţineaŭ în braţul stîng şi de pe topoarele cu două tăişurĭ cu carĭ mîna lor cea dreaptă era înarmată.

Eĭ zăriră pe Anastase, în fundul văeĭ, trudindu-se să deştepte pe omul ce căutaŭ, descălicară în grabă, îşĭ lăsară caiĭ în paza unora dintr'înşiĭ, iar ceĭ lalţĭ se coborîră, cum putură, spre a'ĭ aducc şi ajutorul lor.

Cu toate silinţele ce 'şĭ deteră, eĭ nu izbutiră însă să 'l facă a 'şĭ lua cunoştinţă.

Atuncĭ, formînd un pat din crăcĭ şi din ramurĭ împletite, îl aşezară pe dînsul, şi, apucînd pe cursul apeĭ în jos, eşiră la liman şi se 'ndreptară spre oraş.

Anastase află, cu mirare, de la aceĭ oamenĭ, că necunoscutul, la a căruĭ grozavă cădere asistase, era însu-şĭ Impăratul Teodosie II, eşit dis-de-dimineaţă la vînătoare, scos din drum de un cal prea iute şi spe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rios și asvîrlit în acea prăpastie înainte ca ceĭ cari 'l însoțeaŭ să fi putut a împiedica această nenorocire.

Nenorocirea avea o însemnătate considerabilă în împărăție.

Sora maĭ mare a Impăratuluĭ și singura luĭ moștenitoare, Pulheria, care, de mic copil, îl îngrijise și, în toate ocaziele, îĭ dase cele maĭ bune sfaturĭ, acum disgrațiată, tot din cauza intrigilor luĭ Hrisafie, și trăind într'un fel de asil voluntar în palatul din Hebdomon, fu înștiințată în grabă și alergă lîngă patul bolnavuluĭ.

Ea nu putu totuși decît să asiste la ultimele luĭ momente, căcĭ lovitura ce primise era mortală.

Medicii constataseră, în adevăr, ruperea șireĭ spinăreĭ, astfel că nefericitul Impărat nu se maĭ sculă, și, după o zăcere de o zi și o noapte, trecu d'a dreptul din letargie la moarte.

Isbită de acest sfîrșit neașteptat, frămîntată cine știe de ce bănuelĭ, Pulheria voi să cerceteze prin ea însă-și împrejurările fataleĭ întîmplărĭ.

Anastase, care era martorul de căpetenie al accidentuluĭ, fu adus dinaintea eĭ și întrebat cu deamănuntul.

Ca tot-d'a-una, el produse, prin modestia, prin inteligența, prin frumusețea și prin veselia sa, impresia cea maĭ favorabilă asupra Impărăteseĭ.

Ea fu mulțumită de răspunsurile ce primi de la dînsul, se informă de cauza care'l făcuse să intre în mînăstire, păru că se interesează de soarta luĭ și, ca răsplată pentru primele îngrijirĭ ce dase Impăratuluĭ răposat, porunci să'l admită printre tinerii întrebuințațĭ în serviciul curțeĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Anastase, după ce'şĭ luâ rămas bun de la Eftihie, binefăcătorul său, a căruĭ amintire o păstrâ tot-d'a-una cu recunoştinţă în adîncul inimeĭ sale, primi cu bucurie noua condiţiune ce împrejurările îĭ creaseră.

El făcuse un pas gigantic spre ţinta care'ĭ atrăgea vederile şi, de aci înainte, viitorul i se părea asigurat.

La 'nceput, în primiĭ anĭ, noua viaţă a luĭ Anastase nu înfăţişează nimic de deosebit.

Atent la datoriile sale, în mijlocul aceleĭ lumĭ, pe care nu o cunoştea încă, doritor de a se menţine unde apucase să pătrunză, dîndu-şĭ toate silinţele, nu numaĭ de a nu greşi, dar încă de a se distinge, el străbătu domniele luĭ Marcian şi luĭ Leon I, — timp de maĭ bine de două-zecĭ de anĭ, — în obscuritatea slujbeĭ ce căpătase, cu singurul profit de a fi la curte, de a vedea de aproape diferitele personage ce ocupaŭ scena lumeĭ şi de a studia prin el însu-şĭ evenimentele ce se succedaŭ.

Pulheria, cu duoĭ anĭ maĭ mare decît fratele eĭ avea vîrsta de cincĭ-zecĭ şi douĭ de anĭ cînd se sui pe tron.

In timpul minorităţeĭ luĭ Teodosie II, ajutată de înţeleptul Antemie, care îĭ fusese dat drept consiliŭ de regenţă, ea maĭ ţinuse încă, aproape zece anĭ, frînele imperiuluĭ şi ştiuse să ducă trebile cu cinste şi cu pricepere.

Chiar după majoritatea Impăratuluĭ, graţie mareĭ autorităţĭ morale ce dobîndise asupră-ĭ, ea continuâ a-ĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

servi drept povățuitoare, îndemnîndu-l la tot ce se făcu mai însemnat sub domnia acestui principe.

Tocmai la sfîrșit de tot, cu șapte saŭ opt ani înainte de moartea luĭ, atunci cînd el căzuse cu desăvîrșire pe mîna luĭ Hrisafie și a eunucilor, în mijlocul cărora își petrecea timpul, compuind simboluri teologice saŭ urzind intrigi bisericești, trecerea de care se bucurase scăzu așa de mult, încît se schimbă într'o adevărată răceală.

Ea înțelese numai decît că vremea eĭ trecuse și că prezința-ĭ devenise supărătoare.

Chemînd atunci pe cele două surori ale sale, de cari era nedespărțită, ea se retrăsese, de voe bună, în palatul din Hebdomon, unde trăia liniștită, venerată și mai populară decît ori-cînd, din cauza faptelor milostive căror își consfințise viața.

Moartea neașteptată a fratelui eĭ o scoase din acel loc de odihnă pentru a o arunca pe culmea măririi.

Chiar din primele zile, Impărăteasa simți grozavele greutăți ale moștenirei și marea răspundere ce căzuse asupră-i.

Ea nu mai era tînără, ca altă dată, și situațiunea se schimbase cu totul.

Imperiul era acum înconjurat din toate părțile de vrăjmași, din ce în ce mai amenințători.

Afară de Vandalii, cari stăpîneaŭ Africa și constituiaŭ, prin flotele lor, un vecinic pericol pe mare, Atila, regele Hunilor, aduna, în același timp, pe Dunăre, una din oștile cele mai formidabile din cîte cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

treeraseră pînă atunci lumea, gata să atace și să nimicească pe ori-cine îl va sta împotrivă.

Pulheria nu-și simțea nici curagiul, nici puterea de a sta singură în fața atîtor primejdii.

Ce să facă?

Unde să găsească sprijinul de care avea trebuință?

Ea ar fi avut, poate, un mijloc să-și procure un ajutor, — căsătoria; însă acest act îi era cu totul oprit, căci, încă din frageda-i tinerețe, se dase Domnului, promițîndu-i de a nu cunoaște alt soț pe pămîntul acesta!

Atunci sta, și se gîndea, și-și amintea toate amănuntele imensului sacrificiu ce îndeplinise.

Era încă copilă: abia atinsese șai-spre-zece ani.

Soră-sa, Flacila, murise de curînd, și, ca cea mai în vîrstă, ea se găsea în capul familiei sale, compusă dintr'un băeat de pai-spre-zece ani, Teodosie II, și din două fete mai mici, Arcadia și Marina.

După legile imperiului, tutela i se cuvenea de drept și i se încredință cu atît mai multă înlesnire, cu cît dase dovezi de o rară maturitate de minte.

Sedusă de 'ncrederea ce i se arăta, amețită de laudele ce se ridicau în urmă-i, cuprinsă de dorința de a merita și mai bine iubirea poporului, jertfindu-se pentru fericirea lui, înțelegînd că măritișul nu o va face să ocupe decît un loc secundar în împărăție, pecînd ambiționa pe cel d'întîiu după Impăratul, ea se hotărî să rămîe fecioară.

Acest plan, comunicat celor în cari avea încredere, în loc de a fi combătut, fu, dimpotrivă, încuragiat de dînșii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea ajunse, astfel, a se convinge că nimic nu va fi mai plăcut lui Dumnezeŭ decît renunțarea ei la promisiunile acestei lumi pentru a se uni, mai tîrziŭ, cu dînsul în cerurĭ.

Ca orĭ-ce natură entuziastă, pătrunsă de binele ce crede că face, ea împărtăși aceiași hotărîre surorilor sale, carĭ se deciseră a'ĭ imita esemplul.

Făgăduința lor de virginitate fu scrisă pe tăbliĭ de aur, împodobite cu pietre nestimate, și oferită Domnuluĭ în catedrala Constantinopoleĭ, în fața cleruluĭ și a uneĭ mulțimĭ imense, cu o solemnitate cum nu se mai văzuse încă.

Apoĭ, această jertfă pioasă îndeplinită, ea începuse acea viață austeră și consfințită bine-facerilor, de la care nu se abătuse un singur moment și care'ĭ atrăsese, dimpreună cu titlul de Augusta, admirațiunea întregeĭ lumĭ creștine.

Cît de mult o costase, mai în urmă, pasul ce făcuse cu atîta ușurință, numaĭ dînsa o știa și ar fi putut-o spune !

Dar se mîngîea, zicîndu-și că sacrificiul n'ar fi fost deplin din parte-ĭ dacă n'ar fi trebuit să'ĭ pricinuească și suferințe.

Pe la două-zecĭ și opt de anĭ, ea fusese, în adevăr, prinsă de o dragoste nebună pentru tînărul Paulinus, tovarășul de studiĭ al fratelui eĭ, devenit amicul luĭ nedespărțit și comeseanul familieĭ împărătești, ceea ce constituea cea mai mare cinste ce se putea acorda, pe vremea aceea, unuĭ particular.

Paulinus fusese însărcinat de dînsa, în calitate de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

intim, să aţîţe dorinţele Impăratuluĭ pentru frumoasa Atenaide, fata retoreluĭ grec Leonţie, de curînd trecută la religia creştină, subt numele de Evdochia, şi pe care pusese ochiĭ pentru a o da luĭ Teodosie II drept soţie.

El izbuti în misiunea ce i se încredinţase, însă atinse, în acelaş timp, un rezultat la care nu se aşteptase şi care trebuea să 'ĭ cauzeze cele maĭ marĭ nenorocirĭ.

Prin darurile sale, el furâ inima ambelor femeĭ cu carĭ avusese a face, cu singura deosebire că Pulheria îl adora în taină, fără a lăsa nimic să se vază, pecînd Evdochia, maĭ puţin reservată, da semne făţişe de aplecarea ce simţea pentru dînsul.

Această situaţiune aruncâ zizania între cele două cumnate, făcute să trăească în bună înţelegere, însă înduşmănite prin slăbiciunea ce aveaŭ pentru acelaş om.

Rivalitatea lor ţinu mult timp, pînă în momentul cînd Impăratul, înştiinţat pe subt ascuns, dar nevoind să dea crezămînt unor şoapte ce i se păreaŭ absurde, se convinse de adevăr şi trimise pe necredinciosul săŭ amic la supliciŭ şi pe uşuratica-ĭ soţie în esil, la Ierusalim.

Pulheria eşi singură necompromisă din această aventură.

E adevărat că se vorbise multe şi despre dînsa, dar cine se uita la ce spuneaŭ gurile rele!

Ele cătaseră să 'ĭ terfelească reputaţiunea, aruncîndu-ĭ, în taină, acuzaţiunĭ cu mult maĭ grave, că întreţinea relaţiunĭ incestuoase cu propriul eĭ frate, asupra căruia avea un ascedent aşa de mare.

Nimenĭ însă nu luase în serios acele bîrfelĭ, născo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cite mai cu seamă de partizanii lui Nestorie ale căror doctrine găsiseră într'însa protivnicul cel mai hotărît.

Ea rămase deci nesdruncinată, apărată contra calomniilor prin marele respect ce inspira întregei suflări ortodoxe.

Inchisă în cucernicia-i ca într'o fortăreţe ce nu se putea dărîma, ea îşi strivi inima şi petrecu anii tinereţei sale, după cum se legase, fără bucurii pentru dînsa, înconjurată de fecioarele ce adunase împrejuru-i, rugîndu-se, postind, chinuindu-şi trupul, lucrînd zi şi noapte pentru cei săraci saŭ citind cărţile sfinte, zidind biserici şi mînăstiri, înzestrîndu-le cu venituri însemnate.

Pulheria retrecea în mintea sa aceste pagini ale vieţei sale trecute, muncindu-se a găsi un mijloc care să 'i permită, fără a călca jurămîntul ce făcuse, a 'şi da un tovarăşiŭ în marile pericole ce ameninţaŭ imperiul din toate părţile.

In mijlocul dibuirilor sale, o idee, ce i se păru o adevărată inspiraţie divină, i se înfăţişâ de o dată.

Ea se legase să nu cunoască soţ trupesc pe lumea aceasta: jurămîntul ei însă nu escludea un măritişiŭ pur spiritual cu omul pe care 'l va crede mai destoinic de a o ajuta în greutăţile ce o înconjuraŭ.

Mulţumită de această deslegare ce găsise, încredinţată că ea era plăcută lui Dumnezeŭ, de oare-ce el i-o insuflase, de sigur, bătrîna Impărătească se puse atunci să caute bărbatul cel mai în stare a corespunde nevoilor carî o împingeaŭ către dînsul.

După ce cîntări, în chibzuinţa sa, calităţile tutulor senatorilor şi oamenilor de frunte cu carî se onoraŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

serviciele publice, alegerea ei căzu asupra lui Marcian, vechiu general, care, fără altă protecțiune decît meritele sale, se suise, de la treptele cele mai de jos ale oștirei, pînă la cele mai înalte, și care, prin dezinteresarea, prin severitatea moravurilor, prin caracterul și prin bravura sa, impunea stima tutulor.

Marcian avea cinci-zeci și opt de ani cînd fata lui Arcadie îl chemă pentru a'i oferi mîna ei, sub singura condițiune de a respecta făgăduința de virginitate ce făcuse.

El primi tot ce i se ceru, și, astfel, la 24 August 450, mai puțin de o lună după moartea lui Teodosie II, imperiul de răsărit avea un nou împărat.

Pulheria nu avu să se căească de alegerea ce făcuse, căci, mai în aceiași vreme, sosiră la Constantinopole trimiși de ai lui Atila, cu cuvinte amenințătoare.

Ei veneau să reclame tributul promis de fostul împărat, sau, mai bine zis, de eunucul Hrisafie, nedemnul lui ministru, și care nu fusese plătit de aproape duoi ani.

Solii huni sprijineau cererea lor pe amintirea puternicei armate în capul căreia se afla regele lor și a nenorocirilor ce ar putea atrage cea mai mică zăbavă a bizantinilor de a se ține de îndatorirea ce luaseră.

După ce 'i lăsă să termine îndrăsnețele lor propuneri, Marcian se sculă de pe tronu-i, și, în fața curței sale înmărmurite, aruncă barbarilor acest mîndru răspuns, demn de vechii împărați romani, a căror tărie de inimă părea că reînviase într'însul:

— «Duceți-vă de spuneți stăpînuluĭ vostru că am aur numai pentru prietenii mei: pentru vrăjmași, am fer și oștiri tot așa de bune ca ale lor!...»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Apoĭ, pentru a da maĭ multă greutate vorbelor sale, porunci întregeĭ armate de care dispunea să se pue în mișcare și să înainteze în Mesia, pe Dunăre.

Atila turbâ de mînie cînd află de această întîmpinare, însă espediția ce pregătise fiind destinată pentru a ataca Galia, nu putu să 'șĭ răsbune, căcĭ fu bătut de galo-romanĭ și muri înainte de a fi avut vreme să reconstituească puterile sale sdruncinate.

Pulheria maĭ trăi douĭ anĭ după aceste evenimente, și, în 452, îșĭ dete sfîrșitul, lăsînd împărăția energiculuĭ soț ce 'șĭ alesese.

Regretată și plînsă de toțĭ fără deosebire, ea fu îngropată în mausoleul Sfinților Apostolĭ, alăturĭ de părinții și de iluștriĭ eĭ strămoșĭ.

Biserica proclamâ curățenia vieței eĭ de fecioară, onorîndu-ĭ memoria și scriindu-ĭ numele printre sfinții cu carĭ se glorifică religia creștină.

Cît despre Marcian, el nu avu zile cu mult maĭ lungĭ, căcĭ, cincĭ anĭ după aceasta, în 457, muri și dînsul după o fericită domnie de pace și dreptate, în timpul căreia izbuti să înfrîneze abuzurile și venalitatea funcționarilor, să aducă liniștea în Biserică și să facă a se respecta adevăratele principiĭ ale credinței ortodoxe.

Cam pe la epoca aceea, Anastase, care atingea vîrsta de două-zecĭ și șase de anĭ și devenise un tînăr frumos și distins, cel maĭ bine înzestrat din cîțĭ se aflaŭ cu dînsul la curte, avu o mare mîhnire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El află de moartea părinteluĭ Eftihie, răposat, nu în locul unde trăise și unde lăsase așa de adîncĭ amintirĭ, nu înconjurat de cinstea și de dragostea ce ar fi fost în drept să aștepte, după aproape opt-zecĭ de anĭ consfințițĭ serviciuluĭ mînăstireĭ sale, ci în esil, în mizerie, în urgia soarteĭ celeĭ maĭ nemilostive.

Păcatele protectorilor luĭ îl ajunseseră și pe dînsul, și nelegiuirile ultimuluĭ Sinod, unde ortodoxia doctrinelor luĭ fusese proclamată, nu putea să nu se resfrîngă și asupră-ĭ.

Încă de la 'nceputul noueĭ domnĭĭ, după uciderea luĭ Hrisafie, dat pe mîna luĭ Iordan, care avea să răsbune asupră-ĭ moartea generaluluĭ Ioan Vandalul, tatăluĭ-săŭ, și care 'l chinui ca pe un cîine, plîngerĭ și protestărĭ se adresară Impărăteseĭ din toate părțile contra crimelor săvîrșite la Efez.

Pulheria, ca primă satisfacțiune dată puterniculuĭ curent de simpatie ce se declarase în favorul nefericituluĭ Patriarh Flavian, porunci să se aducă rămășițele luĭ, din Hipep la Constantinopole, unde se 'nmormîntară cu mare pompă în aceiașĭ biserică cu ale sfîntuluĭ Ioan Hrisostomul, victimă și el a ureĭ călugărești.

După aceasta, ascultînd de rugăciunile luĭ Leon-cel-Mare, papa de la Roma, pe care Dioscorie îl escomunicase cu aceiașĭ ocazie și care cerea spălarea rușineĭ ce i se făcuse, ea stărui pe lîngă Marcian să convoace un noŭ Sinod spre a revizui lucrările celuĭ precedent.

Locul întrunireĭ se hotărîse, maĭ întîiŭ, la Niceea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

însă fu schimbat, mai în urmă, la Halcedonia, în fața Constantinopolei, pentru ca noua Adunare să se afle mai aproape de centru și să nu mai fie espusă la scene ca acelea carî răsculaseră, rîndul trecut, indignarea generală.

Apoi, pentru a se da și mai multă autoritate deciziunilor acelei Adunărî, se admise a se chema, spre a lua parte la dînsa, cel mai mare număr posibil din părinții carî aveaŭ drept de vot, astfel că se strînseră 520 de membri, cu 371 mai mulți decît la Efez, unde nu se primiseră decît 149.

Dioscorie se înfățișâ dinaintea Sinodului ca acuzat și încercâ, prin cinismul și prin îndrăsneala sa, să susție regularitatea actelor ce săvîrșise.

Insă, față cu atitudinea hotărîtă a episcopilor, cînd auzi pe aceia carî avuseseră să sufere de brutalitățile lui arătînd cum fuseseră maltratați și cum, prin violință, li se impusese să iscălească în alb; cînd văzu pe chiar partizanii săi, spăimîntați de lumina ce se făcea, părăsindu-l și mărturisindu-și păcatele; izbit, pe lîngă aceasta, și de alte acuzațiuni tot atît de grave ce jeluitorî veniți din Alesandria, sediul eparhiei, — printre carî și rude ale lui de aproape, — aduseră împotrivă-i în privința desfrînărilor, jafurilor și crimelor în mijlocul căror trăea, el se simți perdut și renunță de a se mai apăra.

Sinodul, convins atuncî de fără-de-legile lui, îl osîndi a'și perde demnitatea episcopală și orî-ce dar preoțesc.

Cu aceiași ocaziune, și ca o consecință a execrațiunei ce înveluea tot ce se hotărîse la Efez, Aduna-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rea condemnâ și doctrinele lui Eftihie, ca izbite de erezie ; și, pentru a nu mai cuteza nimeni, pe viitor, să atingă asemenea cestiuni, într'o ședință memorabilă, ținută în biserica Martiriului Sfintei Eufemii, protectoarei Halcedoniei, după o noapte de rugi petrecută pe mormîntul mucenicei spre a'i cere inspirațiuni, ea formulâ definițiunea adevăratei credințe ce trebue să aibă ori-ce bun creștin asupra Intrupărei.

Marcian se grăbi a întări, printr'un decret, acele deciziuni, și, în ezecutarea lor, esilâ pe Dioscorie la Gangra, în Paflagonia, unde mai trăi duoi ani, iar pe Eftihie îl dete afară din mînăstirea lui, lăsîndu-l pe drumuri, lipsit de toate, rătăcitor și nevoiaș, pînă în ora cînd moartea, îndurîndu-se cu dînsul, veni să 'i curme șirul suferințelor.

Anastase plînse pe binefăcătorul său în ascuns, căci era un adevărat pericol de a se înduioșa fățiș pentru un om lovit dă disgrația împărătească; apoi, își întoarse privirile într'altă parte, căci ceea ce se petrecea împrejuru-i merita să 'i atragă toată atențiunea.

Marcian murise fără a desemna pe cine să 'l înlocuească.

El avea, ce e drept, dintr'o primă căsătorie, o fată numită Eufemia, măritată cu patriciul Antemie, de familie ilustră, care ar fi putut să ambiționeze tronul și să 'l obție.

Insă acesta întîlni, în cale-i, pe un alt competitor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe Leon Tracicul, cu care nu voea să se strice și care, mai tîrziŭ, drept recunoștință pentru acest serviciŭ, îl recomandâ ca împărat al Occidentuluĭ, în locul luĭ Sever, de curînd încetat din viață.

Leon, necombătut de nimenĭ, îmbrăcâ decĭ purpura imperială.

Cine era însă acel Leon și cum reușĭ el să pue mîna pe demnitatea supremă?

Iată, în puține cuvinte:

La moartea luĭ Marcian, după obiceiul ce esista pe atuncĭ de a se încredința comandamentul armatelor barbarilor, considerațĭ ca maĭ destoinicĭ pentru serviciul militar, se găsea, în capul oștirilor bizantine, un general, got de origină, numit Aspar.

Dispuind de toate forțele împărățieĭ, el ar fi putut cu înlesnire să ia coroana pentru el însu-șĭ, și avu chiar un minut intenția de a o face.

Dar, gîndindu-se că, prin credințele sale religioase, era arian și că aceasta ar provoca, de sigur, un imens scandal la un popor a cărŭĭ preocupare de căpetenie era ortodoxia, el îșĭ schimbâ ideea și hotărî să ajungă la acelaș rezultat, puind pe tron pe un om care să 'ĭ fie cu totul devotat.

El îșĭ aruncâ atuncĭ ochiĭ asupra luĭ Leon, intendent la oștire și omul luĭ de încredere.

Leon promise tot ce i se ceru.

El se legâ chiar prin jurămînt ca, o dată ajuns împărat, să facă Cesare, adică asociat al sĕŭ la putere, pe unul din băețiĭ luĭ Aspar.

Cu aceste condițiunĭ, generalisimul bizantin îĭ dete

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sprijinul său, şi, fiind-că nu era nimeni alt care să'i dispute domnia în chip serios, Leon se aşezâ fără greutate pe tronul lui Constantin-cel-Mare.

Nu trecu însă mult, şi noul Impărat începu să simţă toată greutatea poziţiunei ce singur, prin ambiţia-i nesocotită, işi crease.

Pretenţiunile lui Aspar deveneau din zi în zi mai mari, căci el se amesteca, acum, în toate afacerile Statului, pe cari voia să le conducă după bunul său plac.

Dar ceea ce nemulţumea şi mai mult pe Leon, era legământul ce făcuse faţă cu dînsul de a asocia pe unul din fiii lui la împărăţie.

Aceştia, în adevăr, de şi buni ostaşi, erau de o violinţă fără asemănare, şi, ca ariani, arătau, în toate apucăturile lor, dispreţul cel mai desăvîrşit pentru Biserica creştină.

Inălţarea unuia din ei la al douilea rang după cel de împărat trebuia, prin urmare, să întîmpine o straşnică împotrivire din partea Constantinopolitanilor.

Leon căta să amîe îndeplinirea făgăduinţei ce dase, opuind tot felul de pretexte protectorelui său, care 'l strîngea cu uşa.

In cele din urmă, ne mai avînd în cotro, după ce încercâ ultima sa objecţiune, cu speranţa că va fi respinsă, dar care, dimpotrivă, fu primită numai de cît, adică abjurarea arianismului de către viitorul Cesare, el fu nevoit să logodească pe fiică-sa cea mai mică, Leoncia, încă copilă, cu Patricie, băiatul al douilea al lui Aspar, născut dintr'o romană şi părînd a poseda calităţi mai bune de cît fraţii lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Singura scăpare ce'ĭ mai rămînea Impăratuluĭ, îndeplinind acest act, era timpul ce avea dinainte-ĭ, căcĭ, pînă la epoca cînd fiică-sa era să fie în etate de a deveni femee, el trăgea nădejde să se poată scăpa într'un chip oare-care de viitorul său ginere şi de supărătorul luĭ tată.

Ocazia nu întîrziâ de a se înfăţişa.

Incă de pe timpul luĭ Teodosie II, unul din pericolele de căpetenie ce ameninţaŭ imperiul era prezinţa Vandaluluĭ Genseric la Cartaginea, unde reuşise să fundeze un regat puternic.

Profitînd de slăbiciunea şi de încurcăturile vecinilor săĭ, el devenise stăpînul Mediteraneĭ.

Balearele, Corsica, Sardinia, chiar Sicilia, căzuseră în mîinile luĭ, şi flote pornite din aceste diferite punte cutreeraŭ mările, atacînd şi prinzînd orĭ-ce vas le eşea înainte, aruncînd spaima pe coaste, jefuind oraşele, făcînd navigaţia şi orĭ-ce comerţ cu neputinţă.

Imperiul de Occident avusese mai cu seamă să sufere de îndrăsneala şi de nesaţiul acestuĭ al duoilea biciŭ al luĭ Dumnezeŭ.

Cînd, în 455, subt domnia slabuluĭ Petronie Maxim, urmaşul luĭ Valentinian III, el intrâ în Roma, nu se mulţumi de a o fi cucerit şi de a o jefui, ci voi să o şi distrugă, pentru a nu mai rămînc nimic din vechea eĭ mărire.

El încărcâ, pe corăbiile sale, lucrurile de artă cele mai preţioase ce găsi într'însa, p'nă chiar învelişurile de bronz ale palatelor şi uşile scumpe ale templelor, apoĭ dărimâ ce mai rămăsese şi puse focul peste acest morman pe ruine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Rapacitatea lui era deci fără asemuire, cruzimea și îndrăsneala lui spăimîntătoare.

Invingerea unui asemenea vrăjmaș, sfărîmarea cuiburilor ce 'și clădise saŭ, cel puțin, reducerea lui la neputință, era, prin urmare, o cestiune de o însemnătate capitală pentru ambele împărății.

Profitînd de împrejurarea favorabilă că, pe tronul Occidentului, se suise, după recomandația sa, prietenul său Antemie, Leon hotărî să facă împotriva lui Genseric o espediție decisivă, la care să participe și Italia.

El adună, în consecință, în portul Constantinopolei, flota cea mai numeroasă ce, după spusa istoricului bizantin Procopie, se văzuse pînă atunci: o mie treispre-zece [1]) vase mari de răsboiŭ, pe cari se aflaŭ, de o cam dată, șapte mii de marinari, și cari, în drum, trebucaŭ să mai îmbarce, din diferitele schele, și alte trupe pînă la cifra de o sută de mii de oameni, destinați espediției.

Sume însemnate, adunate din contribuțiuni, saŭ vărsate din tesaurul particular al Impăratului, eraŭ destinate să asigure cheltuelile.

Pregătirile se făcură în liniște și 'n delete, astfel că, la ziua hotărîtă, flota se găsi gata să pornească pe mare.

Singurul punt ce mai rămăsese de regulat era de a se ști cui se va încredința comanda, căci, de la ale-

1) Vezi Amédée Thierry *Les derniers-temps de l'Empire d'Occident.*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gerea capului, atîrna în mare parte succesul întreprinderei.

Aspar văzuse cu ochi răi resbelul ce se pregătea, căci, în caz de reușită, el era menit să dea o prea mare glorie lui Leon, să 'i întărească poziținea și să 'l scape de subt jugul subt care îl ținea plecat.

Hotărî deci să facă tot ce 'i va sta prin putință pentru a 'i paraliza izbînda.

Spre acest sfîrșit, uzînd de trecerea de care încă se bucura, el stărui să se pue în capul espedițiunei Vasiliscu, fratele Impărătesei, om nul și vanitos, pe care orbul noroc singur îl ridicase pe treapta unde se afla.

Leon cunoștea incapacitatea cumnatului său; de aceea, cătă mai întîiu să reziste acestor îndemnuri.

Insă, îndupleçat de soția sa, Impărăteasa Verina, care se unise cu Aspar, prin pură ambiție femeească, fără a 'și da seamă de adevăratele scopuri ale acestuia, el cedă în cele din urmă și încuviință ceea ce instinctul îl sfătuise la 'nceput să refuze.

Pe de altă parte, Vasiliscu, informat de tot ce se petrecea, știind împotrivirea Impăratului și stăruințele lui Aspar de a i se acorda cinstea la care aspira, cînd în fine ea i se dete, atribui generalului barbar meritul de a o fi dobîndit pentru dînsul, și, deci, recunoscător, se puse la ordinele lui, cerîndu-i instrucțiuni în privința purtărei ce trebuea să aibă.

Aspar se prefăcu că se interesează de Genseric prin pur simțimînt religios, căci și unul și altul erau arianî, și 'i recomandă să menageze cît va putea mai mult pe regele vrăjmaș.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Vasiliscu făgădui că va urma cu sfințenie după dorințele luĭ, și, ast-fel, subt aceste auspiciĭ, începu faimosul războiŭ împotriva Vandalilor.

Evenimentele nu desmințiră speranțele lui Aspar în dibăcia luĭ Genseric și 'n nedestoinicia cumnatuluĭ Impăratuluĭ.

Acesta, la 'nceput, dobîndi cîte-va succese pe mare.

Regele Vandalilor, surprins, fără pregătirĭ, de o flotă așa de puternică, fu înfrînt în primele întîlnirĭ, și, desperat, se refugiâ în Cartaginea, unde se aștepta să fie atacat și sdrobit cu desăvîrșire.

Vasiliscu însă, care'l urmărise pînă în fața capitaleĭ luĭ, în loc să'l împresoare din toate părțile și să nu'ĭ lase timp să răsufle, ascultă de cererea ce vicleanul barbar îĭ făcu de a'ĭ acorda cincĭ zile pentru a delibera, după carĭ, zicea el, avea de gînd să se supue și să primească condițiunile ce i se vor dicta

Aceste cincĭ zile însă Genseric le intrebuințâ pentru a strînge vase din toate părțile.

Pe cele maĭ marĭ le înarmâ pentru luptă, pe cele lalte le încărcâ cu materiĭ arzătoare.

Apoĭ, în a cincea noapte, servindu-se de un vînt ce bătea despre uscat, dete drumul celor aprinse, îndreptîndu-le spre corăbiile luĭ Vasiliscu, căror comunicară focul ce purtaŭ cu ele.

In acelaș timp, el însu-și, suit pe cele lalte cu toate forțele sale, profitînd de spaima vrăjmașilor, ale căror grele năvĭ nu puteaŭ, din cauza înghesueleĭ, să manevreze, nicĭ să se apere, aruncâ dezordinea în rîndurile lor și le pricinui marĭ perderĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Abia jumătate din frumoasa flotă, plină de atîtea nădejdi cu puțin mai înainte, putu să scape cu fuga de peire.

Dorințele lui Aspar se împliniseră.

Nesuccesul expediținei osîndea, după cum credea el, pe Leon, să rămîe vecînic subt influința și subt dependința sa.

Lucrurile totuși nu merseră astfel.

Impăratul, înștiințat de sfaturile date lui Vasiliscu înainte de plecare, începu să priceapă scopurile lui Aspar.

Acesta 'i devenise, afară de aceasta, odios, mai cu seamă din cauza mărei nemulțumiri ce domnea pretutindeni, în cler și în popor, decînd îl silise să logodească pe fiică-sa cu un barbar și să asocieze pe viitorul său ginere la imperiu.

Pentru a pune vîrf simțimentelor de dușmănie ce ferbeau în ascuns în inima lui Leon, Aspar, care observase răceala ce începuse să i se arate și voea să o risipească prin frică, mai făcu greșeală de a se arunca într'o aventură periculoasă, de o izbîndă nesigură, dar cu urmări foarte rele pentru dînsul.

Și iată cum :

Incă de pe cînd trăea Teodosie-cel-Mare, garda personală a împăraților se recruta, în Orient, dintre oamenii din Izauria, provincie asiatică, așezată la poalele Taurului, între Pisidia, Cilicia și Licaonia, al căreï locuitori, curagioși și războinici, aveau reputațiunea de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a fi incoruptibilĭ şi treceaŭ drept singurĭ în stare să rivalizeze cu barbarĭ în calităţĭ militare.

La acea epocă, comandantul aceleĭ garde, compusă din treĭ corpurĭ: Scolariĭ, Excubitoriĭ şi Candidaţiĭ, era un tînăr izaurian, de viţă nobilă, numit Trascaliseŭ, forte popular în patria sa, deşi nu se deosibea prin nicĭ o calitate aparentă, nicĭ prin frumuseţe, nicĭ prin curagiŭ, nicĭ prin inteliginţă, şi care datora numaĭ influinţeĭ familieĭ sale postul de 'naltă încredere ce ocupa la palat.

Aspar spera că, atrăgînd pe acesta în partea sa, va pune mîna pe garda împărătească şi va putea, ast-fel, fără împotrivire, saŭ să reducă pe stăpînul săŭ la supunerea oarbă ce dorea să aibă, saŭ să-l înlocuească cu altul, care să 'ĭ ofere maĭ multe garanţiĭ de ascultare.

El făcu, în consecinţă, propunerĭ luĭ Trascaliseŭ, dîndu-ĭ chiar să înţeleagă că n'ar fi lucru imposibil ca el însu-şĭ să ajungă împărăt, dacă va fi cuminte şi va şti să tragă folos din împrejurărĭ.

Trascaliseŭ însă, fără a 'ĭ promite, nicĭ a 'ĭ refuza concursul săŭ, desvelui în ascuns complotul Impăratuluĭ.

Scos din răbdărĭ şi, 'n acelaşĭ timp, spăimîntat prin acele destăinuirĭ, Leon, care nu aştepta decît un pretext destul de grav pentru a justifica în propriiĭ săĭ ochĭ actul violent ce medita împotriva nesuferituluĭ tutore ce 'şĭ dase, hotărî perderea acestuia şi însărcină pe Trascaliseŭ cu ezecutarea proiectuluĭ.

Pentru a nu deştepta însă bănuelile luĭ Aspar, încă de temut din cauza forţelor militare de carĭ dispunea, el recomandă complicelui săŭ discreţia cea maĭ absolută, făgăduindu-ĭ, în caz de succes, mîna fiiceĭ sale celeĭ marĭ, Ariana, şi titlul de Patriciŭ, foarte rîvnit, fiind-că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

era mai însemnat decît al tutulor celor lalte demnități ale imperiului.

Planul lor era să atragă pe generalul barbar într'o cursă mai din nainte pregătită, și, acolo, avîndu-l în mînă, despărțit de ai lui, să se scape de dînsul, închizîndu-l, scoțîndu-i ochii saŭ ridicîndu-i viața.

Ocazia tocmai se înfățișa favorabilă cu prilegiul mareĭ ceremonii religioase ce era tocmai să aibă loc peste cîte-va zile.

Ei își propuseră să profite de această împrejurare și luară măsurile necesare pentru a ajunge cu bine la rezultatul ce doreaŭ.

Dincolo de Bosfor, subt cerul albastru ca peruzeaua al Bitinieĭ, Halcedonia se ridica, în fața Bizanțiului, albă și strălucitoare, pe un fund de munți pe carĭ depărtarea îĭ făcea să pară liliachiĭ.

La marginea orașului, cu totul lîngă țărm, pe o înălțime ce domina strimtoarea și de unde se desfășura o admirabilă priveliște asupra capitaleĭ și asupra Propontideĭ, vederea navigatorilor, ce veneaŭ din spre largul mareĭ, întîlnea o vastă clădire, de un lux și de o frumusețe necomparate, minune a secoluluĭ, după cum o numește poetul contimpuran Claudiŭ.

Era vila luĭ Rufin, zidită din jafurile acestuĭ puternic ministru al luĭ Teodosie-cel-Mare și împodobită cu tot ce exista mai scump și mai artistic pe vremea aceea.

Inconjurată de grădinĭ încîntătoare, unde vegetația fără pereche a țărilor calde fusese transplantată pentru a forma un decor demn de splendorile locuințeĭ îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

părăteștĭ ce incadraŭ, ea ocupa o întreagă sub-urbie, — a Stejarului, — în mijlocul căreia fusese așezată.

Din această cauză i se zicea și *Rufinopolis*, și, de sigur, prin întinderea ce poseda, prin mulțimea dependințelor ce țineaŭ de dînsa, prin numărul populațiuneĭ de sclavĭ și de slujbașĭ ce o locueaŭ, ea putea, cu drept cuvînt, să fie comparată cu un orășel.

După moartea luĭ Rufin, asasinat din ordinul luĭ Arcadie, splendidul palat fusese confiscat în profitul statuluĭ și servea acum de reședință împăraților, cînd voeaŭ să schimbe aerul Bizanțiuluĭ, saŭ cînd drumul Ancireĭ, unde 'șĭ petreceaŭ verile cu preferință, li se părea prea lung saŭ prea anevoios.

In toțĭ anĭĭ însă, la sfîrșitul luĭ Iunie, obiceiul cerea ca întreaga curte să treacă strimtoarea pentru a asista la sărbătoarea Sfinților Petre și Pavel, prăznuită cu mare pompă în biserica ce le fusese ridicată, subtnumele de Apostoleon, în ocolul chiar al vileĭ rufiniane.

Era demnă de admirat acea biserică pentru construirea căreia Rufin pusese să se răscolească carierele de marmoră ale Tesalieĭ, ale Frigieĭ și ale insuleĭ Proconese, voind să aleagă tot ce se găsea maĭ deosebit în ele.

Intocmită după planul mauzoleuluĭ luĭ Constantin-cel-Mare, cu care rivaliza în bogăție, ea avea forma uneĭ crucĭ latine.

Un zid circular, sprijinit pe stîlpĭ cu arcurĭ și pendetive, purta, d'asupra transeptuluĭ, la răscrucĭ, un dom înalt, ale cărui ferestre ovale, dispuse de jur îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prejur, lăsaŭ să cază, prin geamurĭ colorate, o lumină de apoteoză.

Pereţi-ĭ eraŭ acoperiţĭ cu ornamente plurihrome, ale căror desemnurĭ variate, de cel maĭ frumos efect, încadraŭ scene luate din istoria sacră, saŭ figuraţiunĭ de sfinţĭ: Isuşĭ, aşezaţĭ saŭ în picioare, Născătoare, adorate de cîrdurĭ de păcătoşĭ, Arhangelĭ, cu mîinile pline de dafinĭ şi cu capetele prinse în lune de aur, enorme.

Afară de aceasta, columne de marmoră verde de Tesalia, dintr'o singură bucată, susţinînd arhitravele nartexuluĭ; capele în formă de firizĭ, luminate prin candele de preţ şi închise prin gratiĭ de bronz, de o mare fineţă de lucru; policandre bogate, arzînd, ca rugurĭ de flacărĭ, în fumul de mirodeniĭ ce eşea din căţiile de argint; un iconostas incomparabil, de lemn scump, sculptat în ajururĭ, ca o dantelă, şi împodobit cu pietre ce luaŭ ochiĭ; grele icoane îmbrăcate numaĭ în aur; odăjdiĭ de fir şi de mătase; un bilşug nepomenit de materiile cele maĭ rare şi maĭ preţioase, concuraŭ la o laltă pentru a da o splendoare neobicĭnuită aceluĭ templu dumnezeesc întocmit de un om fără de lege.

Era în 29 Iunie, 470.

Anastase, care avea acum patru-zecĭ de anĭ şi făcea parte din corpul Excubitorilor, era, în ziua aceea, de gardă, dimpreună cu alţĭ tovarăşĭ aĭ săĭ de arme, la intrarea vileĭ rufiniane, subt porticul ce preceda sălile interioare ale palatuluĭ.

Cu lăncile în mînă, îmbrăcaţĭ în costumul lor de gală,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acel clibanion cu solzĭ poleiţĭ, ce 'ĭ făcea să semene a peştĭ de aur, eĭ staŭ nemişcaţĭ, într'o atitudine de statuĭ, aşteptînd, subt cupola smălţuită cu verde pe fund de argint, întoarcerea Impăratuluĭ de la biserică.

Era praznicul Sfîntuluĭ Petre, şi Leon, în înţelegere cu Trascaliseŭ, alesese acea ocazie pentru a atrage pe Aspar în cursă şi a se scăpa de dînsul.

Incă din ajun, generalul barbar primise invitaţiune să asiste *negreşit* la serbare, însă, fiindcă, în toţĭ aniĭ, la aceiaşĭ epocă, i se adresaŭ asemenea chemărĭ, el nu trase nicĭ o bănueală din termeniĭ stăruitorĭ aĭ acesteia şi se duse, ca tot-d'a-una, fără temere şi fără pază.

E adevărat că, înainte de a pleca, diferite semne părură a 'l înştiinţa de pericolul ce 'l ameninţa, dar, necrezător şi îndrăsneţ cum era, el nu le dete nicĭ o însemnătate.

Astfel, pe cînd se îmbrăca, sabia i se încurcă în fireturile încingătoareĭ şi, întorcîndu-se cu mînerul în jos, alunecă din teacă pe lespezile săleĭ, unde se frînse în două, parcă ar fi fost de sticlă.

Ardabur, fiul luĭ cel maĭ mare, care era de faţă, îĭ atrase, îngrijat, atenţiunea asupra aceleĭ întîmplărĭ extraordinare.

Aspar însă îl linişti, spuindu-ĭ că, poate, Hermenaric, băeatul săŭ cel maĭ tînăr, se jucase cu acea armă în lipsă-ĭ, o rupsese din greşeală şi o pusese la loc, ca să nu fie certat.

Apoĭ, luînd o altă spadă, eşi ca să încalece, căcĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

portul unde trebuia să se îmbarce, vecin cu Termele luĭ Arcadie, era destul de depărtat de acolo.

La scară, îl aștepta calul luĭ cel favorit, Acolutos, un armăsar persan de mare preț, pe care, din cauza blîndeței și a umbletuluĭ ușor ce avea, îĭ plăcea să meargă cu preferință.

Rîndul acesta însă, frumosul animal nu voi să asculte cu nicĭ un chip de glasul stăpînuluĭ său.

Cu toate străruințele și îndemnurile acestuia, — limbă, pintenĭ, chiar lovirĭ, — el nu se supunea să pornească din loc, saŭ dacă, revoltat de durere, făcea cîțĭ-va pașĭ, înainta pînă la poarta ogradeĭ, de unde se 'ntorcea îndată în fuga mare.

Ardabur, care știa tainele tatăluĭ său și tremura în tot minutul pentru dînsul, fu din noŭ impresionat de această purtare neobicĭnuită a caluluĭ și rugă încă o dată pe părintele său să renunțe la o plecare însemnată prin prevestirĭ așa de îngrijitoare.

Aspar îĭ închise însă iarăși gura, luînd în rîs temerile luĭ superstițioase, nedemne, zicea el, de un ostaș curagios ca dînsul.

El adăogă, întorcîndu-se spre sclavĭ ce'ĭ aduseseră calul :

— «L'aț învățat cu năravș și pe acesta!

«De mîine să nu'l maĭ văz în grajdurile mele.

«Iar voĭ, veț sta în fiare, în ergastulă, pînă voiŭ găsi altul ca dînsul, ca să'l înlocuiască!...»

Și, încălecînd pe un alt cal ce i se găti îndată, se îndreptă repede spre port, însoțit de escorta la care'ĭ da drept rangul înalt ce ocupa în armată.

Aci, un noŭ incident veni să'l nemulțumească.

Cînd vasul, așternut cu covoare și cu stofe bogate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce trebuea să'l treacă marea, sosi pe la jumătatea strîmtoarei, cîrma se rupse de o dată, aşa, din chiar senin, fără vre-o cauză aparentă care să dea loc la această întîmplare.

Pilotul, izbit de un accident, ce i se păru cu atît mai nenatural, cu cît era încredinţat că cîrma fusese în stare bună, nu putu să'şi stăpînească o esclamare.

Apoi, adresîndu-se către Aspar:

— «Prea ilustre Doamne, îi zise, acesta e un semn rĕŭ: să nu mergem mai departe!

«Am visat astă noapte că pe cine voiŭ trece, azi, marea, nu'l voiŭ mai aduce înapoi, şi mi-e frică ca visul să nu se 'mplinească.

«Să ne'ntoarcem, căci presimţ o nenorocire!...»

Aspar, enervat de atîtea piedici, fie-care urmată de aceleaşi recomandaţiuni, de a nu se duce la paradă, îi răspunse răstit:

— «Decît să'mi daĭ sfaturi, maĭ bine aveaĭ grijă, mizerabile, ca cîrma să nu fie stricată.

«Veĭ plăti scump îndrăsneala de a fi pornit cu mine pe un vas de care nu eraĭ sigur.

«Inainte! şi să n'auz o vorbă mai mult!...»

Vîslaşul îşi plecă capul, şi, luînd pentru a se îndrepta lopata unuia din ajutoarele sale, urmă calea în tăcere.

Puţin după aceasta, el se oprea la scara de marmoră a palatului Hiria, de pe coasta Halcedonică, unde debarcaŭ împăraţii şi curtea lor.

Aspar sosise la timp pentru a asista la serviciul divin.

De o dată, orgele de argint, aşezate la intrare, intonară imnul Acatistos, ce nu se auzea decît în oca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ziunile solemne, și, în acelaș timp, pe larga alee de sicomorĭ, așternută cu covoare roșiĭ, ce conducea de la biserică, apăru cortegiul împărătesc, îndreptîndu-se spre palat.

In frunte, precedat de garzĭ cu săbiile goale și de pagĭ, purtînd steagurĭ de felurite fețe, pîșea Impăratul, cu globul în mînă, în cap cu sarikionul, stemă nestimată, ce ardea ca un jăratic la focul pietrelor scumpe din carĭ era formată, îmbrăcat în costumu-ĭ de ceremonie :—o tunică de mătase albă, un țițacion albastru, cu ciucurĭ de aur și cu bumbĭ de safire, și o hlamidă purpurie, prinsă de umărul drept printr'o cataramă de rubine și căzînd, în largĭ cute, pînă la pămînt.

După dînsul înaintaŭ, în ordinea ierarhică, mariĭ demnitarĭ aĭ Imperiuluĭ, tîrînd după dînșiĭ grelele lor paragaudioane, vestminte de stofe de aur saŭ de argint, ale căror țesăturĭ variate înfățișaŭ desemnurĭ fantastice, florĭ surprinzătoare saŭ animale imposibile.

Eraŭ, maĭ întîiŭ, Patriciiĭ, cu rangul de principĭ, consideraț ĭ ca membri aĭ familieĭ imperiale.

Veneaŭ pe urmă miniștriĭ : — Marele Șambelan, *praepositus sacri cubiculi*, eunuc, purtînd în mînă un scurt baston de aur masiv ; Marele Cancelar, *magister officiorum,* cu drept de jurisdicțiune asupra întregului personal al palatuluĭ ; Marele Logofăt, *quaestor*, ministru al justițieĭ, a căruĭ sarcină era de a primi jurămîntul împăraților în biserica Vlahernelor și de a contrasemna ceea ce *mîna lor divină* iscălise cu cerneală purpurie ; Ceĭ douĭ Marĭ Comițĭ, miniștri de finanțe, al tesaurului public, *sacrarum largitionum*, și al domeniuluĭ privat, *rerum privatarum ;* înfine Marele Gu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vernator al caseĭ împărăteștĭ, *comes domesticus,* funcțiune ocupată de Trascaliseŭ, care comanda și garda.

După aceasta, urmaŭ Senatoriĭ, și, la spatele lor, ceĭ lalțĭ demnitarĭ de un rang maĭ mic: — Marele Drungar, șeful miliției din provinciĭ; Marele Cartular, capul arhivelor; Protostatorul, care inspecta grajdurile și hergheliile; Protocinegul, care organiza vînătoarele; Protovestiarul, care supraveghia mobiliarul și îmbrăcămintele; apoĭ alțiĭ și maĭ mărunțĭ, ca Protoieracarul, Protoproedrul, Dioicetul, Mirtaitul, Cetonitul, Curopalatul, urmațĭ, la rîndul lor, de alțiĭ și maĭ inferiorĭ, a căror mulțime forma o lungă coadă ce nu se maĭ sfîrșea.

Cortegiul urcâ scara cu trepte de marmoră ce conducea la porticul de la intrare, străbătu frumosul vestibul, pardosit cu sidefurĭ, împodobit, pe fund verde și aur, cu medalioane incadrate în frunzișurĭ, ale căror ramurĭ încovrigate alcătueaŭ rozase de cel maĭ plăcut efect, și se afundâ în galeriile din năuntru, unde cu încetul se făcu nevăzut.

În momentul cînd Aspar, care mergea imediat după Împăratul, se pregătea să treacă pragul pentru a pătrunde, dimpreună cu ceĭ lalțĭ în interior, Leon se întoarse către dînsul și'ĭ șopti cîte-va cuvinte la ureche.

Numaĭ decît, ca și cînd i s'ar fi comunicat un lucru de o mare însemnătate, generalul barbar îșĭ părăsi rîndul și rămase pe loc, așteptînd sfîrșitul cortegiuluĭ pentru a putea pleca și a se duce unde era trimes saŭ unde trebile 'l chemaŭ.

In acelaș timp, Trascaliseŭ, care 'ĭ pîndea toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mișcările, se deslipi și dînsul de grupul său, și, retras într'un colț, adăstă ca sala să se golească.

Ocazia dorită sosise, și Aspar avea să plătească în curînd greșeala ce făcuse de a veni singur în mijlocul vrăjmașilor săĭ neîmpăcațiĭ.

Abia cel din urmă demnitar dispăruse pe marea ușă cu canaturĭ de fildeș sculptat, ce conducea în interiorul palatuluĭ, cînd, la un semnal, alte ușĭ laterale se deschiseră, și o ceată de eunucĭ năvăliră în vestibul și se grămădiră împrejurul luĭ Aspar.

Acesta, văzîndu-ĭ fără arme și nebănuind ce scop îĭ aducea, nu se 'ngriji de o cam-dată de prezința lor, ba, dînd pe ceĭ maĭ apropiațĭ în lăturĭ, cătă să'șĭ facă drum printr'înșiĭ și a se 'ndrepta spre eșire.

Trascaliseŭ îĭ tăiă însă de o-dată calea.

El se puse în fața luĭ, și, uitînd respectul ce pînă atuncĭ îĭ arătase în toate ocaziele, c'un ton de o aroganță silită, pentru a ascunde, poate, emoția ce'ĭ strîngea inima, îl înștiință că Impăratul aflase de complotul ce urzea împotrivă-ĭ și dase ordin să'l aresteze.

Îl învită decĭ să nu se împotrivească, asigurîndu-l că, dacă era, în adevăr, nevinovat, îĭ va fi cu mult maĭ lesne să scape prin supunere și blîndețe.

Aspar înțelese ce însemnaŭ acele cuvinte și nu stătu un minut la îndoială asupra ceea-ce trebuia să facă.

El știa suferințele și oribilele mutilațiunĭ ce'l așteptaŭ de se va da prins, și preferi să moară luptîndu-se bărbătește.

Afară de aceasta, el spera mult în curagiul său, maĭ cu seamă în fața acelor sclavĭ fără arme, pe carĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

îi despreţuia, socotindu-i incapabili de a'i ţine piept.

El îşi trase deci sabia şi începu să lovească într'înşii.

Un moment, îndrăsneala lui îi folosi, căci, turburaţi de un atac aşa de neprevăzut, eunuciî se deteră în lături şi făcură gol împrejurul lui.

Aspar profită de spaima ce băgase în ei pentru a se depărta, şi, în cîte-va salturi, ajunse pînă la uşa de la eşire.

Încă un pas, şi el era afară din palat, scăpat, poate, de orî-ce pericol.

Reaua lui soartă nu permise însă aceasta, căci, dinainte-i, se ivi, de-o-dată, un obstacol la care nu se aşteptase.

Anastase, care se afla la postul său, subt porticul de la intrare, asistase, cu tovarăşii săi, la defilarea cortegiului împărătesc.

După terminarea alaiului, el rămăsese tot acolo, în acelaşi poziţiune, aşteptînd ora schimbului pentru a se putea retrage.

De o dată, un sgomot, venind din sala vecină, îi izbi auzul, şi, aruncîndu-şi ochii în acea direcţiune, spre vestibul, văzu pe un om, înconjurat de o mulţime de alţii, atacîndu-i cu sabia scoasă şi căutînd să'şi facă drum printre dînşii.

Anastase nu ştia nimic despre cele puse la cale, nici primise vre o instrucţie în privinţa purtărei ce trebuea să aibă.

Instinctul îl făcu însă să simţă că o gravă învinuire apăsa pe capul aceluî om astfel hărţuit, — în care nu recunoscu de o cam dată pe Aspar, — că se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

punea o mare 'nsemnătate pe arestarea luĭ, că aceĭ împotriva căror se lupta lucraŭ după ordine venite de sus și că datoria sa era să'l împedice de a fugi.

In momentul decĭ cînd generalul barbar ajunse la ușa vestibululuĭ și se gătea să o treacă, Anastase se puse dinainte-ĭ, încrucișînd lancea și strigîndu-ĭ să nu facă un pas maĭ mult.

Surprins și tot de o dată întărîtat, Aspar îșĭ întoarse atuncĭ furia încontra nouluĭ săŭ vrăjmaș, și, pentru a'l înlătura, îĭ trase o strașnică lovitură de sabie.

Din norocire, clibanionul Excubitoruluĭ era solid și arma alunecâ pe solziĭ luĭ de oțel poleit fără a pricinui vre un răŭ.

Anastase parâ cu lancea o a doua lovitură, însă, înainte ca Aspar să fi avut vreme de a'l lovi pentru a treia oară, eunuciĭ, desmeticiți și îmbărbătați prin glasul luĭ Trascaliseŭ, se repeziră asupră-ĭ și'l înconjurară din toate părțile.

Rîndul acesta, nenorocitul general fu strîns așa de aproape, încît îĭ fu cu neputință să maĭ se apere cu sabia sa.

In acelaș timp, eunuciĭ, scoțînd cîte-un pumnal de subt largile lor mînecĭ, începură să'l lovească.

Aspar văzu că nu maĭ e speranță pentru dînsul, îșĭ acoperi capul cu mîinile și muri fără un vaet.

Corpul luĭ, scăldat în sînge, fu lăsat în acel loc pînă după terminarea ceremonieĭ, cînd Leon veni de se 'ncredințâ, prin propriiĭ săĭ ochĭ, că scăpase în adevăr de nesuferitul protector ce avusese.

Din acel minut, viața luĭ Anastase intrâ într'o fază

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nouă, care, cu 'ncetul, printr'un șir de împrejurări fericite, trebuea să'l conducă la îndeplinirea dorințelor și a aspirațiunilor luĭ celor maĭ scumpe.

Trascaliseŭ văzuse marele ajutor ce el îĭ dase, împedicînd pe Aspar de a fugi, și inima luĭ simțise o simpatie amestecată de recunoștință pentru acel frumos și îndrăsneț Excubitor, fără concursul căruia planul săŭ ar fi rămas, poate, nerealizat.

El îl luă decĭ subt protecția sa, și această favoare folosi foarte mult luĭ Anastase, căcĭ Trascaliseŭ, în scurt timp, ajunsese personagiul cel maĭ însemnat al imperiuluĭ, după Impăratul.

Leon se ținuse, în adevĕr, de cuvînt.

Indată după potolirea începutuluĭ de răscoală ce barbariĭ încercaseră, auzind de moartea șefuluĭ lor, el stricase logodna feteĭ sale cu băeatul luĭ Aspar, care, maĭ norocos decît tatăl și frațiĭ săĭ, izbutise să scape de moarte prin fugă.

Apoĭ, pentru a răsplăti serviciele luĭ Trascaliseŭ, îl înălțase la rangul de Patriciŭ și 'ĭ dase, dimpreună cu numele de Zenon, mîna Arianeĭ, fiiceĭ sale celeĭ maĭ marĭ, născută înainte de a se fi suit pe tron.

Ginerele Impăratuluĭ manifestă buna sa voință pentru Anastase, scoțîndu-l, maĭ întîiŭ, din corpul Excubitorilor și alăturîndu-l pe lîngă persoana sa.

După aceasta, sedus din ce în ce maĭ mult de darurile protegiatuluĭ săŭ, cu cît îl cunoștea maĭ de aproape, el făcu dintr'însul amicul, confidentul, soțul săŭ nedespărțit.

Anastase, înzestrat cum era, ghicise numaĭ decît

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

slăbiciunile lui Trascaliseŭ și 'și întrebuințase tot talentul ca să le cultive.

El pusese în ezecutarea calculelor sale dibace întreaga stăruință a temperamentului său seducător, așa că, în scurt timp, Trascaliseŭ nu mai putea fără dînsul.

Comesean al puterniculuĭ Patriciŭ, intim al luĭ, el ajunse, cu 'ncetul, familiar și al Arianeĭ, frumoaseĭ sale stăpîne, căcĭ, încă subt impresia recenteĭ sale căsătoriĭ, ea arăta multă dragoste pentru soțul său și se interesa de toate preferințele luĭ.

Cîțĭ-va anĭ trecură.

Trascaliseŭ, înălțat așa de sus și ne maĭ avînd a se teme de nimenĭ, începu să dea drumul aplecărilor sale pentru petrecerĭ și pentru desfriŭ.

La 'nceput, el se silise, ce e drept, să ascunză viițiile sale, însă reținerea ce 'și impusese cîtă-va vreme, apucînd să 'l obosească, crezu de prisos să maĭ disimuleze și se aruncă fără rezervă în escesele cele maĭ scandaloase.

Ariana, ambițioasă și mîndră, suferi dintr'aceasta fără să se plîngă.

Dimpotrivă, ea tăgădui de cîte-orĭ Impăratul, înștiințat, o întrebâ asupra neorînduelilor soțuluĭ eĭ.

La ce ĭ-ar fi folosit, în adevăr, să mărturisească?

Recunoscînd că trăea răŭ și că e părăsită pentru altele, cea d'întîiŭ și cea maĭ crud lovită ar fi fost tot dînsa, — în orgoliul său.

Afară de aceasta, ea avea un scop: — voea să ajungă, într'o zi, Impărătească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Orĭ-ce nemulțumire esprimată contra luĭ Trasçaliseŭ, atrăg'nd disgrația acestuia, ar fi trebuit inevitabil să se resfrîngă și asupra speranțelor sale, prin îndepărtarea luĭ de la tron.

Ea socoti decĭ maĭ înțelept să se stăpînească, să rabde în tăcere, lăsînd soțuluĭ săŭ libertatea de a se conduce după cum îĭ va plăcea, iar dînsa urmînd să arate tutulor o față veselă și liniștită.

Cu toate acestea, orgiele luĭ Trascaliseŭ continuaŭ fără întrerupere.

El se înconjurase acum de bufonĭ, de paraziți și de curtizane, cu carĭ petrecea noptile în beții și 'n ospețe omorîtoare.

Frumosul Triclinion, decorat cu mozaice de aur, din patalul Dafne, unde locuea ginerele Impăratuluĭ, asistâ la spectacole cum nu se maĭ produseseră pînă atuncĭ subt cupola-ĭ sprijinită pe columne de argint.

Imaginațiunea istrionilor se 'ntrecea să născocească plăcerĭ nuoĭ, scene surprinzătoare, rafinamente bizare.

Una din distracțiile lor favorite era de a se scula de la masă, în mijlocul ospățuluĭ, și de a pleca cu toțiĭ.

Pe jumătate ameți[illegible] de băutură, eĭ cutreeraŭ părțile cele maĭ depărtate ale orașuluĭ, precedați de facle, de chitărĭ și de flautiștĭ.

Apoĭ cînd, obosiți de plimbare, simțeaŭ trebuința să se înapoieze, pentru a evita ostenceala de a se întoarce cu piciorul, sileaŭ pe trecătorĭ, adesea pe locuitoriĭ sculați din somn și eșiți ca să vază ce este,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să 'ĭ ieà pe umerĭĭ lor și să 'ĭ transporte în cîrcă pînă la palat, unde se puneaŭ iarăș la masă pentru a chefui pînă la ziuă.

Și, dimineața, sclavĭĭ îĭ ridicaŭ fără cunoștință pentru a'ĭ duce prin camerile lor, ca să se trezească în liniște.

Aceste scene și altele de felul lor, deosebindu-se numaĭ prin detaliĭ, se re'nnoeaŭ maĭ în fie-care noapte și serveaŭ drept temă tutulor convorbirilor.

Fiindcă totuș prin ele nu se aducea vătămare Bisericeĭ, nicĭ religiuneĭ, Constantinopolitaniĭ le priveaŭ cu nepăsare, obicĭnuițĭ să nu se mire de capriciile celor puternicĭ și să le treacă totul cu vederea.

Anastase, ca intim al Patriciuluĭ, era nevoit să iea și el parte la toate desfătările luĭ, însă, pentru a 'mpăca, în acelaș timp, pe Ariana și a nu 'ĭ perde încrederea, el îĭ spunea, — și avusese darul să o convingă, — că unicul eĭ interes îl îndemna la aceasta, căcĭ voea, zicea el, să supravegheze pe soțul eĭ, să 'l reție, la trebuință, să 'l apere, și, în tot cazul, să 'l facă respectat în acele momente de amețeală și de uitare de sine ce coprindea pe fie-care asistent.

Adevărul e că acele petrecerĭ il oboseaŭ și 'l nemulțumeaŭ peste măsură.

De cît-va timp, el simțea născîndu-se 'ntr'însul pentru stăpînă-sa una din acele patimĭ carĭ nenorocesc pe un om, dacă rămîn nesatisfăcute.

Spăimîntat de pericolul ce 'l amenință, el încercă să o combată în toate chipurile, maĭ întîiŭ, prin raționament, esplicîndu-și absurditatea uneĭ asemenea aplecărĭ; apoĭ, prin fapte, renunțînd de a se maĭ înfă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţişa dinaintea Arianeĭ, simulînd o grea boală pentru a esplica maĭ natural absinţele sale prelungite.

El rămase totuşĭ învins în această luptă cu sine însu-şĭ, şi, după un timp oare-care, privaţiunea ce 'şĭ impusese devenindu-ĭ nesuferită, el apăru iarăşĭ la palat.

Deşi cu inima sîngerîndă, stăpînirea ce avea asupră-şĭ îl ajută să nu se arate schimbat.

El păstră, faţă cu lumea, aceiaşĭ fisionomie veselă şi plăcută, acelaş spirit glumeţ ce 'l făceaŭ simpatic de la prima vedere, rezervîndu-şĭ, pentru momentele cînd era singur cu el însu-şĭ, descătuşarea sufletuluĭ săŭ îndurerat.

Atuncĭ sta ceasurĭ, cu fruntea între mîinĭ, cu ochiĭ pironiţĭ în gol, fără să vază, cu mintea frămîntată de aceiaşĭ gîndire: — Ea, şi earăşĭ Ea!

El o chema în somnu-ĭ, o invoca la masă-ĭ, o avea dinainte-ĭ în toate actele vieţeĭ sale, chiar în mijlocul orgielor la carĭ era nevoit să participe pentru a 'şĭ păstra trecerea pe lîngă Trascaliseŭ.

După ce se trudi multă vreme să învingă obsesiunea tiranică ce esercita asupră-ĭ, cînd văzu că toate silinţele sale de a o combate eraŭ de prisos, el îşĭ propuse, cu hotărîrea despreţuitoare de pericole ce 'l caracteriza, să schimbe tactica şi să încerce ceea ce la 'nceput i se păruse o enormitate.

— «De unde ştiĭ! îşĭ zicea el; inima femeeĭ are atîtea mistere!

«Ea, poate, mă va 'nţelege şi mă va agrea!

«Chiar dacă, ofensată, va avea cruzimea să mă denunţe, supliciul la care voiŭ fi trimis va fi de o mie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de orĭ mai dulce decît caznele ce îndur, consumîndu-mă astfel în întuneric !...»

Singura considerație ce'l mai reținea, era ideea că, poate, nicĭ una din aceste ipoteze nu se va 'mplini, ci că va fi numaĭ silit să plece dela curte.

— «Da! ce mă voiŭ face, urma el, dacă, spre pedeapsă, voiŭ fi oprit de a mă maĭ înfățișa dinaintea eĭ, dacă mi se va lua mîngîerea de a o maĭ vedea și de a'ĭ maĭ vorbi?...»

Insă găsea răspuns și la aceste objecțiunĭ, adăogînd cu energie:

— «Atuncĭ, îmĭ voiŭ curma singur zilele!

«Mă voiŭ arunca în mare și voiŭ scăpa, cu chipul acesta, de toate mizeriile ce'mĭ fac viața atît de nesuferită!...»

In vremea aceasta, Leon se îmbolnăvi, și, simțind că sfîrșitul i se apropie, se gîndi să'și aleagă un moștenitor.

El n'avea alțĭ copiĭ decît pe cele două fete, de carĭ am vorbit, pe Ariana și pe Leoncia.

Măritînd pe cea d'întîiŭ cu Trascalișeŭ, el se gîndise la 'nceput, să lase acestuia tronul, și, pe această intenție, surprinsă saŭ ghicită de Ariana, se 'ntemeiaŭ, în mare parte, speranțele eĭ de a deveni Impărătească și răbdarea îngerească ce opunea la toate neorînduelile soțuluĭ eĭ.

Insă bătrînul Impărat, cu toată grija ce se pusese de a i se ascunde adevărul, fusese informat de purtările ginereluĭ săŭ și'și schimbase ideea în privința luĭ.

El nu voea să 'ncredințeze puterea unuĭ stricat: de aceea, crezu că împacă toate interesele, adoptînd, pentru a'ĭ succede, pe nepotul săŭ, în etate numaĭ de patru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

anĭ, fiŭ al luĭ Trascaliseŭ și al Arianeĭ, și botezat tot cu numele de Leon, ca și dînsul.

Această combinațiune nu mulțumea însă nicĭ pe părinții nevîrstniculuĭ, nicĭ, maĭ cu seamă, pe Impărăteasa Verina, soția luĭ Leon, femee de o ambițiune nemăsurată, acuzată pe subt ascuns că întreținea relațiunĭ amoroase cu propriul eĭ ginere, și care, poate, din această cauză, dorea ca el să se sue pe tron, pentru ca, prin ascendentul ce avea asupră-ĭ, să continue a conduce trebile după bunul eĭ plac.

Indată decĭ după moartea Impăratuluĭ, ea puse totul la cale pentru ca coroana să treacă cît maĭ în grabă de pe capul miculuĭ Leon pe acela al luĭ Trascaliseŭ.

Spre acest sfîrșit, și pentru a se deprinde lumea, de cu vreme, cu această idee, ea organizâ o înscenare aĭ căreĭ principalĭ actorĭ trebueaŭ să fie însuși Trascaliseŭ și fiul săŭ, Leon.

Micul principe fu decĭ pus să învețe un rol; apoĭ, cînd fu socotit destul de pregătit pentru a'l juca fără greșeală, se dete marea reprezintație publică, în fața Senatuluĭ, a curțeĭ și a poporuluĭ.

Era ziua învestitureĭ, cînd noul Impărat urma să primească semnele sacre: coroana, sabia și globul de aur, atribuțiunĭ simbolice ale a-tot-puternicieĭ.

Incă de dimineață, cele patru porțĭ monumentale ale Ipodromuluĭ, ce daŭ pe forul luĭ August, se deschiseseră, și poporul năvălise în interiorul vastuluĭ edificiŭ, ales înadins pentru ocazie, ca singurul în stare, prin proporțiunile luĭ colosale, să încapă mulțimea ce avea să asiste la serbare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acea mulțime era în adevăr imensă.

Nicĭ o dată, pînă atuncĭ, ceremonia încoronăreĭ nu se făcuse într'un loc așa de public, și, de aceea, întreg Bizanțiul părea că alergase ca să vază spectacolul ce 'ĭ oferea Impărăteasa Verina.

In scurtă vreme, cele patru-zecĭ de rîndurĭ de trepte ale amfiteatruluĭ, dispuse împrejurul areneĭ, nu maĭ fură de ajuns.

Spectatoriĭ se respîndiră atuncĭ pretutindenĭ, pe terațe, printre statuĭ, prin galeriile superioare, unde ocupară toate locurile și unde, fiindcă lumea continua să curgă, îmbulzeala deveni de nesuferit.

Nouiĭ veniți înghesueaŭ pe ceĭ sosiți înaintea lor și daŭ loc la scandalurĭ îngrozitoare.

Din toate părțile, nu se auzeaŭ decît țipete, chemărĭ saŭ protestațiunĭ.

Din cînd în cînd, se vedeaŭ brațe gesticulînd saŭ pumnĭ ridicîndu-se pentru a respinge pe năvălitorĭ.

Fie-care căta să se așeze cît maĭ bine saŭ să păstreze locul ce apucase să cucerească, și confuziunea creștea din ce în ce în acel amestec nedescriptibil de figurĭ, de condițiunĭ și de îmbrăcăminte.

De o dată, orgele de argint răsunară subt degetele sprintene ale meliștilor, și, în aceiași vreme, pe galeria de sus a palatuluĭ Dafne, ce comunica direct cu Catisma Ipodromuluĭ, rezervată împăraților, se ivi micul Autocrator, într'o feerică aparițiune de apoteoză.

El înainta, dus pe un scaun de fildeș, precedat de garzĭ cu săbiile goale și de steagurĭ multicolore, — roșiĭ, galbene, verzĭ, albastre, unele vărgate cu aur,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

altele cu alb saŭ cu negru, cea maĭ mare parte înfățișînd bestiĭ fantastice, dragonĭ, onocentaurĭ, toanțĭ, crocutașĭ, hidre și altele, — și urmat de gloata demnitarilor, a Senatorilor și a slujbașilor de frunte, carĭ formaŭ un lung și splendid cortegiŭ în urmă-ĭ.

Procesiunea făcu ocolul mareĭ terațe, *peripatos,* populată cu statuĭ de bronz și de marmoră, din susul căreia vederea îmbrățișa, în depărtare, Bosforul, Propontida, toată coasta Asieĭ, într'o admirabilă desfășurare de ape albastre; se afundă în adîncimile Catismeĭ, ce se 'nălța în partea de nord a circuluĭ ca o fortărețe, și, după o scurtă eclipsă, se arătă în logea imperială, de unde trecu d'a dreptul pe estrada ridicată, pentru ocazie, la nivelul aceleĭ logĭ, spre a permite spectatorilor să vază tot ce era să se petreacă.

Aci, micul Impărat fu pus pe tronul ce i se gătise, — un jeț de aur, avînd la picioare o pernă roșie pătrată, cusută cu fir, și d'asupra un baldachin cu patru stilpĭ și cu draperiĭ, presărate cu stele de argint și reținute prin ghiare de vulturĭ și prin vîrfurĭ de sulițe.

Impresionat, el îșĭ aruncă atuncĭ repede ochiĭ pe priveliștea, cu totul nouă pentru dînsul, ce avea în fața-ĭ.

Dinainte-ĭ, subt cer liber, facînd o elipsă enormă, d'asupra căreia eraŭ întinse pînze de purpură și de mătase, se desfășura arena, gigantică, tăiată în două printr'un zid de marmoră, *spina.*

Privirea copiluluĭ se opri un moment pe acea despărțitură, pe care se aflaŭ obiecte de artă de primul rang, aduse din Roma saŭ din Grecia antică, statuĭ de eroĭ saŭ de împărațĭ, capo-d'opere celebre, ca Herculele luĭ Lisip, Lupoaica luĭ Romulu, Vulturul luĭ Apolinarie din Tiana și altele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Apoĭ, după ce trecu, cu sfială, peste miile de capete ce, de jur împrejur, umpleaŭ circul pînă sus, făcînd, pe fundul deschis al săleĭ, numaĭ pete de figurĭ omenești, roșiĭ, galbene, brune, păroase saŭ linse ca oul, din cînd în cînd străbătute prin repezĭ lucirĭ de ochĭ, ea se 'ntoarse spre logea imperială, d'asupra căreia fusese așezat un grup celebru: ceĭ patru caĭ de bronz poleit, aduși, din ordinul luĭ Teodosie II, de la Hio, aceiași carĭ decorează, astă-zĭ, fațada Sfîntuluĭ Marcu din Veneția; de acolo, în curiozitatea-ĭ nevinovată de a inspecta tot ce putea să cuprinză, ea se coborî pe marele canal, Euripul, ce despărțea arena de spectatorĭ; esamină stîlpul de plecare, *meta*, înfipt la cîțĭ-va pașĭ maĭ departe; făcu ocolul loculuĭ de alergare, larg spațiŭ așternut cu răzuitură de lemn de cedru și cu buchete de florĭ, a căruĭ curbă măreață, *sfendoneea*, conducea la stîlpul de sosire; luă seama cu de amănuntul la cele treĭ monumente memorabile, ce împodobeaŭ creasta aceleĭ curbe: Obeliscul luĭ Teodosie, înalt de opt-zecĭ de picioare și plin de ieroglife de aur, Piramidionul, acoperit cu plăcĭ de bronz, pe care se înscrieaŭ numele vizitiilor, învingătorĭ în întrecerĭ faimoase, și Columna cu Șerpĭ, adusă de la Delfi, unde, după bătălia de la Plateea, fusese consfințită de grecĭ Zeuluĭ subt chipul a treĭ balaurĭ încolăciță, susținînd un Apoline pe capetele lor despărțite; însfîrșit se opri pe terața luĭ Pi, a căreĭ formă amintea litera cu acest nume, și pe care păzea un întreit rînd de garzĭ, cu armele și cu căscile așa de lucioase, încît aprindeaŭ fulgere la cea maĭ mică mișcare.

Dacă, maĭ puțin intimidat de locul unde se afla și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de mulțimea cu care nu era deprins, micul Impărat ar fi fost în stare să ceară esplicațiunĭ, i s'ar fi spus că, supt acea terață, despărțite prin porțĭ cu gratiĭ de fer solide, se aflaŭ grajdurile, de unde, în zilele de alergare, eșeaŭ, cu sgomote de furtună, trăsurile scînteetoare de incrustațiunĭ și de poleielĭ.

In acele ocaziunĭ, la un semnal pornit din logea imperială, barierele se deschideaŭ, și ele apăreaŭ, cu roatele lor masive, compuse din foĭ metalice strălucitoare, cu înaintașiĭ lor, gătițĭ numaĭ în ciucurĭ și 'n panglice, cu vizitiiĭ lor robuștĭ, mînînd d'a 'n picioarele, cu corpul puțin pe spate, cu mînecile sumese, cu tichia pe ureche, cu biciul între dințĭ, cu hățurile de fir și de mătase în mîinĭ, cu cingătoarea, verde, albastră, roșie saŭ albă, după corporațiunea din care făceaŭ parte, filfiind împrejurul trupuluĭ.

Ele porneaŭ în acelaș timp, fie-care căținḍ să lase în urmă pe concurentele sale, întorceaŭ, în goana cailor, marea curbă a sfendoneeĭ, și, în sunetul orgelor, al lirelor și al celor lalte instrumente de muzică așezate în sală, se 'ndreptaŭ, într'un suflet, spre stîlpul de sosire.

Conductorul care eșea învingător din acea luptă de 'ntrecere, era salutat de public prin ovațiunĭ, acoperit de florĭ și de darurĭ, dus în triumf de partizaniĭ luĭ, spre ciuda adversarilor, carĭ, la prima ocazie, se sileaŭ și dînșiĭ să dobîndească aceleașĭ onorurĭ.

Cu toate acestea, ceremonia începuse, și, pe dinaintea miculuĭ Impărat, încoronat cu sarikionul de aur, ce lua ochiĭ prin bilșugul luĭ de petre nestimate,—rubine,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

smaralde, topaze, ametiste, safire, — acum defila clerul înalt, Patriarhul, urmat de Mitropoliții, Egumenii, Arhimandriții, Singhelii, Saccelariii, Scenofilacții, Protecdicii, Ieromnemonii, Periodeftiții, Protosalții, Laosinacții săi, fie-care plecîndu-se, la rîndul său, în fața Autocratorului și făgăduindu-i credință.

După cler, veneau marii demnitari, în fruntea cărora pîșea Trascaliseu, în îndoita lui calitate de generalisim, Patriciu al imperiului, și de rudă de sînge, tată al Impăratului.

Cînd deci acesta, după ceremonialul mai din nainte hotărît, își îndoi genuchii dinaintea Augustului său fiu, micul Leon, precum îl învățaseră să facă, își scoase de o dată coroana și o puse pe capul tatălui său, părînd a voi să arate printr'aceasta că el era mai demn decît dînsul să o poarte.

Mișcarea copilului, interpretată de asistenți ca pornind dintr'o inspirație proprie și spontannee, răsculă furtuni de aplause, cari, stimulate de ceî plătiți ca să să le provoace, se schimbară în delir, în frenezie, într'un entuziasm ne mai pomenit al mulțimei.

Lumea se estazia asupra unei pietăți filiale așa de mari la un băețel de o vîrstă așa de fragedă, și, fiindcă ori-ce lucru trebue să 'și aibă esplicarea sa, acei cari nu voeau să dea pe cea adevărată, propuseră pe cea care le convenea mai bine, aruncînd pricina asupra sugestiunei divine și conchizînd că micul Leon fusese, în acea împrejurare, interpretul voinței dumnezeești.

Impărăteasa Verina, care asistase la ceremonie cu fiicele sale și cu femeile curței, ascunse după gratiile ferestrelor Sfîntului Ștefan, ce dau pe circ, își atinsese scopul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Poporul primise fără protestare ideea că Trascaliseŭ ar putea să încingă fruntea sa cu coroana imperială.

Cîte-va zile după acea serbare, micul Impărat căzu de o dată bolnav.

Răul se manifestă, într'o dimineaţă, după o vizită ce'ĭ făcuse mă-sa mare, care 'ĭ adusese niște colacĭ cu miere, mîncare delicată şi foarte preţuită pe vremea aceea.

El gustase din unul din eĭ, şi, puţin după aceea, nu se simţise bine.

O aprindere la faţă, urmată de greaţă şi de ameţelĭ, fu semnul aceleĭ neaşteptate indispoziţiunĭ, care, de o cam dată, nu ţinu decît cîte-va ore.

Impărăteasa Verina profită de împrejurare pentru a se constitui îngrijitoarea miculuĭ săŭ nepot.

Ea se instală lîngă dînsul şi nu'l maĭ părăsi un minut, arătînd pentru sănătatea luĭ o solicitudine şi o preocupare de adevărată mamă.

De teamă, zicea ea, ca răul, ce acum îl apuca destul de des, să nu provie din alimentele ce i se daŭ, ea nu maĭ permise să i se ofere nimic care să nu fi trecut maĭ întîiŭ prin mîinile şi pe subt ochiĭ eĭ.

Cu toate acestea, boala mergea progresînd, şi cu caractere din ce în ce maĭ îngrijitoare.

Greţeĭ şi ameţelilor, acum succedaseră vărsăturile, delirul, convulsiunile.

Suferinţele copiluluĭ se complicaŭ printr'o spaimă neînvinsă de ale hraneĭ, de oare-ce el observase că durerile îl apucaŭ tot-d'a-una cu maĭ multă tărie după fie-care mîncare saŭ bere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

De aceea, el refuza de a mai lua cel mai mic lucru în gură.

Cu toată setea arzătoare ce'i usca gîtlejul, el plîngea și se svîrcolea din toate puterile ce'i mai rămăseseră cînd mă-sa mare îi înfățișa cupa cu vre-un lichid răcoritor, menit a'i mai tăia căldura.

Și dînsa, văzîndu-l slab și sfîrșit, după ce căta să'l înduplece prin mîngîieri și prin ademeniri, adese-ori era nevoită să recurgă la forță pentru a'l face să înghită cîte-ceva.

Atunci erau scene patetice, spectacole sfîșietoare, cari ar fi muiat pe cel mai tare.

Micul Leon, cu vocea 'nnecată în suspine, cu mîinile 'mpreunate, o ruga să'l lase, să'l erte, să nu'l mai silească, dîndu-i numirile cele mai dulci, asigurînd-o că a mîncat, că nu i-e foame, că se simte cu totul bine.

Bătrîna Impărătească însă, cu cuvinte tot așa de mîngîetoare, stăruia să nu o refuze, să primească măcar o firimiță din ceea ce'i pregătise.

— «Nu vezi, dragul mamei, îi zicea ea, cum ai slăbit și te-ai ofilit!...

«Trebue să mănînci ca să te faci bine!...

«Gustă din acest pept de bibilică; am stat față pînă s'a fript, și sînt sigură că are să'ți placă...

«Aide! încearcă puțin!... dacă mă iubești!... dacă ți-e milă de mine!...

«Ș'apoi de ce nu bei de loc!

«Uite acest vin de Hio, limpede ca chihlibarul!...

«Soarbe un pic dintr'însul, ca să capeți nițică putere!...

«Dacă ești cu minte și asculți de ce'ți zic, am să'ți spui o mare noutate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Impăratul Iulie Nepos îți trimete de la Roma o corabie plină cu daruri.

«Intr'însa sînt tot felul de jucării: cercuri, sfîrleze, păpuși, și cai frumoși cari umblă, și porumbițe pestrițe cari sboară!...

«Numai, el cere să mănînci și să bei, ca să nu mai fii bolnav!...

«Aide, drăguțul mamei, supune-te!... ia o aripioară din acest cocoș de Faz!...

«Să vezi ce bună e!...

«Bea nițel din acest vin de Cipru!...

«E dulce ca mierea!...

«Așa?... mă respingi?... bine!... să ții minte!... să știi că mă duc și că nu te mai iubesc!...»

Copilul își închidea ochii, își astupa urechile, și toată ființa lui protesta cu energie împotriva acestor îmbieri.

In zadar Impărăteasa, după ce sfîrșea cu rugămintele, recurgea la sperieturi ca să'l hotărască, se făcea că trimete să cheme pe *manducus*, un soiu de mumapăduref de p'atunci, care răpea pe copiii neascultători: micul Leon nu voea să 'nțeleagă de nimic, nesimțitor la frică, ca și la făgăduelî.

Atunci ea 'l lua în brațe, îi turna pe gît lapte saŭ altă substanță hrănitoare, cu d'a sila.

Sărmanul martir țipa, se 'npotrivea își încorda toată voința ca să reziste, și, după ce supliciul se termina, obosit de lupta ce avusese să susție, rămînea lungi ceasuri nemișcat, sdrobit și fără suflare.

Cite o dată, el părea că se 'ntremează.

Durerile 'l lăsaŭ, poșta 'ncepea să se ivească, puterile se 'ncercaŭ să 'i revie.

Cite-va zile, el se afla aproape bine, și aceî cari 'l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

îngrijeaŭ, fericiţĭ de a 'l vedea înviorat, îl credeaŭ scăpat şi se grăbeaŭ să răspîndească buna noutate.

Bucuria lor nu ţinea însă mult, căcĭ de o dată, într'o zi oare-care, o săptămînă saŭ două după aceea, fără altă cauză decît că gustase din cutare fel saŭ că băuse din cutare vas, el începea iar să se plîngă.

Crizele ce-l apucaŭ atuncĭ eraŭ grozave.

Nenorocitul copil gemea, se tăvălea, nu 'şĭ maĭ găsea loc, văetîndu-se de usturimĭ de stomac, de arsurĭ pe piept, de vijiiturĭ nesuferite în urechĭ.

Apoĭ, după ceasurĭ de suferinţe, el cădea într'un fel de prostaţie şi de nesimţire, vecine cu moartea, carĭ, de multe-orĭ, făcură pe ceĭ dimprejuru-ĭ să crează că 'şĭ dase sfîrşitul.

Maică-sa, Ariana, venea adesea să-l vază şi rămînea tot d'a-una spăimîntată de schimbările ce boala făcuse în fragedul luĭ organism.

Frumuseţea luĭ de copil sănătos şi bine constituit de altă dată dispăruse, înlocuită acum printr'o slăbiciune de schelet, care 'ĭ deforma toată făptura.

Ea se jelea, biata femee, şi 'ncerca tot ce i se spunea ca să 'l scape.

Medicĭĭ ceĭ maĭ bunĭ aĭ timpuluĭ fură aduşĭ la căpătîiul luĭ, însă toată arta lor rămase neputincioasă faţă cu un rău a cărui natură nicĭ nu o puteaŭ bănui.

Se recurse asemenea la ajutorul religiuneĭ, la masluriĭ, la molifte, la privigherĭ, şi Patriarhul ordonă rugăciunĭ în toate bisericele imperiuluĭ, ca să se 'ndure Domnul asupra bolnavuluĭ.

Toate fură însă zadarnice, căcĭ starea împărătesculuĭ copil rămase neschimbată.

El se chinui ast-fel zece lunĭ întregĭ, cu schimbărĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din bine 'n mai rău, și, 'ntr'o dimineață, după o criză finală, mai violentă decît cele ce avusese pînă atunci, muri pe mîinele iubitei sale mame mari, care 'l desmerda cu cuvintele cele mai dulci.

Indată după moartea micului Leon, coroana trecu, fără 'mpotrivire, pe capul lui Trascaliseu, care o luă subt numele de Zenon, ce 'i dase socru-său, cînd îl făcuse să intre în familia împărătească, și subt care e în deobște cunoscut în istorie

Noul Impărat, suindu-se pe tron, nu renunță la nici una din relele deprinderi prin cari se deosebise atunci, cînd nu era decît simplu Patriciu.

Cînd se văzu stăpîn absolut, fără grijă de a mai fi censurat, fără altă stavilă decît propriul său capriciu, el aruncă ori-ce rămășițe de pudoare și se dete celor mai nedemne desfrînări din cîte dezonoraseră pînă atunci palatul Autocratorilor bizantini.

Fiindcă nu mai era tînăr și 'i era groază să pară bătrîn, el puse să 'i cănească părul și barba și adoptă costumul comedianilor, spre a produce mai mult efect.

Imbrăcat în stofe de mătase așa de subțiri și de aeriene, încît ar fi putut trece prin cercul unui inel, el nu se sfiia de a veni în mijlocul Senatului, scandalizînd pe toți prin atitudinele și prin espresiunile lui indecente.

El împinse luxul și risipa la niște margini pînă atunci necunoscute.

Pentru ca picioarele lui să nu fie dezonorate prin atingerea lor cu obiectele ordinare, cu toată bogăția sălilor împărătești, pardosite numai cu mozaice, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lemn scump saŭ cu sidefurĭ; cu toată moliciunea şi frumuseţea covoarelor de Persia, de India şi de Arabia, aşternute pretutindenĭ, el punea să se întinză praf de aur pe unde avea să calce, căcĭ considera această materie ca singură demnă de augustele luĭ tălpĭ.

Această modă introdusă de Arcadie, în timpiĭ cînd eunuciĭ îl scoseseră din minţĭ, fu re'nfiinţată de dînsul, cu un rafinament aşa de mare, încît sume colosale se cheltueaŭ zilnic ca să se re'nnoească preţioasa substanţă.

El îşĭ petrecea zilele în jocurĭ de noroc şi nopţile în ospeţe şi 'n desfrînărĭ, acordînd premiurĭ bucătarilor carĭ născoceaŭ vre un fel noŭ saŭ curtezanelor carĭ ezecutaŭ, despuiete, vre un danţ pînă atuncĭ ne maĭ văzut.

Din această cauză, imaginaţiunea şi unora şi altora era vecĭnic frămîntată de dorinţa de a găsi cîte ceva neobicĭnuit.

Ceata linguşitorilor ce se ţineaŭ de paşiĭ luĭ, deja numeroasă pecînd nu era decît Patriciŭ, se sporise încă decînd ajunsese Impărat.

Dimineaţa, cînd se scula, uşa luĭ, închisă pentru miniştriĭ carĭ veneaŭ să 'ĭ vorbească de afacerile statuluĭ, se deschidea, cît era de mare, ca să facă loc bufonilor, istrionilor şi celor lalţĭ paraziţĭ admişĭ în societatea luĭ, carĭ 'ĭ aduceaŭ noutăţile zilelĭ, îl ţineaŭ în curent cu şoaptele şi cu scandalurile oraşuluĭ şi 'l desfătaŭ prin miĭ de caraghioslîcurĭ.

Eĭ aveaŭ însărcinarea să alcătuească ordinea de zi a petrecerilor, să compue lista distracţiilor, pentru ca vremea să pară maĭ scurtă şi maĭ plăcută.

Palatul împărătesc devenise prada lor şi a uneltelor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lor, carĭ se instalaseră într'însul ca 'n propriul lor domeniŭ.

Pretutindenĭ, prin minunatele apartamente, prin sălile solemne, îmbrăcate în marmoră şi 'n aur, subt cupolele înalte şi sonore, nu se auzeaŭ decît vocĭ carĭ modulaŭ, instrumente carĭ scoteaŭ acorduri.

Icĭ, cîntăreţiĭ îşĭ esercitaŭ glasurile pentru concertele de noapte, colo, coristele şi dănţuitoarele studiaŭ, în oglinzĭ ţinute de sclavĭ, atitudinele cele maĭ lascive pentru a fermeca maĭ cu înlesnire pe Impăratul.

Impărăteasa, maĭ desconsiderată şi maĭ părăsită de cît orĭ-cînd, era silită să stea închisă în camerile sale, de teamă de a nu da ochĭ cu îndrăsneţele curtizane ce mişueaŭ împrejuru-ĭ, viciind atmosfera splendideĭ locuinţe prin desfăşurarea neruşinăreĭ lor.

Ea răbdase pînă să n'ajungă la tron ; ea maĭ răbdă încă cîtă-va vreme după ce'şĭ văzu visul îndeplinit ; dar, în cele din urmă, fiindcă numaĭ avea să menageze, ca altă dată, dezordinele soţuluĭ săŭ din cauza coroaneĭ, pe care pe atuncĭ o ambiţiona, ea dete drumul indignăreĭ sale, cu atît maĭ legitime, cu cît fusese maĭ lung stăpînită, plîngîndu-se de dispreţul ce i se arăta, invocînd drepturile sale de femee şi de suverană, datoriile luĭ de bărbat, care'ĭ datora totul.

Răsvrătirea eĭ nu avu însă rezultatul aşteptat.

Ea băgă, dimpotrivă, pe Trascaliseŭ într'o furie sălbatică care'l făcu să-şĭ pearză orĭ-ce cumpăt.

După ce, într'o scenă de familie de o brutalitate neasemuită, o batjocori în chipul cel maĭ netrebnic, gata să o lovească, el îĭ declară că n'are să primească poveţe de la nimenĭ, asupra cum se cuvine să se poarte, că e stăpîn pe dînsul, ca pe tot ce se mişcă în im-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

periŭ, că datoria eĭ e să se supue și să primească, dimpreună cu rangul, traiul după cum i se înfățișează, saŭ că, dacă nu e mulțumită de dînsul, îĭ dă voe să'l schimbe, să părăsească curtea, să se ducă orĭ-unde va găsi de cuviință.

Ariana, astfel ultragiată și gonită, nu stătu un minut la îndoeală.

Mîndria eĭ de Impărătească, fiică de Impărat, se revoltă la auzul acelor insulte.

Ea plecă numaĭ decît și se retrase în palatul din Hebdomon, unde, susținută de întreaga opinie publică și de marele număr al nemulțumiților, carĭ alergară de pretutindenĭ să'ĭ ofere sprijinul lor, ea așteptă ocazia favorabilă ca să'și facă dreptate.

Cu toate acestea Trascaliseŭ, informat de ce se petrecea, de frică saŭ de mustrare de cuget, știind cît datora soției sale și cît de nedemn se purtase cu dînsa în toate ocaziile, începu să se căească de ceea ce făcuse și se gîndi să găsească un mijloc pentru a se 'mpăca cu Ariana și a o readuce în palat.

El nu găsi, pentru această delicată însărcinare, un om maĭ destoinic, un confident maĭ sigur și maĭ zelos decît pe intimul săŭ Anastase.

Acesta știuse așa de bine să 'și menție trecerea, încît influența luĭ devenise a-tot-puternică.

Trascaliseŭ, fermecat din ce în ce maĭ mult prin frumusețea, prin vigórea, prin simpatia ce eșea din toată persoana protegiatuluĭ săŭ, prin inteligența luĭ pătrunzătoare, neîntrecută în lucrurile glumețe, ca și 'n cele serioase, îndată ce ajunse Impărat, îl încărcase de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bine-facerĭ, îl ridicase în rang, îĭ dase un rol însemnat în administrarea interioară a palatuluĭ, numindu-l *Silenţiar*.

Această slujbă, foarte considerată din cauza înlesnireĭ acelor carĭ o îndeplineaŭ de a se apropia orĭ-cînd voeaŭ de Impăratul, avea de scop de a face tăcere, în ocaziele solemne, pentru ca nicĭ un sgomot omenesc să nu izbească divinele urechĭ ale Autocratoruluĭ.

Imbrăcaţĭ în costumul lor bogat, cu vergeaua lor de argint suflat cu aur în mînă, Silenţiariĭ percurgeaŭ, cu cîte-va minute înainte de trecerea cortegiuluĭ împărătesc, sălile, galeriile, scările monumentale, fialele spaţioase, atingînd cu vîrful aceleĭ vergele tot ce le eşea înainte.

La acel semn, o tăcere de moarte succeda orĭ-căruĭ sgomot orĭ-cît de ne'nsemnat şi de orĭ-ce natură ar fi fost.

Garziĭ se înşiraŭ, înlemniţĭ înt'o atitudine de statuĭ, sclaviĭ, uşieriĭ, eunuciĭ, slujbaşiĭ de tot felul rămîneaŭ loculuĭ, cu gurile închise, cu capetele plecate, cu mîinile la pept.

Şi, în acea poziţie, toţĭ trebueaŭ să stea pînă după ce Impăratul trecea şi se depărta, subt ameninţarea celor maĭ aspre pedepse.

Anastase fu decĭ însărcinat să negocieze împăcăciunea luĭ Trascaliseŭ cu Ariana, să cate a îmblînzi pe aceasta, s'o facă să erte, s'o înduplece a se întoarce în palatul unde rangul şi naşterea îĭ daŭ drept să locuească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Această misiune fu pentru dînsul o fericire pe care n'ar fi cutezat s'o spere nicĭ chiar în combinațiunile luĭ cele maĭ îndrăsnețe.

Subt pretest de a servi pe stăpînul săŭ, i se oferea prilegiul să se apropie, cînd voea, de aceea pentru care inima-ĭ se consuma, într'o vecînică adorațiune, să stea ceasurĭ de vorbă cu dînsa, să se 'mbete de farmecul ce eșea din făptura eĭ, să pîndească momentul favorabil pentru a 'ĭ desvelui tainele sale, să o provoace a se pronunța și să auză eșind din gura-ĭ sentința care trebuea să 'l ridice maĭ presus de ceĭ lalțĭ muritorĭ saŭ să 'l trimiță la supliciŭ.

De sigur, norocul nu servise nicĭ o dată maĭ bine pe un om în starea sufletească în care se afla el.

Și, înainte de a i se fi oferit, el ar fi plătit cu mulțumire o asemenea ocaziune chiar cu sîngele săŭ.

Ariana se găsea în acea situațiune de spirit ce urmează după marile crize ale vieței cînd, într'o zi, Anastase se înfățișâ dinainte-ĭ, ca venind din partea luĭ Trascaliseŭ.

Ea păstrase despre dînsul o binevoitoare amintire, căcĭ, deși îl știa intim al soțuluĭ săŭ și tovarășiŭ al luĭ nedespărțit, era convinsă că îndeplinea acel rol prin curat devotament personal și că nu i se putea atribui cea maĭ mică răspundere în escesele spre carĭ Impăratul era tîrît.

Afară de aceasta, ea suferise, ca toțĭ cîțĭ avuseseră prilegiul să 'l cunoască, simpatica influință a aceluĭ om estraordinar, înzestrat cu o așa mare putere de seducțiune, încît nimenĭ nu era în stare să 'ĭ reziste.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Atenţiunea eĭ de femee fusese izbită de înfăţişarea luĭ nobilă şi distinsă, de frumuseţea luĭ bărbătească, care făcea plăcere, de veselia comunicativă ce 'ĭ însoţea toate mişcările şi da vorbelor şi privirilor luĭ un farmec deosebit.

Ea nu se gîndise, fără 'ndoială, nicĭ o dată la răŭ, nicĭ nu bănuise simţimentele ce făcuse să se nască într'însul, însă bunele dispoziţiunĭ ce 'ĭ păstra eraŭ, pentru ceea ce el îşĭ propunea să încerce, ca un tărîm pregătit maĭ dinainte, care n'aşteaptă decît sămînţa necesară pentru a da roadele dorite.

Ea 'l primi, decĭ, ca pe un prietin, se informâ de scopul viziteĭ luĭ, îşĭ vărsâ focul, auzind de propunerile ce venea să 'ĭ facă, îĭ descrise în termenĭ viĭ suferinţele ce avusese să încerce, refuzâ orĭ-ce împăcăciune, luîndu-l pe el însu-şĭ drept judecător al cauzeĭ sale.

Anastase nu se descuragiâ de prima sa înfrîngere şi veni să o maĭ vază.

El căta acum să dea o altă direcţie gîndurilor eĭ; îĭ vorbea de viitor, de zile maĭ fericite; lăuda frumuseţea şi graţia eĭ fără pereche, carĭ, numaĭ dacă ar fi voit ea, ar fi făcut-o a-tot-puternică; deplîngea greşeala ce săvîrşise de a se da drept învinsă şi de a osîndi astfel la întuneric nişte forme aşa de divine, pe carĭ cerul nu le acorda decît preferitelor sale, spre a le face să triumfe asupra mizeriilor vieţeĭ, umplînd prin ele lumea de admiraţiune.

Ariana asculta surprinsă şi, 'n acelaş timp, încîntată.

Ea n'auzise nicĭ o dată pîn'atuncĭ asemenea cuvinte, şi dulceaţa lor o pătrundea ca un balsam binefăcător.

Ea sta ceasurĭ închisă cu Anastase, sorbind vor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bele lui cu lăcomie, neputînd să se sature de ele, prinzînd curagiŭ și speranță la 'ndemnurile, pline de promisiuni, ce 'i făcea, de a se arunca în vîrtegiul vieței și de a cuceri, prin podoabele ei ne'ntrecute, prestigiul și fericirea ce'i lipseaŭ.

El, din parte-i, îmbărbătat prin intimitatea și prin atenția cu cari 'l onora, găsea în închipuirea-i comorî de poesie și de elocuență pentru a o reține, a o fermeca, a'i ridica orî-ce putere de împotrivire

Apoi, cînd o crezu destul de pregătită pentru a auzi, fără revoltă, ceea ce voea să'i spue, se hotărî să 'i mărturisească secretul pentru care primise să 'și espue viața.

Camera de culcare a Arianei, în palatul din Hebdomon, era aceiași în care se odihnise, atîți ani, Impărăteasa Pulheria, în timpul retragerei sale voluntare în acel loc de esil tradițional.

Cu toată severa simplicitate a fiicei lui Arcadie, acea cameră, întocmită după gustul și după indicațiunile ei, era o minune a arteî decorative, în tot ce acest cuvînt evoacă imaginațiunei ca mai desăvîrșit.

Lucrată numai în mozaice, pereții ei eraŭ, pe la jumătatea lor, încinși de o largă bandă de aur, pe care se 'nșiraŭ, în costumele lor imperiale, toți Autocratorii ce, de la Constantin-cel-Mare, domniseră asupra Bizanțiului, dimpreună cu soțiile și cu copiii lor.

O cornice formată din cuburi verzi, cu tonuri de aur, de cel mai armonios efect, se desfășura, de jur împrejur, la intersecția pereților cu tavanul, asemenea de aur, închipuind bolta cerească, cu stelele și cu planeții

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ei, în mijlocul cărora strălucea semnul învingător al cruceĭ, de cristal verde.

Spre a afirma cu maĭ multă tărie nestrămutata pietate a neamuluĭ său, Pulheria pusese să se reprezinte în cele patru unghiurĭ ale aceluĭ tavan, deosebiţiĭ membri aĭ familieĭ luĭ Teodosie-cel-Mare, împărţiţĭ în grupurĭ şi îngenuchiaţĭ, întinzînd braţele lor cu adoraţiune spre dumnezeescul simbol al credinţeĭ ce aveaŭ dinainte-le.

In partea de jos a ziduluĭ, un briŭ de sticlă polihromă atrăgea şi încînta privirile prin mulţimea şi prin varietatea florăriilor din care era compus.

El se lega cu parchetul printr'un chenar de marmoră verde, pe care se vedeaŭ săpaţĭ vulturĭ, sburînd cu ghiarele deschise.

Acel parchet, — de mozaice, ca tot restul încăpereĭ, — era un cap-d'operă de concepţiune şi de fineţă de lucru.

In mijlocul luĭ, închis într'un cerc de marmoră de Caria, se resfăţa un păun umflat, care lua ochiĭ prin neîntrecuta splendoare a penelor sale, de o perfectă imitaţiune a natureĭ.

Din jurul cercului ce 'l mărginea, raze de aur porneaŭ în toate direcţiunile pentru a se opri la un al duoilea cerc, maĭ mare, care îmbuca pe cel d'întîiŭ.

Insfîrşit, în afară din acest al duoilea cerc, curgeaŭ rîurĭ şi fluviĭ de marmoră, ale căror ondulaţiunĭ se prelungeaŭ pînă la estremităţile odăeĭ.

In ziua aceea, Ariana se afla singură în camera eĭ de culcare, cînd i se anunţâ venirea luĭ Anastase, pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

care, acum, obicînuia să 'l primească orî-cînd și orî-unde, atît din cauza amiciției ce se stabilise între dînșiî, cît și din aceea că el se înfățișa, după cum am spus, ca trimis al Impăratului și avea, prin urmare, privilegiî la carî nu putea să aspire orî-ce muritor.

Imbrăcată într'o rochie albastră, cu broderiî roșiî, care se 'ncheia la 'nălțimea sînului, cu brațele goale, acoperite numaî cu giuvaericale; cu peptul strîns într'un mărgean de Cirena, ce 'l încingea ca o armură, nicî o dată Impărăteasa nu părușe așa de frumoasă.

Obrazul eî, rumen și rotund, de un contur adorabil, era, în ziua aceea, luminat, maî mult decît orî-cînd, prin ochiî eî ceî negriî, a căror espresiune fermeca prin amestecul de dulceață și de vioiciune ce eșea dintr'înșiî.

O coroană de rubine și de safire, de subt care curgea, ca o beteală de aur, părul eî cel galben, despărțit în două prin cărarea din mijlocul frunței; o dalmatică liliachie, cusută cu petre scumpe; pantofiî roșiî, cu berze de argint drept ornamente, complectaŭ portul eî, pe atît de simplu, pecît era de bogat.

Anastase dete la o parte o grea tapițerie cu florî de argint și de aur amestecate și pătrunse în camera unde era așteptat.

El rămase un moment fără glas, uîmit de admirabila apariție ce avea dinainte-î.

Apoî, această repede impresie de surprindere trecută, după ce redeveni stăpîn pe el însu-șî, se apropie și reluă șirul convorbirilor lor obicînuite, lăudâ, în termenî poeticî, frumusețea eî învingătoare, ce punea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

declara el, în acea-zi, o aureolă de înger pe fruntea-i de suverană, se informă de dispoziţiunile în carî se găsea, privitor la negocierele de împăciuire ce se urmaŭ între dînşiî, îî vorbi de nuoile propunerî ce aducea şi carî eraŭ, după dînsul, de aşa natură că puteaŭ să împace toate interesele.

«Impăratul o ruga să se 'ntoarcă, să uite, să înceteze de a mai da spectacolul uneî soţiî ofensate, care conspira şi căuta să 'şî răsbune prin căî ascunse.

«In schimb, el îî lăsa cea maî deplină libertate de a trăi şi de a se conduce după cum va găsi de cuviinţă.

«La rîndu-i însă, ea trebuea să se mulţumească cu atît, să închiză ochiî şi să nu se maî amestice în chipul după care el însu-şî înţelegea să 'şî alcătuească viaţa».

Ariana asculta, nemulţumită.

Ea ridica objecţiunî, nu se putea împăca cu ideea de a juca rolul uneî Impărătese numaî cu numele, de a se bucura de nişte avantage ce nu 'î eraŭ de nicî un folos, pecînd soţul eî, maî indiferent şi maî despreţuitor decît orî-cînd, îşî rezerva dreptul să continue o viaţă de desfrînărî, plină de umilinţe pentru dînsa.

— «La ce 'mî va servi, adăoga ea, libertatea ce 'mî acordă, cînd el ştie că nu voiŭ uza nicî o dată de dînsa în felul pentru care o reclamă pentru el însu-şî?

«Chiar dacă demnitatea imperială n'ar fi o stavilă îndestulătoare pentru a mă reţine în marginele datorieî, apoî nicî gusturile mele, nicî ocazia nu mă 'ndeamnă să apuc o altă cale decît aceea ce am urmat pînă azî.

«Ştiŭ că aŭ fost împărătese carî aŭ căutat să se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mîngîe de nepăsarea soților lor, însă ele avuseseră norocul să întîlnească inimi demne de ele, pentru cari puteaŭ să se jertfească.

«Paulinus era pentru Evdochia un egal, prin imensitatea iubirei și a sacrificiului.

«Pentru mine, un asemenea om nu există!

«Eŭ nu cunosc pe nimeni care să i se compare!

«Eŭ trăesc în alte vremuri și sînt, prin urmare. supusă la alte condițiuni!...»

Anastase crezu că vede în aceste cuvinte o dojană și 'n acelaș timp o încuragiare.

El își zise că ocazia de atît timp așteptată sosise și că trebuea să profite, fără zăbavă, de dînsa.

Aruncîndu-se deci, de o dată, la picioarele ei, își împreună mîinile ca spre a 'i cere ertare de ceea ce era să auză.

Apoi, cu ochii înnecați, cu glasul tremurînd, îi mărturisi că o iubește, că aceasta ține de mult, decînd a văzut-o pentru 'ntîia oară, că a luptat ani ca să 'nnăbușească patima nebună ce clocotea într'însul și că, ne mai putînd să o stăpînească, era silit să o dea pe față, primind mai dinainte ori-ce pedeapsă îi va place să hotărască, numai să se ușureze însfîrșit de un chin ce nu 'i mai lăsa odihnă.

— «Știŭ, o ilustră stăpînă, depărtarea ce ne desparte, zicea el, însă, dacă nu atîrnă de la noi să 'nfrînăm pornirile inimei noastre, avem, cel puțin, dreptul să sperăm puțină îndurare pentru ele cînd curățenia lor le ridică la nivelul acelora cari le inspiră!

«Da! sînt foarte nenorocit!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Am căutat să 'nnec, încă de la 'nceput, flăcărea ce se aprindea în mine și care, azi, a luat proporțiile unui vulcan, căci simțeam că ea 'mi va pricinui numai nenorociri.

«Incercările mele au rămas neputincioase, și, pentru a mă scăpa o dată de un trai care mă spăimînta, mă hotărisem să mă arunc în Bosfor.

«Atunci s'a întîmplat să văz că nu sufeream singur și că nemulțumirile de care erai adăpată, deși de o altă natură, îți făceau viața tot atît de amară.

«Aceasta m'a făcut să mă opresc.

«Mi-am zis că, poate, într'o zi, vei avea trebuință de un om credincios și hotărît, al cărui devotament să te servească, și 'mi simțeam puterea de a fi acel om și de a ezecuta ceea ce vei porunci....

«Iartă-mă dac'am greșit !...

«Nu te supăra dacă cutez să 'ți spui ceea ce se petrece în mine !...

«Suferințele noastre sînt o punte care ne 'mpreună!...

«Și acum, o cea mai adorată dintre femei, cînd cunoști fundul inimei mele, ordonă ce trebue să fac !

«Mă voiu duce cu supunere la moarte, dacă aceasta ți va fi plăcerea, sau voiu fi cel mai fericit dintre oameni, dacă 'mi vei întinde mîna și vei arunca o privire binevoitoare asupră-mi !...»

Ariana asculta, la 'nceput, cu mirare, apoi, cu emoțiune, acele declarațiuni, cu totul nouĭ pentru dînsa.

Ea se simțea pătrunsă de căldura lor comunicativă, fermecată de persoana aceluia ce i le făcea.

Ascunsa simpatie ce tot d'a-una avusese pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Anastase și pe care, în nestiința ei de ce se petrecea într'însa, o atribuea prieteșugului, îmbrăcâ de o dată adevărata ei formă și o mușcâ de inimă.

Ea compara, în mintea sa, calitățile aceluĭ frumos bărbat, căruia natura și mediul în care trăise îĭ daseră o nobleță ce 'l punea maĭ presus de toțĭ cițĭ se aflaŭ cu dînsul la curte, și omul pe care capriciul soarteĭ, atribuindu-i-l drept soț, îl înălțase pe treapta supremă, și găsea toate avantagele pentru cel d'întîiŭ.

Sdruncinată, învinsă, ea nu maĭ avea puterea să se supere, nicĭ să resiste.

Pe de altă parte, Anastase, luînd turburarea eĭ drept un asentiment, îĭ apucase mîinile și i le săruta cu pasiune.

Acum, era rîndul eĭ să 'l roage de a o cruța, de a o respecta, încercîndu-se încă, prin obiceiŭ, să apere o reputațiune pînă atuncĭ neatinsă, lipsindu-ĭ totuși forța de a zice nu.

Ea căzu ast-fel prada slăbiciuneĭ sale.

Cîte-va zile după aceasta, reinstalată în palatul imperial, ea se 'mpăca cu Trascaliseŭ și 'ĭ primea toate condițiunile.

Anastase izbutise în misiunea ce i se încredințase.

In vremea aceasta, Trascaliseŭ, desgustat de soacră-sa, Impărăteasa Verina, începu sa'ĭ arate acelaș dispreț ce păstra pentru soția sa și nu voi să o maĭ vază.

Ambițioasa văduvă a luĭ Leon, crezu, la început, că răceala Impăratuluĭ provine dintr'un capriciŭ trecător, și, pentru a o face să 'nceteze, se încercă să'ĭ ațîțe dorințele prin gelosie, luînd un alt amant, pe Patricie, cu care nu se sfii de a trăi în concubinagiŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Manopera nu reuși, căci Trascaliseŭ, în loc să se întoarcă, fu, dimpotrivă, fericit de acea legătură care 'l scăpa definitiv de nesuferita luĭ protectoare.

Atuncĭ Verina se socoti înșelată, se gândi cu necaz la ceea ce făcuse pentru acel om, la ce se expusese spre a'l urca pe tron și, în ura eĭ, hotărî să 'șĭ răsbune.

Ea adună împrejuru-ĭ pe toțĭ nemulțumiții, pe ereticĭ maĭ cu seamă, nestorianĭ saŭ eftihianĭ, prigoniți de Biserica oficială, carĭ, la început, se strînseseră împrejurul Arianeĭ, dar carĭ, decînd aceasta se împăcase cu bărbatul eĭ, căutăŭ pe alt cineva care să 'ĭ conducă la răsturnarea stăreĭ legale a lucrurilor.

Sprijinită pe numĕrul lor cel mare, Verina concepu atuncĭ una din intrigile cele maĭ îndrăsnețe din cîte s'aŭ urzit vre o dată și o conduse cu o artă așa de consumată, încît ea 'șĭ produse efectele cu o iuțeală de necrezut, înainte de a se fi bănuit măcar ezistența eĭ.

Am vorbit de espediținea încercată de Leon Traciul împotriva luĭ Genseric, regele Vandalilor, și de tristul rol ce jucă, cu acea ocazie, Vasiliscu, fratele Verineĭ.

După nenorocitul sfîrșit al întreprindereĭ, ca semn de disgrație pentru incapacitatea și reaua sa credință, Vasiliscu fusese esilat în Tracia, la Heraclea, în apropierea rîuluĭ Strimon, unde 'șĭ clădise un palat sumptuos și unde trăea, cu familia sa, liniștit, în mijlocul luxuluĭ și al tutulor bunătăților vieței.

Verina se gândi la dînsul pentru a'l opune luĭ Trascaliseŭ, nu cu dorința sinceră de a'l vedea ajun-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gînd Impărat, căcĭ ştia că n'avea s'aştepte nimic de la dînsul, ci în scop de a avea un aliat maĭ mult.

In intenţia eĭ, după ce ambiĭ adversarĭ s'ar fi sfîşiat, tronul trebuea să rămîe amantuluĭ eĭ, Patricie, subt care era sigură că va poseda influinţa a-tot-puternică ce visa în conducerea trebilor statuluĭ.

Ea se puse decĭ în relaţiune cu Vasiliscu, arătîndu-ĭ trista stare a lucrurilor, nemulţumirile Constantinopolitanilor de un Impărat care nu se gîndea decît la petrecerĭ şi la desfrînărĭ, entusiasmul cu care ar fi primit dacă s'ar hotărî să se pue în capul mişcăreĭ pentru a izgoni pe netrebnicul izaurian.

Ea 'l asigura de izbîndă şi 'ĭ promitea concursul Senatuluĭ şi al armateĭ.

Vasiliscu, vanitos şi mediocru, cum era, fu ispitit de acele propunerĭ, şi numaĭ decît, lăsînd liniştea şi odihna în carĭ trăea aşa de fericit, se aruncă într'o aventură, în care avea totul de perdut.

In fruntea uneĭ micĭ armate ce adună în grabă, el se îndreptă spre Constantinopole, unde ajunse înainte ca Trasealiseŭ, absorbit de plăcerile sale, să fi simţit pericolul ce'l ameninţa.

La auzul venireĭ fratelui Impărăteseĭ, faţiunea condusă de Verina se respîndi prin uliţĭ, provocînd la răscoală, cerînd depărtarea unuĭ om nedemn de a maĭ sta pe tronul luĭ Constantin-cel-Mare.

Surprins, spăimîntat, Trascaliseŭ abia avu vreme să fugă.

El se îmbarcă în zor, cu soţia sa Ariana, care ceru să 'l urmeze, şi cu credinciosul său Anastase, care nu voi să se desparţă de dînşiĭ, şi trecu strîmtoarea, la Halcedoma, unde, un moment, se află în siguranţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

După aceea, se îndreptâ spre Izauria, patria sa, în care avea numeroşĭ partizanĭ, cu ajutorul cărora spera să 'şĭ redobîndească coroana.

Cu toate acestea, Verina, mulţumită de rezultatul ce obţinuse pînă aci, pîşi la a doua parte a programuluĭ său, care era, după cum am spus, de a face să se numească Patricie Impărat.

Astă dată însă, împrejurările nu o maĭ serviră tot aşa de bine, căcĭ, pînă să apuce să dobîndească votul Senatuluĭ pentru amantul său, Vasiliscu, care, intrase deja în oraş şi împărţea aurul în toate părţile, fusese proclamat în maĭ multe sub-urbiĭ.

El inainta spre palat, triumfător, condus de mulţime, susţinut de acel puternic curent ce se formează tot d'a-una împrejurul primelor succese.

Nenorocitul Patricie fu prins şi omorît înainte de a fi organizat cea maĭ mică împotrivire; iar Verina, ale cărei uneltirĭ se daseră pe faţă, fu arestată şi închisă pentru a fi împiedicată de a făptui altele maĭ rele.

Trascaliseu, îmbărbătat de căldura cu care cauza sa fu îmbrăţişată de compatrioţiĭ săĭ, găsi, în nenorocire, o energie ce nu arătase pînă atuncĭ decît pentru plăcerĭ.

El se puse în capul oştireĭ ce se formase la chemarea luĭ şi începu acea campanie neîntreruptă şi stăruitoare, care formează singurul luĭ titlu maĭ simpatic la amintirea istorieĭ şi care trebuea să se termine prin recucerirea drepturilor luĭ uzurpate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El fu ajutat, în aceasta, cu un curagiŭ și cu un devotament demn de toată lauda, de amicul sĕŭ Anastase, care, pentru dragostea Arianeĭ, făcu minunĭ de vitejie și 'șĭ espuse de o miie de orĭ viața.

După o serie de lupte cu succese și cu peripețiĭ deosebite, norocul se așezâ însfîrșit în tabăra luĭ Trascaliseŭ, căcĭ, pe lîngă credincioșiĭ luĭ izaurianĭ, maĭ toate provinciile Asieĭ grece se unirĕ cu dînsul pentru a combate pe uzurpator.

Acesta, în adevĕr, nu întîrziase de a deveni nesuferit tutulor, chiar și Constantinopolitanilor, în mijlocul cărora trăea.

El se sprijinise, la 'nceput, după cum am spus, pe mulțimea vrăjmașilor luĭ Trascaliseŭ, cari 'l uraŭ, nu atît din cauza orgielor, cît din aceea că, fiind maĭ toțĭ ereticĭ din punctul de vedere al dogmeĭ oficiale, bazată pe hotărîrea Soboruluĭ din Halcedonia, vedeaŭ într'însul un protivnic al credințelor lor religioase.

Vasiliscu, ca să răsplătească zelul partizanilor sĕĭ, se făcuse eștihian și le acordase toate favorurile ce ceruseră.

Eĭ prinseră dintr'acésta curagiŭ și 'ncepură să atace fățiș religiunea statuluĭ, ceea ce nemulțumi pe ortodoxĭ și spori, astfel, în chip considerabil, numărul partizanilor luĭ Trascaliseŭ.

O altă cauză de slăbiciune pentru noul Impărat fu că el puse în capul armateĭ sale pe Teodoric, supranumit *Șașiul,* un barbar, șef al Goților aliațĭ, care se declarase pentru dînsul și care, o dată ajuns la rangul de generalisim, indispuse pe toțĭ comandanțiĭ bizantinĭ, arătîndu-se mîndru și trufașiŭ cu dînșiĭ.

Insfîrșit, sora Impăratuluĭ, primejdioasa Verina, întoarsă la simțimente maĭ bune pentru ginerele sĕŭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

decînd avusese prilegiul să vază ce soartă o aştepta subt domnia frăţînă-său, deşi închisă, înnoda nouĭ intrigĭ, aţîţa, prin emisarĭ carĭ comunicaŭ cu ea în ascuns, patimele nemulţumiţilor, semăna ura şi revolta în Senat, în oştire, în toate clasele societăţeĭ.

Trascaliseŭ determină succesul cauzeĭ sale, adresîndu-se la amicul săŭ Teodoric Amalul, capul Ostrogoţilor din Macedonia, pe care îl cunoscuse de pe cînd se găsea reţinut, ca zălog, la curtea socruluĭ săŭ. Leon, şi cu care legase încă de atuncĭ prietenie.

Acest Teodoric succedase de curînd tatăluĭ-săŭ şi, tînăr, curagios, doritor de a se distinge cum era, gelos, pe lîngă aceasta, de poziţia omonimuluĭ săŭ, *Şaşiul*, al căruĭ rol voea să 'l joace el însu-şĭ subt un alt Impărat, se grăbi a răspunde la chemarea vechiuluĭ săŭ amic şi 'şĭ îndreptă oştile spre Constantinopole.

Apucat din două părţĭ, Vasiliscu fu învins, înainte chiar de a fi 'ncercat să lupte.

Generaliĭ luĭ, scîrbiţĭ de dînsul prin umilinţele de carĭ îĭ adăpase, imitară ceea ce el însu-şĭ făcuse cînd se aflase, ca comandant al trupelor, în faţa luĭ Genseric Vandalul.

Eĭ îl trădară fără scrupul şi trecură în partea fostuluĭ lor Impărat.

Trascaliseŭ intră în Constantinopole, aclamat de aceiaşĭ mulţime care aplaudase pe Vasiliscu cu douăzecĭ de lunĭ maĭ nainte.

Cît despre acesta, văzîndu-se părăsit de toţĭ, chiar de aceia în carĭ avusese maĭ multă încredere, neavînd timpul să fugă, crezu că 'şĭ va mîntui zilele adăpostindu-se, dimpreună cu 'ntreaga sa familie, într'o biserică, azil sacru şi neviolabil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trascaliseŭ, pentru a 'l face să easă, îĭ promise, cu jurămînt, că 'ĭ va ocroti persoana și nu va vărsa sîngele nicĭ unuia din aĭ luĭ.

El se ținu de vorbă, după sistemul bizantin, respectînd înțelesul strimt al cuvintelor, căcĭ nenorocitul săŭ unchiŭ și rival fu dus, cu toată cinstea cuvenită rangului ce ocupase, și închis, dimpreună cu soția și cu copiiĭ luĭ, într'o citernă, a căreĭ intrare fu după aceea zidită.

Cînd, maĭ tîrziŭ, se deschise acel sepulcru, se găsiră osămintele nefericiteĭ familiĭ în atitudinĭ carĭ spuneaŭ oribilele suferințe ce avusese să îndure înainte de a muri.

Trascaliseŭ își inaugura, astfel, a doua domnie printr'o crimă al căreĭ esemplu era, într'o zi, să se 'ntoarcă împotriva luĭ însu-și.

Una din cauzele carĭ contribuiseră maĭ mult la căderea luĭ Vasiliscu, fusese, după cum am văzut, protecțiunea ce el acordase schismaticilor împotriva ortodoxieĭ creștine.

Trascaliseŭ, îndată ce redobîndi tronul, se grăbi a desființa măsurile luate de predecesorul săŭ; apoĭ, pentru a lega numele săŭ de o reformă ce credea că va asigura gloria și neatîrnarea Bisericeĭ, publică acel faimos decret, *Enoticon*, care constitue actul cel maĭ însemnat al domnieĭ luĭ.

Cîte-va deslușirĭ sînt trebuincioase pentru înțelegerea importanțeĭ religioase și politice a aceluĭ act.

Soborul din Halcedonia, care căutase să curme, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

zilele lui Marcian, certele bisericești, avusese, precum știm, însărcinarea și de a da o definițiune a misterului Intrupărei, ca să împiedice de a se mai redeschide, pe viitor, arzătoarea cestiune a celor două naturi, cauză a atîtor frămîntări.

El hotărîse că «*Isus Hristos era unul și același, Dumnezeŭ desăvîrșit și om desăvîrșit, de o ființă cu Tatăl, în ceea ce privește natura dumnezească, și cu noi, în ceea ce privește pe cea omenească, asemănat cu ceĭ lalți muritorĭ în totul, afară de păcat*», și această formulă, satisfăcînd conștiințele, fusese în deobște primită.

O umbră totuși rămăsese asupră-i.

Ea avea cusurul, în ochiĭ multor Părinți ortodoxi, geloși de precăderea Bisericeĭ lor, de a fi fost propusă și adoptată în *Soborul din Halcedonia*, care le amintea lucrurĭ displăcute.

Acel Sobor, în adevăr, convocat după stăruințele papeĭ Leon-cel-Mare, întocmit, între alții, și cu reprezintanți de aĭ acestuia, ca Pascasinus, episcopul Lilibeeĭ, Lucentius, episcopul Ascoleĭ, Bonifacius, preot al confesiuneĭ romane, fusese însuflețit de discuțiunĭ la carĭ catoliciĭ luaseră o parte covîrșitoare.

Se putea chiar zice că eĭ stabiliseră punctul de dogmă cuprins în definițiunea ce se admisese, și cu atît mai mult, cu cît acea definițiune reproducea aproape testual termeniĭ uneĭ scrisorĭ a papeĭ către Sobor.

Eĭ bine! tocmaĭ aceasta nemulțumea pe ortodoxi.

Eĭ se temeaŭ, și nu fără cuvînt, că, în o anumită împrejurare, Biserica latină să nu reclame dreptul de a interpreta o decisiune la adoptarea căreia ea coo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

perase așa de direct și să nu cate a stabili, astfel, un fel de supremație asupra Bisericeĭ ortodoxe.

Eĭ doreaŭ, prin urmare, să găsească ocaziunea de a scăpa de acea amenințare, substituind formuleĭ Soboruluĭ din Halcedonia o altă formulă, identică ca fond de doctrină, însă deosebindu-se de dînsa prin termeniĭ în carĭ ar fi fost concepută.

In capul aceleĭ mișcărĭ, se afla Acacie, Patriarhul Constantinopoleĭ.

Acest prelat avusese să sufere, în timpul luĭ Vasiliscu, și curagiul cu care rezistase uzurpatoruluĭ, apărînd adevărata credință împotriva ereziei, îl recomanda noueĭ domniĭ, nu numaĭ ca pe un stîlp puternic al Bisericeĭ, dar și ca pe un supus credincios.

Trascaliseŭ îl luă la mare favoare, îl încărcă de onoruri, îl constitui povățuitorul săŭ.

Acacie simți că nicĭ o dată împrejurările nu vor fi maĭ prielnice pentru a scăpa Biserica ortodoxă de autoritatea Soboruluĭ din Halcedonia, și căută să profite de ele.

El arătă Impăratuluĭ pericolul ce era de a lăsa pe catolicĭ să se considere ca arbitriĭ suveranĭ aĭ doctrineĭ; primejdia, și maĭ mare încă, de a sta, el și bisericele din împărăția sa, în puterea Romeĭ, prin faptul uneĭ simple formule; înfine avantagele politice ce va trage din publicarea alteĭ formule, cuprinzînd, în fond, acelaș articol de credință, însă împăcînd, în formă, pe o mulțime de disidenți, carĭ nu căta decît să revie în sînul Bisericeĭ-mame.

Trascaliseŭ, convins, primi fără objecțiunĭ sfaturile ce i se daŭ și însărcină pe însu-șĭ Acacie cu redactarea noueĭ definițiunĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El găsi una care reproducea destul de credincios înțelesul celeĭ vechĭ, fără a pomeni însă de Soborul din Halcedonia în esplicările ce o însoțeaŭ.

Apoĭ, cu toate protestările papeĭ, care se plîngea de această omisiune, și căruia se răspundea că, dacă definițiunea era bună în sine, ce'ĭ păsa de tăcerea eĭ asupra Soboruluĭ, Trascaliseŭ o impuse tutulor bisericelor din împărăție printr'un decret numit, după cum am spus, *Enoticon,* saŭ *Actul de unire,* căcĭ el avea pretențiunea de a împăca toate conștiințele.

Publicarea aceluĭ decret se făcu, în Constantinopole, cu mare pompă, însă dete loc la un neauzit scandal.

In frumosu-ĭ costum de ceremonie, — o hlamidă albă prin care eșeaŭ, ca să atîrne pînă jos, largile mînecĭ, cusute cu fir de aur, ale uneĭ toge albastre ca cerul,— Anastase, cu vergeaua-ĭ de argint suflat în mînă, străbătea, în fruntea teoriilor de Silențiarĭ, peste carĭ comanda, Marele Palat pentru a face tăcere.

Peste cîte-va momente, în adevăr, cortegiul împărătesc era să pornească din sala Tricliniuluĭ-de-Aur, — *Hrisotriclinon,* — spre a merge la biserica catedrală ca să asiste la publicarea decretuluĭ Enoticon.

Silențiariĭ străbăteaŭ decĭ spl endidul edificiŭ, compus precum se știe, din treĭ corpurĭ deosebite: Halke, Dafne și Teofilacte.

Eĭ sueaŭ și scoboraŭ scările, — monumentalele scărĭ de marmoră saŭ de porfir, așternute cu covoare prețioase și presărate cu pulbere de aur; treceaŭ pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

subt cupolele înalte, împodobite cu smalțurĭ și cu poleială ; deschideaŭ ușile cu canaturĭ de bronz, de fildeș saŭ de argint; daŭ la o parte grelele portiere de tapițerie, prinse, prin belciuge, de vergele de aur; cutreeraŭ sălile, apartamentele, galeriile, curțile, fialele, terațele, neîntrecute prin luxul decorațiunilor și prin splendoarea mobilieruluĭ lor, toate populate cu grupurĭ de slujbașĭ saŭ cu cete de servitorĭ, carĭ așteptaŭ ordine.

In fie-care sală, în fie-care apartament, în fie-care galerie, curte saŭ fială unde pătrundeaŭ, Anastase și Silențiariĭ ce 'l urmaŭ întindeaŭ bastoanele lor de argint și, numaĭ decît, la acest gest imperativ, gurile se 'nchideaŭ, șoaptele încetaŭ, asistențiĭ rămîneaŭ nemișcațĭ, d'a lungul zidurilor, pe o linie dreaptă, cu capetele plecate, cu brațele încrucișate pe pepturile lor acoperite cu marĭ colane de aur.

Eĭ percuseră astfel lungul șir de încăperĭ pe unde era să treacă cortegiul împărătesc, impuind pretutindenĭ tăcerea prin orizontalitatea vergelelor lor întinse; apoĭ, cînd liniștea domni pretutindenĭ, eĭ se întoarseră, pe acelaș drum, în sala de unde plecaseră, căcĭ trebueaŭ să fie față în momentul solemn cînd Impăratul era să apară.

Triclinĭul-de-Aur era cea maĭ splendidă sală a unuĭ edificiŭ care poseda atîtea nespus de frumoase.

El avea forma octogonă, și, d'asupră-ĭ, se înalță, înconjurată de o galerie circulară, pe pendetive, și străpunsă de șaĭ-spre-zece ferestre arcuite, o cupolă măreață, din centrul căreia atîrna un lustru de aur, *Policandelon*, cu brațele nenumărate, a căruĭ umbră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

enormă plutea pe parchetul de mozaică, încins de o lată bordură de argint.

E peste putință a se descri bogăția aceleĭ sălĭ, bilșugul de materiĭ scumpe, — marmoră, porfiră, mozaică, smalțurĭ, metale prețioase, pietre fine, — răspîndite pretutindenĭ în ornamentațiunea eĭ.

De jur împrejur, pe cele opt laturĭ ale vastuluĭ poligon se deschideaŭ opt abside, comunicînd între ele și formînd fie-care cite o sală deosebită.

Cea despre intrarea zisă *Heliaconul Farului* purta numele de *Panteon* și era escluziv rezervată Împăratuluĭ.

Ea era închisă prin ușĭ de argint, la carĭ conducea treptele uneĭ scărĭ de aur.

Cele lalte șapte, mascate prin portiere de purpură, aveaŭ destinațiĭ deosebite, unele servind drept tesaur, altele drept oratoriĭ.

Anastase trecu pe subt porticul *Tripeton*, numit și *Horologhion,* din cauza unuĭ enorm ceasornic ce decora una din fețele luĭ, și intră, urmat de Silențiariĭ săĭ, în sala Tricliniului-de-Aur.

Aci, se afla, deja adunat, numerosul personal ce avea să însoțească pe Impăratul, — Miniștriĭ, Senatoriĭ, Inalțiĭ demnitarĭ, ofițeriĭ și slujbașiĭ de frunte aĭ palatuluĭ, toți gătiți cu podoabele lor cele maĭ scumpe.

La un semn al vergelelor de argint, eĭ rămaseră muțĭ și nemișcațĭ, cu ochiĭ la pămînt, cu mîinele încrucișate pe pepturile lor constelate cu aur și cu pietre prețioase.

In acelașĭ timp, doĭ Cubicularĭ, după ce șterseră, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

o pînză de mătase treptele scăreĭ de aur, deschiseră uşile de argint ale absideĭ Panteonuluĭ şi se retraseră în grabă, ca spăimîntaţĭ de priveliştea ce lăsaseră să se vază.

In fundul absideĭ, pe un tron de aur cu pietre scumpe, subt un ciborion de marmoră roşie, sculptat ca o dantelă, se aratâ atuncĭ, de o dată, Impăratul, luminat de sus, ca într'o feerie, printr'o fereastră ce nu se zărea, şi înconjurat de toate atributele a-tot-puterniciеĭ sale.

La apariţiunea luĭ, toţĭ îşĭ plecară frunţile, ca spre a i se închina cu smerenie.

Impăratul întinse mîna spre dînşiĭ pentru a'ĭ saluta şi a le mulţumi; apoĭ se sculâ de pe tron, coborî treptele scăreĭ de aur, şi, în capul cortegiuluĭ ce se formă în urmă-ĭ, se îndreptâ spre eşire, precedat de garzĭ cu săbiile goale şi de pagĭ purtînd steagurĭ multicolore.

Procesiunea eşi pe uşa de subt porticul *Tripeton*

Ea urmâ frumoasa galerie esterioară *Lavsiacos*, de pe care ochiul îmbrăţişa un decor incomparabil: — grădinile palatuluĭ, încîntătoare de florĭ şi de verdeaţă, coborîndu-se pînă la ţărm, — marea, vastă şi albastră, cutreerată de vase cu pînzele albe, — coasta Asieĭ, cu oraşele Hrisopolis şi Halcedonia, desfăşurîndu-se în depărtare.

După aceasta, apucâ o altă galerie, a *Celor Patruzecĭ de Sfinţĭ*, legată prin două scărĭ semi-circulare, de marmoră albă de Proconesa, de sala luĭ *Sigma*, unde, de obiceiŭ, funcţionarĭĭ înalţĭ aşteptaŭ pe Impăratul;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

trecu prin peristilul aceleĭ sălĭ, în formă de arc, și se coborî în *Fiala Misterioasă*, admirabilă curte interioară, între Teofilacte și între palatul Dafne, pavată cu mozaică și impodobită, în mijlocul eĭ, cu un mare basin de bronz ale căruĭ margini eraŭ de argint.

De aci, cortegiul se îndreptâ spre sala *Spatacirion*, păzită de garzĭ cu săbiĭ de aur; străbătu o lungă galerie populată cu statuĭ antice, ce înconjura absida *Bisericeĭ Domnuluĭ*; lăsâ, la stînga, *Magnaurul*, palat izolat, unde se aflaŭ camera nupțială a Impăraților și sala în care, pe un tron zis al luĭ Solomon, lucrat numaĭ cu pietre scumpe, eĭ daŭ audiență ambasadorilor, și, la dreapta, *Termastra*, dependință destinată personaluluĭ de serviciŭ; se strecurâ printr'un intreg șir de sălĭ de recepțiune, care de care maĭ luxoasă, toate cu pereții de marmoră, cu tavanele sculptate, cu parchetele de mozaică, de lemn scump saŭ de sidef, și ajunse, cu 'ncetul, la porticul *Embolos*, limită estremă a palatuluĭ Dafne.

In partea aceea, intrarea în palatul Halke se făcea prin *Heliaconul Mareluĭ Triclinĭŭ*, frumoasă curte pavată cu lespezĭ dodecagonale de marmoră albă și neagră.

După ce o tăiâ în două, alaiul împărătesc pătrunse în *Triclinĭul celor nouă-spre-zece paturĭ*, ale căruĭ uși de bronz se deschiseră ca de la sine pentru a lăsa să se vază interiorul superbeĭ sălĭ, luminată de sus, ca o catedrală, columnele eĭ de argint, luxul eĭ de decorațiunĭ, mesele ce o garniseaŭ, în număr de nouă-spre-zece, și pe carĭ, la sărbătorile Crăciunuluĭ, se servea prânzul tradițional în vase de aur masiv, așa de grele, că era nevoe, pentru unile din ele, a se recurge la cărucioare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

îmbrăcate în purpură spre a le putea transporta dintr'un loc într'altul.

Mai departe, procesiunea întîlni sala *Consistorion*, cu uşile de fildeş, destinată pentru primirea Senatorilor şi a demnitarilor; ea străbătu marea curte *Exaeron*, care mărginea sălile pretorianilor; lăsă 'n urmă-i *Tricliniul Candidaţilor*, dominat de un dom cu opt columne, subt care îşi deschidea braţele o mare cruce de argint d'asupra unui altar de marmoră roşie, *Tricliniul Excubitorilor*, decorat cu mozaică de sticlă hromată şi cu medalioane incadrînd figuraţiuni de Sfinţi şi alternînd cu căscile şi cu pavezele strălucitoare atîrnate de pereţi, *Tricliniul Sholarilor*, vastă sală, cu ornamentaţiuni de marmoră verde, roşie, albastră, dînd, într'o parte, pe naosul bisericei *Sfinţilor Apostoli* şi, într'alta, pe tribunalul *Lihnos*; se afundă subt marea rotondă centrală, acoperită cu o cupolă sprijinită pe patru arcuri, subt care, drept în mijloc, se afla faimoasa lespede de porfir circulară, *Omfalion*, pe care se îndeplineau actele solemne; urmă galeria *Hitos*, împodobită cu statui de împăraţi bizantini, şi, după ce depăşi vestibulul aşternut cu mozaică şi boltit ca un cuptor, sosi la marea poartă de bronz, *Halke*, care 'şi comunicase numele palatului şi care da pe forul lui August.

Mulţimea adunată în acel loc era imensă.

Garzii, cu mare greutate, abia o puteau ţine la distanţa cuviincioasă.

Cortegiul apucă prin mijlocul *Augusteonului*, ale cărui lături, formate din palate, înfăţişa din toate părţile portice de marmoră albă, cu şiruri de columne, succedîndu-se cîte două două; trecu pe subt *Miliarul-*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de-Aur, arc de triumf măreț, format din patru bolți opuse, d'asupra căruia tronau Constantin-cel-Mare și maică-sa, Elena, între doui Ingeri; se strecură printre cele două rînduri de statui ce decorau marea piață, pe care da exonartexul Sfintei Sofii, și, în sunetul clopotelor, în cîntecile preoților, în aclamațiunile poporului, se îndreptă spre biserica catedrală.

Sfînta Sofia, sau *Sfînta Înțeleptciune*, nu era încă, pe vremea aceea, ceea ce deveni, cu o jumătate de secol mai în urmă, subt Justinian, care o reedifică și făcu dintr'însa tipul cel mai perfect al arhitecturei bizantine.

Dar, astfel chiar cum era, ea constituea un monument admirabil, de un lux și de o frumusețe cum rare ori era dat să se întîlnească.

De formă drept-unghiulară, aproape pătrată, ea era acoperită cu o cupolă centrală, largă și 'naltă, înconjurată de altele mai mici, cari 'i dau, pe din afară, o înfățișare nespus de solemnă.

Interiorul producea însă, mai cu seamă, o impresiune de adîncă admirațiune.

Lumina cădea de sus, prin patru-zeci de deschizături practicate la baza cupolei celei mari, și, unită cu a candelelor și a policandrelor de aur, atîrnate prin lanțuri de acelaș metal, alcătuea, în timpul serviciului, o iluminațiune feerică, care lua ochii.

Pereții erau decorați, pe fund de aur și, pe alocurea, de un albastru închis, cu o mare bogăție de ornamente.

Triunghiuri, compuse din aripi de porumb sau din benzi multihrome, incadrau capete de îngeri, figurațiuni de Sfinți sau scene trase pin istoria sacră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

O despărțitură formată dintr'o arhitravă de aur, sprijinită pe douĭ-spre-zece stîlpĭ de marmoră, pe carĭ fuseseră gravate imaginele luĭ Hristos, ale Fecioareĭ, ale Apostolilor și ale Profeților, închidea intrarea sanctuaruluĭ, unde nu putea să pătrunză decît Patriarhul și Impăratul.

Acolo, se afla un altar, *Vima,* în mijlocul căruia mai multe trepte de aur conduceaŭ la masa cu sfintele darurĭ, îmbrăcată asemenea în aur și în pietre scumpe și adăpostită subt un ciborion sprijinit pe patru stîlpĭ de argint și 'ncoronat printr'o cruce mare de aur.

In centrul mareĭ cupole, se vedea amvonul, numaĭ marmora și aur, pe care se ungeaŭ Impărații și în care, la solemnități, Patriarhul se urca, ca să vorbească mulțimeĭ.

Procesiunea, în cap cu Impăratul, trecu prin tinda drept-unghiulară ce preceda biserica, pătrunse în al duoilea vestibul, — unde se vedea zugrăvit un Isus gigantic, cu ochiĭ albastri, pe un tron înalt, ținînd Evanghelia într'o mînă, iar cu cea laltă simbolizînd ierograma binecuvîntareĭ, prin încrucișarea degetuluĭ mare cu anularul, pecînd indicatorul și cel mic staŭ drepte, iar mediul încovăiat, — și, pe una din cele nouă ușĭ ce se deschideaŭ în față, pe cea din mijloc, intră și se respîndi în sfîntul locaș.

Preoțiĭ începură slujba numaĭ decît.

Liturghia se urmă, maĭ întîiŭ, fără incident, după rînduеala obicĭnuită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cînd însă, după citirea dipticelor, carî cuprindeaŭ pomelnicul celor ce se recomandaŭ în special milosteniei dumnezeeștî, începînd prin Impăratul, Patriarhul se îndreptâ spre amvon spre a vorbi drept credincioșilor, înainte de a da citire decretuluî împărătesc, un scandal îngrozitor se produse pe neașteptate.

Prelatul abia făcuse cîțî-va pașî în direcțiunea tribuneî, cînd, de o dată, răsbind prin mulțimea ce umplea biserica, un necunoscut, un preot, se apropie de dînsul, și, înainte de a se ști ce voea să facă, agățâ o hîrtie desfășurată de vestmintele luî sacerdotale.

Acea hîrtie era o sentință de condemnare.

Papa Felix, care ocupa pe atuncî tronul pontificatuluî roman, nu găsise alt mijloc maî nemerit pentru a protesta împotriva actuluî ce, după dînsul, desființa efectele Soboruluî din Halcedonia.

El se 'ncercase, ce e drept, să convingă pe Trascaliseŭ și pe Acacie că noua lor formulă asupra misteruluî Intrupăreî era de natură a arunca dușmănia între cele două Bisericî creștine.

Insă, văzînd că argumentele luî rămîn zadarnice și că, pe această cale, nu se va putea ajunge la nicî o înțelegere, el crezuse de cuviință să dea drumul pornirilor sale iuțî și răsbunătoare, așteptînd maî mult de la îndrăsneală decît de la persuasiune, prin care nu dobîndise nimic.

El adunase decî, în basilica Sfîntuluî Petru din Roma, un Sinod, la care luară parte șaî-zecî și șapte de episcopî, le espusese schisma ce se inaugura prin faptul rivaluluî săŭ din Constantinopole și obținuse afurisania acestuia, escomunicarea și ștergerea luî din corpul servitorilor Bisericeî creștine.

Apoî, fiindcă acea sentință, pentru a avea un ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

racter oare-care de legalitate, trebuea să fie comunicată celuĭ lovit printr'însa, se gîndi la chipul prin care ar putea să ĭ-o facă să parvie.

Greutatea era mare în această privinţă, căcĭ, aflîndu-se la Constantinopole de ceea ce se făptuise la Roma, pe de o parte, se rupseseră orĭ-ce relaţiunĭ între cele două scaune arhiepiscopale, iar pe de alta se luaseră straşnice măsurĭ de supraveghere asupra strimtoareĭ de la Abidos, pe unde se făceaŭ comunicaţiunile cu Occidentul, pentru ca nicĭ un trimis al papeĭ să nu maĭ poată pătrunde în imperiul de răsărit.

Felix se adresâ atuncĭ unuĭ om al săŭ de încredere, unuĭ oare-care Tutus, preot fanatic şi hotărit, care primi a duce sentinţa luĭ Acacie, chiar cu pericolul vieţeĭ sale.

Slujindu-se de vestminte schimbate, dîndu-se drept altul decît cine era în realitate, el izbuti să înşele neadormirea spionilor împărăteştĭ, şi, pentru a 'şĭ perde urmele şi a scăpa de orĭ-ce bănueală, cătâ şi găsi refugiŭ într'o mînăstire de călugărĭ achimeţĭ, ostilĭ şi dinşiĭ decretuluĭ Enoticon.

Apoĭ, cînd ora aşteptată sosi, el eşi din retragerea sa, veni în Constantinopole, asistâ la serbarea maĭ dinainte cu sgomot anunţată, se furişâ în biserica catedrală şi, tocmaĭ în momentul cînd Patriarhul se pregătea să proclame ortodoxia noueĭ sale formule, cătâ şi reuşi să strice tot efectul solemnităţeĭ, atîrnînd de odăjdiile luĭ sentinţa care 'ĭ amintea că era osîndit, îĭ răpea orĭ-ce autoritate şi 'l făcea nedemn de a prezida la un act de credinţă aşa de însemnat.

E peste putinţă a se descri învălmăşeala ce urmâ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

după acțiunea lui Tutus, atunci cînd se înțelese cine era el și ce cuprindea hîrtia ce agățase de vestmintele lui Acacie.

Uitîndu-și cu totul de prezința Impăratului, fără grijă de siguranța lui, preoții și călugării, ce asistaŭ în mare număr la serviciul divin, cuprinși de o dată de furia religioasă, scoși din minți de insulta ce se făcea Arhiepiscopului lor și care, după cum credeaŭ ei, se resfrîngea asupra întregei Biserici ortodoxe, se repeziră ca niște nebuni, strigînd, înarmîndu-se cu tot ce le căzu în mînă, lovind în ori-cine căta să li se împotrivească.

Tutus fu înhățat, trîntit, ucis, înainte chiar de a putea face vre-o mișcare.

Cîți-va schismatici ce voiră să'l scape fură, la rîndul lor, atacați, și, fiindcă în îmbulzeală, nu se putea deosebi ereticii din drept-credincioși, și mulți din aceștia, maltratați, se 'ncercaŭ să se apere, o bătae oarbă se 'ncinse în toată biserica, și sîngele începu să curgă din toate părțile.

In zadar ostașii ce 'nsoțiseră cortegiul împărătesc voiră să se interpue pentru a despărți pe luptători, căci, locul fiind prea strimt, ei nu putură uza de armele lor.

Ei se mărginiră atunci a se grămădi împrejurul Impăratului, formînd un zid în fața lui și lăsînd încăerarea să se potolească de la sine, cum va putea.

Ea ținu încă multă vreme, pînă cînd biserica se goli de numerosul public ce o umplea.

Atunci se văzură grozavele consecințe ale acelei lupte înverșunate.

Pe lîngă răniții și schilodiții, al căror număr nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se putu determina, două-zecĭ de cadavre pătară cu sîngele lor frumoasa pardoseală a Sfinteĭ Sofiĭ.

Ceremonia publicăreĭ Enoticonuluĭ, turburată într'un chip așa de neașteptat, nu maĭ fu re'ncepută.

Trascaliseŭ se mărgini a impune decretul săŭ tutulor eparhielor din Orient, întrebuințînd chiar spada soldaților pentru a convinge pe călugăriĭ care nu voeaŭ să se supue.

Cît despre Acacie, el întoarse luĭ Felix insultă pentru insultă.

O sentință, identică cu aceea ce se dase în contra luĭ, se pronunță în contra papeĭ, și numele luĭ rămase pentru multă vreme șters din diptice.

Schisma ținu aproape patru-zecĭ de anĭ și fu una din cauzele de căpetenie care săpară și maĭ adînc ura între cele două Biserici creștine.

Maĭ mulțĭ anĭ trecuseră decînd Anastase era amantul Arianeĭ, și dragostea lor, în loc să se slăbească, devenea, din zi în zi, maĭ mare.

Eĭ puneaŭ, cu toate acestea, atîta rezervă în raporturile lor, se fereaŭ atît de mult de a atrage atențiunea asupră-le, încît legătura lor, deși de mulțĭ bănuită nu putea să fie de nimenĭ afirmată cu siguranță.

Aceasta făcea ca și iubirea lor să rămîe pururea fragedă și neistovită, căcĭ constrîngerea ce 'șĭ impuneaŭ față cu lumea o întreținea în toată căldura-ĭ și vioiciunea-ĭ primitivă.

Numaĭ cînd eraŭ singurĭ, încredințațĭ că nimenĭ nu 'ĭ, poate vedea, nicĭ auzi, eĭ daŭ sborul liber sufletelor lor încătușate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Atunci se socoteaŭ fericiți de a fi, de a simți. de a se ști unul al altuia.

Anastase nu găsea termeni destul de puternici pentru a esprima adorațiunea ce avea pentru dînsa, cerească mulțumire ce 'i inspira ideea că printr'însa și pentru dînsa numai trăește pe pămînt ; iar Ariana, dulce și mîngîioasă, îi descria timpul petrecut în lipsa luĭ, insistînd asupra goliciuneĭ și urîtuluĭ subt carĭ i se înfățișeaŭ lucrurile atunci cînd el nu era acolo ca să le însuflețească prin prezința sa.

Un verme totuși îi rodea în mijlocul fericireĭ lor : temerea ca Impăratul să nu afle de relațiunile lor și să nu le pue capăt, izbind într'însiĭ.

De la întoarcerea sa pe tron, Trascaliseŭ își schimbase, în adevăr, cu totul apucăturile.

Deși tot atît de iubitor de petrecerĭ, el se arăta acum mai rezervat în plăcerile sale, dîndu-se la ele mai în ascuns și mai cu cumpăt.

El era convins că vechile sale orgiĭ fuseseră cauza de căpetenie care înlesnise izbînda luĭ Vasiliscu, și, deci, pentru că asemenea lucru să nu se mai întîmple, hotărîse să se stăpînească și să evite ostentațiunile de mai nainte.

Numărul intimilor fusese împuținat ; bufoniĭ, istrioniĭ și curtezanele, indispensabilĭ pentru distracțiunile luĭ, primiseră ordin să părăsească palatul și nu mai eraŭ admiși într'însul decît numai noaptea, tîrziŭ și pe furiș ; ospețele de odinioară, tot atît de dese și de costisitoare, se făceaŭ mai fără sgomot și nu mai eraŭ însemnate prin acele plimbărĭ prin oraș, carĭ atrăgeaŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

altă dată atențiunea poporului asupra desfrînărilor Autocratorului.

Ba, ce e mai mult, — fie capriciŭ al vîrsteĭ, fie din cauza nepăsăreĭ ce acum îĭ arăta Impărăteasa, saŭ a frumusețeĭ acesteia, din ce în ce mai înfloritoare, — el începuse să manifeste o preferință, pînă atunci necunoscută, pentru soția sa.

In diferite rînduri, se încercase să se apropie de dînsa, îĭ arătase că o dorește, căutase să obție favorurile eĭ.

Ariana îl respinsese necontenit cu mîndrie, și refuzurile eĭ, atîtîndu-ĭ poftele, constituea tocmaĭ pericolul cel mare de care ceĭ doĭ amanțĭ se temeaŭ, căcĭ nimic n'ar fi putut să 'ĭ scape de furia izaurianuluĭ dacă ar fi bănuit numaĭ că se iubesc și că 'l înșală.

Această situațiune primejdioasă le amăra viața.

Eĭ discutaseră, în diferite rînduri, cum să facă ca să easă dintr'însa; însă mijlocul ce li se înfățișa, ca singurul cu putință să înlăture dificultățile, spăimînta pe Anastase mai mult chiar decît pericolul ce'l amenința.

Omorul Impăratuluĭ ar fi fost pentru dînsul lucrul cel maĭ lesnicios din punctul de vedere al făptuireĭ; dar, cu toată dorința ce avea să se scape de un rival așa de temut, el simțea că nu va putea nicĭ o dată să ridice mîna asupră-ĭ.

Binefacerile ce primise de la Trascaliseŭ eraŭ prea marĭ, prietesugul ce acesta îĭ manifestase necontenit pînă atunci prea statornic și prea desbrăcat de interes pentru ca ideea de a se porni împotriva vieței luĭ să nu'l facă să se cutremure.

Deja, el se socotea grozav de vinovat față cu dînsul fiindcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

uzase de încrederea ce'ĭ arătase pentru a'ĭ răpi femeea.

A împinge infamia și mai departe, răpindu-ĭ și viața, era lucrul ce, de o cam dată, i se părea cel mai cu neputință.

Și, cu toată sinceritatea, el ar fi preferit orĭ-ce rău decît să fie nevoit a ajunge la acea estremitate.

Ariana, care nu avea aceleași motive de a respecta zilele soțuluĭ său, n'ar fi văzut, din potrivă, cu părere de rău înlăturarea luĭ printr'o crimă, ba chiar ar fi aprobat una ca aceasta.

Inima eĭ nu era încă cu totul vindecată de ulcerațiunile ce i se făcuseră.

Ea 'șĭ aducea încă aminte, cu o groază amestecată de ură, de umilințele ce Trascaliseu îĭ impusese, de disprețul cu care plătise dragostea eĭ de soție și de Impărătească, de desnădăjduirea prin care trecuse atuncĭ când, părăsită și înjosită, nu știa cuĭ să ceară un ajutor și era nevoită să caute în propria eĭ mîndrie puterea de a rezista la nenorocirĭ.

Vechiul resentiment al injuriilor primite, un moment înăbușit începuse să lucreze din noŭ în spiritul eĭ, și cu atît mai multă violență, cu cît se credea mai amenințată în noua esistență ce reușise să 'șĭ creeze.

Ea n'ar fi voit ca suferințele trecute să mai reînceapă: de aceea, primea tot, orĭ-ce mijloc i se părea bun și legitim, numaĭ să o scape o dată de acela care, în ochiĭ eĭ, constituea vecĭnicul pericol al liniștеĭ sale

Stăpînită de aceste simțimente, Ariana căutase să înarmeze brațul amantuluĭ său.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea făcuse să treacă pe dinainte-ĭ tot ce, fie prin spaimă, fie prin ispită, era de natură să 'l îndemne și să 'l hotărască; îĭ descrisese oroarea caznelor ce ar fi avut să sufere dacă, de azĭ pînă mîine, odiosul lor stăpîn ar fi aflat adevărul; stăruise asupra fericireĭ ce 'ĭ aștepta după moartea acestuia, atuncĭ cînd, liberĭ și fără grijă, ajutațĭ de prietenĭĭ lor, ar fi urcat treptele tronuluĭ, în locu-ĭ, și ar fi putut să se iubească în liniște și să trăească nedesliptiĭ.

Anastase sta însă surd la ademenirile eĭ.

Orĭ-cît de atrăgătoare i se păreaŭ propunerile ce 'ĭ făcea, conștiința luĭ de om drept se revolta la gîndirea de a 'și muia mîinile în sîngele binefăcătoruluĭ săŭ.

Invinsă pe acest tărîm, fata luĭ Leon încercă atuncĭ un alt mijloc pentru a înfrînge împotrivirile amantuluĭ săŭ.

Ea căută să 'l întărîte, aținîndu-ĭ gelosia, se plînse de îndrăsnelile luĭ Trascaliseŭ din cc în ce maĭ stăruitoare, îĭ povesti, esagerîndu-le, scene intime dintre ea și bărbatul-săŭ, în carĭ nu 'și scăpase cinstea decît amenințîndu-l că, maĭ nainte, se va ucide, îl rugă cu lacrimĭ să 'ĭ iea apărarea și, dacă păstrează cea maĭ mică dragoste pentru dînsa, să facă ca asemenea atacurĭ să nu se maĭ poată produce.

Anastase, lovit unde 'l durea, scos din mințĭ, aprins maĭ presus de orĭ-ce închipuire, jură că va lua măsurĭ, că o va curăți în curînd de nesuferitul eĭ agresor.

Cînd fu să pue însă la cale ceea se făgăduise, el se simți din noŭ apucat de vechile sale scrupule, puterile iar îl părăsiră și ezecutarea proiectuluĭ fu, astfel, necontenit amînată pentru maĭ tîrziŭ.

Lucrurile ținură astfel multă vreme.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ariana începuse să 'şĭ ia nădejdea că se va scăpa vre o dată de Trascaliseŭ prin ajutorul amantuluĭ săŭ şi se gîndea să ezecute ea însă-şĭ ceea ce el n'avea curagiul să întreprinză, cînd un incident, în aparenţă fără însemnătate, veni să ridice toate greutăţile şi împinse pe acesta acolo unde nu crezuse nicĭ o dată că va putea să ajungă.

In mijlocul tutulor împrejurărilor prin carĭ viaţa luĭ trecuse decînd intrase în palat, Anastase păstrase, puternic înfiptă într'însul, o patimă — a teologieĭ, — moştenită de la Eftihie, primul săŭ binefăcător, a căruĭ amintire rămăsese neştearsă în inima luĭ.

El fusese nevoit, în primele vremurĭ, atuncĭ cînd a se fi arătat părtaşiŭ al ideilor stariţuluĭ Sfinteĭ-Treimĭ constituea un adevărat pericol, să ascunză simţimentele sale şi să se abţie de a manifesta vre o opiniune.

In fundul sufletuluĭ săŭ însă, el nu încetase de a fi credincios eftihianismuluĭ prigonit, meditînd asupra doctrineĭ, adîncindu-ĭ consecinţele, ajungînd la nişte concluziunĭ ce, prin ele înşi-le, formaŭ o nouă doctrină, operă a sa proprie, de care era mîndru şi pe care ar fi voit să o espue în public şi să găsească discipolĭ pentru a o propovedui.

El fusese, după cum am văzut, încă din frageda-ĭ copilărie, adăpat de învăţăturile luĭ Manes de către maică-sa, maniheistă, şi această primă sămînţă a unor concepţiunĭ, pe atît de seducătoare, pe cît eraŭ de persecutate, aruncase într'însul adîncĭ rădăcinĭ de carĭ nu se maĭ putuse scăpa.

Cînd căta decĭ o întrupare pentru visurile sale teo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

logice, el luâ sistemul reformatoruluĭ persan drept model, și, după cum acesta se silise să împace creștinismul cu dogmele vechel religiunĭ al luĭ Zoroastru, crezu, la rîndu-ĭ, că face operă de adevăr și de credință dînd eftihianismuluĭ teoriile luĭ Manes drept bază rațională.

Manes împărțea lumea în două elemente deosebite, *binele* și *răul*, lumina și întunericul, vecinic în luptă între ele, căutînd să se desființeze reciproc, nevoind să se lase maĭ prejos unul de altul.

Binele era spiritul luĭ Dumnezeŭ, misticismul, cu o manifestă tendință spre superioritate ; *Răul* era spiritul Demonuluĭ, materialismul, maĭ mic în putere, cu toate sforțările luĭ contrariĭ.

Materia, peste care Demonul își întinsese maĭ în special dominațiunea, era cauza pentru care se certaŭ cele două elemente.

Dumnezeŭ, prin aleșiĭ săĭ, lucra să vindece și să purifice ceea ce Demonul, prin partizaniĭ săĭ, se încumăta să distrugă și să spurce.

Misiunea agenților luĭ Dumnezeŭ, — a bunilor, a credincioșilor, a drepților, a virtuoșilor, — era să curețe materia prin contactul lor și să o restitue împărățieĭ cerești subt forma eĭ cea maĭ pură, subt aceea de spirit.

Ca să atingă însă acest rezultat, eĭ trebueaŭ să nu fugă de materie, ci să alerge, dimpotrivă, după dînsa și să o îmbrățișeze subt toate manifestațiunile subt carĭ li se înfățișa.

Putînd să scoată substanța divină din orĭ-ce, din sîngele, din alimentele, din toate funcțiunile vieței lor, datoria lor era să nu se abție de la nimic, dacă eraŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

în adevăr pătrunși de misiunea lor și voeaŭ să fie plăcuți luĭ Dumnezeŭ.

Corpul lor, destinat a servi drept laboratoriŭ regeînerăreĭ universale, n'avea să se teamă de ceea ce s'ar fi părut că are să 'l mînjească saŭ să 'l dezonoreze.

Din contra, amestecul luĭ cu substanțele cele maĭ scîrboase și maĭ rușinoase îl făcea apt pentru scopul pentru care fusese creat.

Consecințele acesteĭ doctrine, de altmintrelea plină de veneratiune pentru Isus-Hristos, în numele căruia luase naștere, eraŭ funeste pentru moravurile publice, căcĭ, subt pretest de a servi pe Dumnezeŭ, toate impudicitățile eraŭ permise purificatorilor.

Aceasta și făcu ca schisma să aibă un mare succes.

Din sclav, Manes se trezi de o dată episcop și amic al regeluĭ Sapor, care 'ĭ adoptă învățăturile și întrebuință toată puterea de care dispunea pentru a 'ĭ face adepți.

Favoarea de care se bucurase nu ținu însă mult.

La moartea protectoruluĭ săŭ, el își perdu toată autoritatea ; ba, ce e maĭ mult, urmașul puterniculuĭ rege, spăimîntat de viițiile și de dezordinele ce se altoiseră pe noua credință, prinse pe reformator și 'l trimise la supliciŭ.

El fu jupuit de viŭ, și pielea luĭ, umplută cu paie, fu espusă în mijlocul orașuluĭ ca o amenințare pentru aceia carĭ ar îndrăsni să 'ĭ urmeze exemplul.

Cu toate acestea, așa de mare era seducțiunea aceleĭ doctrine, bazate, subt un scop religios, pe toleranța patimelor omenești, încît persecuțiunile de carĭ fu înconjurată nu speriară pe nimenĭ, și partizaniĭ eĭ continuară a crește și a se 'nmulți.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Anastase se simțea irezistibil atras către dînsa.

Și, în adevăr, prin amestecul ei de spiritualism și de materialism, de aspirațiuni generoase și de joasnice fapte, de ideal, în tot ce acest cuvînt cuprinde mai curat, și de instincte nesăturate, ea părea înadins făcută pentru o natură poetică și sensuală ca a lui.

El o luă deci ca dogmă a credințelor sale, și cînd, mai tîrziu, imitînd mania timpului, se puse să 'și închege ideile teologice pentru a 'și zice și dînsul cuvîntul în cearta religioasă pendinte, el crezu că a găsit, în maniheism, adevărata soluțiune a celor două naturi și întreprinse să esplice erezia lui Eftihie prin principiile reformatorului persan.

Eftihie fusese osîndit fiind-că, în esplicația ce da asupra misterului Intrupării, nu admitea cea mai mică parte omenească în natura divină a lui Isus.

Anastase, dimpotrivă, deși recunoscînd, ca starițul Sfintei-Treimi, că, prin natura sa, Isus era Dumnezeŭ desăvîrșit, lămurea totuși preschimbarea naturei lui omenești în alta cu totul dumnezeească prin faptul *purificațiunei* maniheiste.

Născătoarea Maria, zicea el, primind, în pîntecele ei, principiul de viață, care trebuea să fie Isus, îl purificase prin contactul ei cu dînsul, ca o bună, ca o virtuoasă și ca o sfîntă ce era, și, în acea stare, îl restituise naturei, curățat de ori-ce amestec rău, om și în acelaș timp Dumnezeŭ, ast-fel cum Sfintele Scripturi spun că fiul ei a trebuit să fie.

Prin acest mijloc, el credea că înlătură toate objecțiunile ce se formulaseră împotriva lui Eftihie.

Faptul concepțiunei ce esplica, după dînsul, în chipul cel mai firesc, căci generațiunea Mîntuitorului nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

era supranaturală, ci omenească, și se putea lipsi de acea intervenție a Duhului Sfînt, subt formă de porumb, care o făcea așa de neverisimilă.

Personalitatea lui Isus se prezinta asemenea subt aparențile omenești, pecît timp stase pe pămînt, așa că nu mai era permis a se zice că, supuindu-se Răstignirei, Dumnezeŭ renunțase la una din atribuțiunile lui de căpetenie, Nemurirea, fiind-că atunci Isus, nu ca Dumnezeŭ, ci ca om, primise supliciul Crucei.

Insfîrșit, prin faptul purificărei, omul ce era în Isus devenind Dumnezeŭ desăvîrșit, răscumpărarea păcatelor omenești, prin sacrificiul persoanei sale, se săvîrșise de însuși Dumnezeŭ, iar nu de om, după cum unii încercaseră să afirme.

Mulțumit de sistemul său, entuziasmat de dînsul, doritor a 'l comunica cît mai iute creștinătățeĭ spre triumful adevărului și al drepteĭ credințe, Anastase se îngriji de chipul prin care ar putea să 'l espue în public.

Biserica, pe vremea aceea, era o tribună deschisă tutulor cestiunilor religioase, de pe care fie-care putea să vorbească și să discute.

Impins de mania-i teologică, șeful Silențiarilor uzase de mai multe orĭ de dreptul de a ține predicĭ, însă, fiindcă, în disertațiunile ce făcuse pînă atunci, el nu se atinsese de cestiunile de principiĭ, discursurile lui nu supăraseră pe nimenĭ și nu ridicaseră protestărĭ împotrivă-le.

Ca să dea un mai mare răsunet nouluĭ său sistem asupra Intrupărei, el alese, rîndul acesta, biserica ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tedrală unde să'l desvolte, și, în fața Patriarhului, care trebuia să judece despre ortodoxia lui, începu seria conferințelor sale, anunțate cu mare sgomot Constantinopolitanilor și frecuentate de o mulțime imensă, atît din cauza frumusețiĭ subiectuluĭ, cît și din aceea a rangului înalt și a trecerii de care se bucura conferențiarul.

Succesul ce obținu nu corespunse însă așteptăreĭ sale.

După a doua saŭ a treia ședință, Acacie, spăimîntat de cele ce auzise, neîndrăsnind totuși să'ĭ închidă biserica din propria sa autoritate, se duse la Împăratul pentru a'ĭ denunța ereziile susținute de favoritul lui în fața lumeĭ creștine.

El îl conjură să pue capăt unuĭ scandal îndreptat contra religieĭ și de multă vreme ne maĭ pomenit în sînul Bisericeĭ, să cheme pe Anastase, să'l facă să înțeleagă, să'l oprească de a maĭ continua cu espunerea unor doctrine întemeiate pe o schismă osîndită, protivnice ortodoxieĭ, distrugătoare a tot ce, prin decretul Enoticon, se siliseră să clădească.

Trascaliseŭ, fie că presimțise ceea ce se urzea împotrivă-ĭ, fie că începuse să bănuească relațiunile dintre Ariana și Anastase, era, de cîtă-va vreme, răŭ dispus față cu acesta, găsind că începe să abuzeze de bunătatea sa și că nu maĭ corespunde, ca maĭ nainte, încrederei oarbe ce'ĭ acordase.

El ascultă plîngerile Patriarhuluĭ cu mare bunăvoință, se arată supărat de ceea ce i se spuse că se săvîrșea împotriva dreptei credințe, și, pentru a face să înceteze neorînduelile servitoruluĭ săŭ, autorizâ pe Acacie să nu'ĭ maĭ permită a continua, să'ĭ închidă toate bisericile și, dacă cumva el nu va voi să se supue, să însărcineze pe clericĭ să'l prindă, să'l tundă ca pe un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

călugăr schismatic și, în acel hal, să'l espue, legat, pe piața Augusteonului, spre rîsul și spre batjocura acelora pe carî voea să'ĭ rătăcească.

Cînd Anastase cunoscu acest răspuns, furia luĭ nu maĭ avu margiuĭ.

Intr'o clipă, el uită toate binefacerile ce primise, toată favoarea de care se bucurase, credința ce jurase că va păstra stăpînuluĭ săŭ, recunoștința ce, cu un moment maĭ nainte, simțea că are pentru dînsul, tot, tot, pînă chiar și deosebirea de condițiunĭ ce esista între eĭ, pentru a nu'șĭ aduce aminte de cît de insulta ce credea că i se făcuse.

— «Cum ! îșĭ zicea el, atît numaĭ prețueam eŭ în ochiĭ luĭ că trebuea să fiŭ sacrificat pe niște simple pîrĭ !..,

«Dar ce am stricat oare ca să fiŭ așa de crud lovit ?

«Ce crimă am comis ca să mi se refuze chiar dreptul de a mă apăra ?....

«Da ! iată pînă unde mergea așa zisa prietenie a luĭ Trascaliseŭ pentru mine !

«A fost destul ca un lingușitor de rînd, un călugăr pismaș și nemernic să 'l descînte prin minciunile sale pentru ca, numaĭ decît, să uite o viață întreagă de devotament și de iubire !....

«Dar știe el oare măcar despre ce este vorba ?

«Fost-a el față la vre una din cuvîntările mele ?

«Putut-a el să judece altfel decît prin ce ĭ-aŭ spus alțiĭ despre ortodoxia credințelor ce profesez ?....

«Și pe asemenea dovezĭ să mă osîndească !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Să mă dea prada dușmanilor meĭ, geloșĭ că nu aŭ găsit eĭ adevărurile ce posed !

«Să pîngărească și să sfărame o esistență întreagă de cinste și de datorie !....

«Nu ! nu ! aceasta e prea mult ! aceasta nu se poate trece cu vederea ! aceasta nu se poate erta !...»

Și, mînia aprinzîndu-i-se cu cît se gîndea maĭ mult la triumful luĭ Acacie, el găsea miĭ de raționamente pentru a 'șĭ demonstra că nu datora nimic Împăratuluĭ, că, dimpotrivă, acesta era îndatoratul săŭ.

— «Pentru ce aș respecta pe acest om ? adăoga el ; ce bine așa de mare mĭ-a făcut ? ce obligațiunĭ am către dînsul ?....

«Este adevărat că el m'a numit Mare Silențiar, însă acestă sarcină este oare o răsplată îndestulătoare penfru tot ce a văzut de la mine ?....

«Ce ar fi fost de dînsul dacă, în Halcedonia, la vila luĭ Rufin, nu 'l ajutam, cu pericolul vieței mele, să aresteze și să omoare pe Aspar ?....

«Aspar scăpat, Trascaliseŭ ar fi plătit cu capul săŭ îndrăsneala de a se fi atins de un om așa de puternic !

«Aspar ucis, dimpotrivă, prin concursul meŭ, Trascaliseŭ dobîndi, cu mîna Arianeĭ, putința de a ajunge, într'o zi, Împărat !...

«Acest fapt nu constitue oare un serviciŭ pentru care trebuea să 'mĭ rămîe vecînic recunoscător ?....

«Ș'apoĭ, maĭ în urmă, cînd Vasiliscu, în capul armateĭ sale, aclamat de întreaga populație a Bizanțiuluĭ, intrâ, în Constantinopole și 'l dete jos de pe tron, cine 'ĭ sluji drept mînă dreaptă și drept povățuitor ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Cine 'ĭ ridică curagiul, învățîndu-l să nu despere?
«Cine cînd, singur și lipsit de toate, rătăcind din
ovincie în provincie, fără nădejde de a mai urca
o dată treptele Mareluĭ Palat, îl îndemnă la luptă
se espuse pentru a 'l face să isbutească?....
«M'a numit mare Silențiar!...
«Frumoasă răsplată, în adevăr, pentru un om căruĭ
datorește totul!....
«Dar la această demnitate aŭ ajuns și alțiĭ carĭ
ŭ contribuit cu nimic la înălțarea și la fericirea luĭ!
această demnitate, după patru-zecĭ de anĭ de serviciŭ,
darurile și cu inteligința ce posed, aș fi ajuns, de sigur,
ubt Leon, și subt orĭ-care altul, și n'aveam trebuință
ntru aceasta decît să staŭ cu brațele încrucișate!....
«Nu! rangul ce mĭ-a dat asupra slugărimeĭ apar-
nentelor sale, nu putea să răsplătească îndatoririle
are către mine!....
«Prieteșugul luĭ, pe care 'l credeam sincer, era sin-
a răsplată la care țineam, și, d'aceea, nicĭ n'am
olat după alta!...
«Acum văz ce însemna acel prieteșug!...
«Era o curată comedie, o prefăcatorie dibace prin
e voea să obțină nouĭ serviciĭ din parte-mĭ!
Se înșeală însă dacă maĭ așteaptă ceva de la mine!
«Purtarea luĭ rupe orĭ-ce legătură dintre noĭ!
In ochiĭ meĭ, el nu maĭ prețuește nimic: e un
in care a căutat să mă umilească, un necunoscut
= m'a lovit și care urmează să plătească insulta ce
■ adus!....»

l lua, după aceasta, unul cîte unul, toate inciden-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tele din trecut și forma din fie-care din ele o nouă învinuire încontra Impăratului, un argument mai mult în favoarea sa.

Memoria lui, stimulată de resentiment, îi reproducea, cu o teribilă precisiune, lucruri trezite și de mult uitate, cuvinte rostite pe negîndite, glume lipsite de răutate saŭ făcute în mijlocul unei orgii, subt influința vinului, căror, acum, le atribuea înțelesuri rele, intențiuni vrăjmașe.

El tresărea la amintirea acelor nimicuri, petrecute cu ani înainte, parcă ar fi fost săvîrșite chiar în acel moment, cu vădit cuget de a'l insulta, și chema împotriva lor toată furia răsbunătoare ce clocotea într'însul.

Dar ceea ce'l scotea cu desăvîrșire din minți, eraŭ destăinuirile Arianei în privința asiduităților prin cari bărbatul săŭ o urmărea.

El găsea acel fapt așa de monstruos și de criminal încît, spăimîntat de dînsul, sta ceasuri gîndindu-se care ar putea fi supliciul destul de aspru pentru a'l pedepsi.

Frumoasa lui inteligență, mai nainte așa de limpede și de pătrunzătoare, perduse, subt boldul pornirilor pătimașe, ori-ce rațiune esactă de adevăr și de echitate.

El își atribuea drepturi pe cari nu le avea, invoca pretenții ce nu se puteaŭ susține, se ofensa de injurii ce nu i se adresaseră, toate acestea cu vădit scop de a găsi încă o vină lui Trascaliăeŭ și a avea un pretest mai mult față cu el.

Rezultatul acelei stări sufletești fu o ură neîndupl e-cată, din ce în ce mai feroasă și mai nemilostivă, împotriva amicului lui de ieri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El era hotărît să 'ĭ răpească viața: aceasta nu maĭ lăsa îndoeală în cugetul luĭ; ezitațiunea ce'ĭ maĭ rămăsese venea însă de acolo că i se părea că simpla moarte nu era de ajuns pentru a pedepsi toate netrebniciile de carĭ îl socotea culpabil.

El ar fi voit să 'l facă să sufere, să 'ĭ prelungească înadins agonia, să 'l vază golind, picătură cu picătură, paharul durerilor ce 'ĭ destinase.

El dorea încă să'l aibă în puterea sa, să 'l umilească pîna la abjecțiune, să 'l silească a se tîrî dinainte-ĭ, a 'ĭ îmbrățișa picioarele, a 'ĭ cere cu lacrimĭ ertare, a recunoaște toate infamiile de carĭ îl acuza.

Aceasta era singura răsbunare ce i se părea potrivită cu insulta ce credea că i se făcuse.

Cu chipul acesta numaĭ el zicea că s'ar fi simțit pe deplin satisfăcut.

Dorința luĭ, fără îndoială, înfățișa marĭ greutățĭ, căcĭ un Impărat nu se prinde în mînă, așa, cu ușurință, ca orĭ-care om de rînd.

Cu toate acestea, Anastase, care știa toate deprinderile luĭ Trascaliseŭ, nu despera de a găsi ocazia favorabilă pentru a ajunge la scopul săŭ.

Pentru aceasta, el se mărgini, de o cam dată, a nu lăsa să se simță nimic din vîrtejul ce 'ĭ răscolea sufletul, se arătâ blînd și supus ca maĭ nainte, renunțâ la espunerea doctrineĭ sale teologice, îșĭ pregăti armele în întunerec și pîndi minutul prielnic.

Prilejul așteptat nu întîrzie de a i se înfățișa.

Incă de prin secolul al III-lea, interpretațiunile misterioase ale Bibliei răspîndiseră, în lumea creștină,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

o fabulă pe care spiritele lesne crezătoare o admiseseră fără discuțiune și o transmiseseră din generațiune în generațiune.

Era vorba de un inel,—al luĭ Solomon,—înzestrat, după cîte se afirma, cu o putere magică fără asemănare.

Se povestea că Solomon obținuse acel talisman de la geniurile văzduhuluĭ, cu carĭ era în relațiunĭ, și că se servise de dînsul pentru a afla lucrurĭ ce nimenuĭ alt nu'ĭ era dat să știe.

Pe partea de sus a inelului, el putea să citească tot ce voia, — trecutul, prezentul și viitorul ; iar cînd îl întorcea cu acea parte înăutru, spre podul palmeĭ, devenea de o dată nevăzut.

In asemenea condițiunĭ, e lesne de înțeles că nimic, în creațiune, nu rămînea ascuns regeluĭ Israeliților.

El surprindea, în ochiĭ fie-căruĭ, gîndurile luĭ cele maĭ secrete, știa tot ce se petrece subt soare, asista, fără să fie văzut, la toate uneltirile vrăjmașilor săĭ.

De acolo îĭ veneaŭ, și marea putere, și neîntrecuta înțelepciune ce i se recunoșteaŭ.

Din nenorocire, el nu se mulțumi a se servi de darul ce poseda pentru a 'șĭ apăra neamul și a 'șĭ întări tronul, ci îl întrebuință și pentru satisfacerea poftelor sale celor maĭ nemărturisite.

Sătul de prinoasele haremurilor sale, în carĭ maĭ bine de o miie de fete, socotite ca cele maĭ frumoase din Idumeea, din țara Moabiților, a Amoniților și a Hateenilor, se trudeaŭ, zi și noapte, ca să 'ĭ facă traiul fericit, el recurse la inelul săŭ pentru a se introduce, pe furiș, în așternutul femeilor israelite, carĭ 'ĭ răniseră inima prin grațiile lor, dar carĭ, sălbatice și cinstite, se împotriveaŭ dorințelor luĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Această necumpătare trebuea să 'i fie fatală, căci desele lui lipsuri, răceala ce, de cît-va timp, arăta sclavelor sale deșteptâ gelozia acestora.

Ele căutară să afle cauza care făcea pe stăpînul lor să le disprețuească, descoperiră adevărul și se vorbiră să 'i ridice putința de a le mai fi, pe viitor, necredincios.

Intr'o zi, pe cînd Solomon își lepădase toate podoabele, printre carî și inelul magic, pentru a intra în baie, una din favoritele lui îi răpi acel inel și, ca să nu se mai găsească, trimise să 'l arunce în mare.

Desperarea regelui e cu neputință de descris cînd constată dispariținea talismanului pe care își întemeia toată puterea.

El căzu într'o mîhnire adîncă, refuzâ de a mai da ochi cu miniștrii săi, nu se mai ocupâ de afacerile statului, ba chiar să hotărîse să abdice, pentru a se duce să 'și sfîrșească zilele într'un loc singuratic, cînd întîmplarea veni să 'i schimbe proiectele.

Inainte de a intra în viața privată, el voise să mai mănînce odată cu fiul său Roboam, destinat a'i lua locul pe tronul lui David, și, spre acest sfîrșit, porunci să i se gătească un prînz strălucit, ca cele ce, odinioară, oferea așa de des comesenilor săi.

Printre bucatele servite, figura, pe masa regelui, într'un vas de aur, un pește de mare, adus, viu încă, din Ascalon, într'o butie cu apă.

Deși trist și fără poftă, Solomon, ca să facă cinste oaspeților săi, luâ o bucățică din acel pește și încercâ să mănînce.

Abia apucase însă să bage 'n gură cînd simți că un corp tare i se oprește între dinți, și, puind mîna

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca să vază ce este, — o minune ! — dete de mult regretatul inel amestecat în carnea peștelui.

El își recăpătă îndată veselia, părăsi ideea de a se mai retrage și urmă a se bucura de foloasele talismanului redobîndit pînă la sfîrșitul vieței sale, care avu loc, precum se știe, după o glorioasă domnie de patru-zeci de ani și mai bine.

Această poveste, de origină rabinică, fără 'ndoială, avusese, după cum am spus, mare succes și dase de muncă imaginațiunilor svăpăiate, iubitoare de lucruri estraordinare.

Fiind admis că proprietățile supranaturale ale inelului nu se puteau tăgădui, mulți se întrebau, cu emoțiune, ce ar fi fost de dînșii dacă, tot așa de norocoși ca Solomon, ar fi avut miraculosul instrument, o zi măcar, în puterea lor, și fie-care, după temperamentul său, vedea trecîndu-i pe dinnainte fericirile preferite ce, de sigur, prin ajutorul lui, ar fi reușit să atragă asupră-și.

De aceea, numeroși erau acei cari, cu o neobosită rîvnă, îi căutau urmele, consultînd tot ce, prin scriere sau prin tradiție, putea să le vorbească de dînsul.

Ei reușiră să 'i reconstituească ființa, să 'i determine forma, să specifice chiar substanța din care fusese făcut.

Astfel, se susținea că inelul era de aur, însă că aurul care servise la alcătuirea lui provenea dintr'o rază de soare, ținută o mie de ani îngropată și preschimbată, cu chipul acesta, în cel mai curat metal.

Se pretindea asemenea că el avea forma a doi șerpi încolăciți, mușcîndu-și coada, în vîrful căreia, drept pecete, se afla o piatră nestimată, purtînd două triun-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ghiurĭ, cu capetele opuse și încrucișate unul peste altul.

Infine, maĭ departe, și pentru maĭ multă precisiune, se afirma că acea peatră era căzută din lună și că semnul cabalistic ce se vedea pe dînsa era ierograma luĭ *Sabaot*, adică al numeluĭ celuĭ sacru al luĭ Dumnezeŭ.

Atît de înrădăcinată era convingerea acelora ce puneaŭ temeiŭ pe aceste născocirĭ, încît eĭ credeaŭ, cu tot dinadinsul, că posedă și că pot să indice chiar peripețiile prin carĭ trecuse inelul după moartea primuluĭ luĭ posesor.

Solomon lăsase, ziceaŭ eĭ, cu jurămînt, să 'l îngroape cu inelul săŭ în deget, și această dorință i se îndeplinise.

Minunatul giuvaer stătuse zece secole ascuns în sicriul fiuluĭ luĭ David, pînă în anul 70 al ereĭ creștine, în timpul Ziloților, al luĭ Ioan Giscala, Eleazar și Simon Giora, carĭ se puseseră în luptă cu Romaniĭ.

Titu, fiul luĭ Vespasian, luînd Ierusalimul și dărîmîndu-l, după ce arse templul sfînt, porunci să se are pe locul unde capitala Iudeilor fusese așezată, pentru ca peatră din peatră din ea să nu maĭ rămîe.

Plugul descoperi atuncĭ, pe înălțimile Bizeteĭ, unde se găseaŭ mormintele vechilor regĭ, un sepulcru în fundul căruia se vedea un schelet cu o coroană 'n cap și cu un inel în degetul arătător.

Eraŭ rămășițele pămînteștĭ ale luĭ Solomon.

Coroana și inelul fură date comandantelui armateĭ, care le oferi, la rîndu-ĭ, Impăratuluĭ, tatăluĭ săŭ.

Vespasian, încă de pe timpul cînd, simplu general,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se afla în Orient, în Alexandria, unde zeul Serapis îĭ prezise, după cum se știe, strălucitul viitor ce 'l aștepta, legase prietesug cu Apolonie din Tiana, vestitul filosof neo-pitagorician, făcător de minuni.

Plin de admirațiune pentru învățătura și elocința acestuia, inițiat de dînsul în știința lucrurilor oculte, după moartea luĭ Viteliŭ, cînd fu proclamat stăpîn al lumeĭ de legiunile sale credincioase, el îl luă cu dînsul pe malurile Tibruluĭ, spre a'l consulta în toate ocaziunile, ca pe un oracol.

Apolonie văzu inelul adus, maĭ tîrziŭ, de Titu din Iudeea, și, mulțumită daruluĭ de intuițiune ce poseda, îĭ ghici numaĭ decît proprietățile magice și le desvelui Impăratuluĭ.

Din nenorocire însă, Vespasian nu se bucură mult timp de minunatele însușirĭ ale talismanuluĭ, căcĭ moartea surprinzîndu-l, ciți-va anĭ după aceasta, el îl lăsă, dim preună cu tronul, fiuluĭ săŭ, Titu.

Se știe patima nebună a acestuĭ principe pentru frumoasa Berenice, strănepoata regeluĭ israelit Irod-cel-Mare.

După căderea Ierusalimuluĭ, ea veni, cu fratele săŭ Agripa, la Roma, trăi cît-va timp în concubinagiŭ cu învingătorul naței sale, speră un moment să se mărite cu dînsul, însă, cînd lumea 'ĭ era maĭ dragă și se aștepta la îndeplinirea visurilor sale, Vespasian, împins de opinia publică și protivnic uneĭ asemenea căsătoriĭ, îĭ trimise ordin să plece fără zăbavă din Italia.

Neavînd încotro, ea fu nevoită să se supue ; dar, maĭ în urmă, cînd Titu ajunse Impărat, se întoarse iarăși, cu gînd să'ĭ recucerească inima.

Dragostea fostuluĭ eĭ amant avusesc însă, în lipsă-ĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vreme să se răcească, și încercările frumoasei semite rămaseră zadarnice.

Ea reuși totuși să mai obție o noapte de la iubitul său, se servi de un narcotic pentru a'l adormi, îl fură, în timpul somnului, inelul magic, înlocuindu-l cu altul la fel, mai dinainte pregătit, și se întoarse cu dînsul în Iudeea.

Aci, iețele povestei începeau să se încurce.

Fie că informațiunile, de aci înainte, lipsau în adevăr, fie că alcătuitorii legendei nu se înțeleseseră bine între dînșii, versiunile variau și nedomiririle în privința soartei ulterioare a inelului deveneau mari și multiple.

Trascaliseu auzise vorbindu-se de inelul lui Solomon și de încercările ce se făceau pentru a i se da de urmă, și mintea lui fusese adînc impresionată de acele povești.

Credul și, tot de o dată, frămîntat de îndoeli, încă de demult, de pe vremea cînd nici un nuor nu se interpusese încă între Anastase și dînsul, el căutase, pentru a'și forma o opiniune, să afle și părerea amiculuĭ său, și, de multe ori, stase lungi ore, discutînd cu dînsul posibilitatea unuĭ lucru așa de extraordinar.

Anastase, om de imaginațiune, poet, iubitor de supranatural, găsea că faptul era foarte cu putință, mai cu seamă că atîta lume afirma existența lui.

— «De ce ne-am mira, zicea el, și ne-am îndoi de realitatea lucruluĭ, cînd cunoaștem altele cu mult mai minunate asupra cărora nici o discuțiune nu mai e permisă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Sfînta Scriptură nu ne înfățișează oare atîtea esemple de însușirĭ covîrșind marginele puterei omenești, acordate de Dumnedeŭ acelora pe carĭ voia să'ĭ favorizeze?

«Ast-felĭ, fără a maĭ vorbi de Moise, care, cu un cuvînt, desparte în două și ține atîrnate apele uneĭ mărĭ, ca cea Roșie; care, cu o lovitură de toiag, face să curgă un izvor răcoros dintr'o stîncă stearpă și uscată de secole, cazul lui Ilie, răpind, printr'un simplu gest, vederea ostașilor luĭ Benadad, regeluĭ Sirieĭ, trimișĭ ca să'l aresteze, și ducîndu-ĭ, astfel orbiți, în Samaria, unde fură prinșĭ de Israeliți, este oare maĭ puțin surprinzător decît al fiuluĭ luĭ David care putea să devie nevăzut prin virtutea inelului ce i se dase?

«Dacă este adevărat că Daniil a stat treĭ zile, fără pericol, în groapa unor leĭ flămînzĭ, că Ioanas a eșit nevătămat din pîntecele unuĭ monstru care'l înghițise, că Sidrah, Mihaz și Abdenago aŭ locuit într'un cuptor încălzit de șapte orĭ maĭ mult decît după obiceiŭ și așa de dogoritor că consumase, într'o clipă, ca pe niște paie, pe soldații puși de Nabuhodonosor ca să'ĭ arunce acolo, că toți proorocii, de la Amos și Isaia pînă la Eremia și Ezechiel, aŭ prezis, fără să se 'nșele, parcă le-ar fi văzut cu ochiĭ, evenimentele carĭ trebueaŭ să se producă cu zecimĭ și cu sutimĭ de anĭ maĭ în urmă, pentru ce să nu admitem că un bărbat, pios și iubit de Dumnezeŭ, cum era Solomon, dobîndise și el darul de a cunoaște, prin mijlocul inelului săŭ, trecutul, prezentul și viitorul?

«Nu! nu e nicĭ un motiv serios pentru a tăgădui acest lucru, saŭ, atuncĭ, trebue să ne 'ndoim de tot ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spune Biblia și care trece peste puterile unor simple ființe muritoare!. ..»

Concluziunea acestor argumentațiuni era deci că inelul esistase și că avusese toate proprietățile ce i se atribueaŭ

Ceea ce făcea însă pe Anastase să fie mai puțin categoric, era cestiunea dacă un asemenea talisman, rătăcit de secole, trecut prin atîtea mîini, transportat prin țări așa de depărtate, putea să mai se regăsească vre o dată.

El socotea că încercările ce se făceaŭ în acest scop eraŭ cu totul zadarnice și nu înceta d'a repeta că n'are nici o încredere în succesul acelora carî urmăreaŭ deslegarea uneî asemenea probleme.

Atuncî Trascaliseŭ intervenea, cu o energie și cu o convingere carî 'l schimbaŭ cu totul.

— «Pentru ce asemenea minunî aŭ fost create? întreba el.

«Oare pentru a rămîne vecînic ascunse și inutile aŭ fost ele înzestrate cu așa de marî însușirî?

«Nu! de o mie de orî, nu! căcî, atuncî, cu drept cuvînt, s'ar putea susține că creatorul lor n'a știut ce face!

«Inelul luî Salomon, minune a minunelor, nu poate, prin urmare, nicî el să fie definitiv perdut!

«El trebue să se afle unde-va, poate chiar mai aproape decît s'ar crede: rămînea numaî ocazia favorabilă pentru a 'l scoate la lumină!

«Ș'apoî, nu mai dispăruse el și în alte rînduri pentru a se întoarce iarăși printre oamenî?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Cine ar fi crezut vre o dată că adîncimile nemăsurate ale mărei, unde fusese aruncat, vor consimți a 'l mai lăsa să easă?

«Și, cu toate acestea, el a revenit, în pîntecile unuĭ pește, care 'l înghițise din întîmplare!

«Dar providențiala luĭ descoperire de către ferul unuĭ plug, după o miie de anĭ de înmormîntare, nu însemnează ea nimic?

«Nu dovedește ea cu prisosință că inelul are un scop pe care trebue să'l atingă, că el a fost făurit spre a servi de răsplată aleșilor pe carĭ cerul voește să 'ĭ protegeze?

«Da! da! încheia Trascaliseŭ cu căldură, lucrurile nu pot fi decît după cum le văz eŭ!

«Am nestrămutata convingere că nu mă înșel.

«De aceea, aștept cu încredere ca, azĭ saŭ mîine, într'o zi oare-care, pe neașteptate și fără chiar să se gîndească, cineva să dea iarăși peste neprețuitul giuvaer, care constitue, fără îndoeală, darul cel maĭ perfect și maĭ rîvnit din cîte există pe fața pămîntuluĭ!...»

Atuncĭ, entuziasmat de o dată la evocațiunea aceleĭ eventualităț, el adăoga cu emoțiune:

— «A regăsi acel inel și a 'l avea în posesiunea sa, ce noroc și ce fericire!

«Ah! dragă Anastase, ce n'aș da ca să pot pune mîna pe dînsul!

«Impărăția mea n'ar fi de ajuns ca să 'l plătească, și m'aș lipsi bucuros de dînsa în schimbul uneĭ asemenea comorĭ!...

«Dar nu te gîndeștĭ tu oare ce însemnează a dispune de o putere ca aceea ce el conferă?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Să fii! să voești! să te amestici în toate actele vieței celor lalți, fără ca ei să te vază saŭ să te simță! să aibi dinainte-ți, ca într'o oglindă, tot ce a fost și ce are să fie! se poate oare închipui ceva mai desăvîrșit? există oare vre un privilegiŭ mai mare decît acesta?

«Ce sînt Impărații lumei pe lîngă un om înzestrat cu asemenea daruri!...

«Un Impărat abia e mai presus de ceĭ lalți oameni: ba, une-orĭ, suferă mai mult decît dînșiĭ, căcĭ sînt lucrurĭ ce, luĭ, nu ĭ-e acordat să aibă!

«El știe adesea mai puțin decît vulgul ce mișună la picioarele luĭ, e espus la mai multe pericole, căcĭ vrăjmașiĭ luĭ pîndesc ocazia ca să 'l lovească, dorește, și rare-orĭ obține întocmaĭ după cum inima ĭ-a cerut!...

«Stăpînul inelului, din potrivă, nu cunoaște nicĭ una din aceste mizeriĭ.

«Afară de nemurire, el nu poate rîvni la nimic fără ca, îndată, să nu posede și mijlocul de a dobîndi ceea ce a poftit.

«El plutește pe d'asupra semenilor săĭ și se apropie cu bună scamă de dumnczeire!...

«O Anastase! de ce nu am eŭ acel talisman! de ce nu pot să apar și să dispar după voință! de ce nu mĭ-e dat să văz, după cum el înlesnește aceasta, tot ce mĭ-e aminte să cunosc!

«Atuncĭ numaĭ aș zice că însemnez ceva, atuncĭ m'aș socoti o ființă în adevăr fericită!

«Cu darul invizibilității, nicĭ un vrăjmașiŭ nu s'ar mai atinge de mine! nici un pericol nu mĭ-ar mai amenința viața! nimenĭ, orĭ-cît de îndrăsneț ar fi, n'ar mai cuteza să mi se mai împotrivească!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Aș avea în mînă putința să nimicesc, într'o clipă, orĭ-ce uneltire și să pedepsesc pe urzitorĭĭ eĭ ceĭ maĭ bine apărațĭ!...

«Da! aș fi arbitrul lumeĭ! m'aș considera ca stăpînul desăvîrșit al a tot ce respiră!

«Femeile cele maĭ frumoase, fecioarele cele maĭ pline de farmec mĭ-ar oferi, fără 'mpotrivire, prinosul grațiilor lor; aș pătrunde în sanctuarele lor cele maĭ secrete, și mistere pentru mine nicĭ una n'ar maĭ putea să păstreze!...

«Dar cu darul preștiinței?

«Înștiințat printr'însul maĭ din nainte de tot ce are să se întîmple, aș putea cu înlesnire să înlătur orĭ-ce răŭ s'ar încerca să mă amenințe.

«Printr'însul, aș afla încă ceea ce nimenĭ nu cunoaște, locul unde se ascund comorile pămîntuluĭ, și aș lua din ele neîncetat și cît de mult, fără temere de a le vedea sleindu-se vre o dată.

«Bilșugul ce ar rezulta dintr'aceasta n'ar maĭ avea asemănare!

«Aș uimi omenirea prin bogăția și prin splendoarea traiuluĭ ce aș duce, și prietenĭĭ meĭ ar fi maĭ avuțĭ decît suveranĭĭ!...

«Oh! acel inel! acel inel! unde să 'l găsesc? de la cine să 'l cer? prin cine să 'l dobîndesc?...

«Decînd mĭ-aĭ insuflat credința că a fost, că esistența luĭ nu e o născocire, dorința de a 'l posede mĭ-a cuprins toată ființa!

«Ideea luĭ mă urmărește, mă persecută, îmĭ strică orĭ-ce liniște!

«O Anastase! pentru a 'l avea, aș da tot, chiar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mîntuirea sufletului meŭ, chiar speranța vieței viitoare!...»

Aceste convorbirĭ carĭ se prelungeaŭ, după cum am spus, în decurs de lungĭ ore, convingeaŭ din ce în ce pe Trascaliseŭ despre realitatea inelului și despre posibilitatea regăsireĭ luĭ.

O altă împrejurare, un eveniment de o serioasă însemnătate pentru dînsul, veni să 'l întărească și ma mult în credința superțițioasă ce acorda magieĭ și lucrurilor supranaturale: voesc să vorbesc de războiul, cunoscut, în istorie, subt numele de al *Tavmaturgilor*, care 'ĭ amenință, încă o dată, tronul și 'l împinse pînă la două degete de peirea luĭ.

Iată, în cîte-va cuvinte, cauzele aceleĭ sîngeroase răscoale, înăbușită, cu mare greutate, după cincĭ anĭ de lupte și de neorînduelĭ:

Printre oamenĭĭ ce se țineaŭ de pașiĭ Impăratuluĭ, amicĭ aĭ luĭ de petrecerĭ, organizatorĭ de ospețe, născocitorĭ de desfrînărĭ de tot felul, mergea, în primul rînd, un compatriot al luĭ, Patriciul Ilos, om de altmintrelea plin de talente, războinic curagios și iscusit, care, în timpul uzurpăreĭ luĭ Vasiliscu, îĭ dase mare ajutor și care, din această cauză, căpătase toată dragostea și încrederea stăpînuluĭ săŭ.

Acest Ilos îșĭ făcuse un fel de celebritate prin îngăduirea ce acorda tutulor paraziților, vrăjitorĭ, făcătorĭ de minunĭ, șarlatanĭ de toată mîna, al căror număr, pe vremea aceea, era foarte mare și carĭ cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

treeraŭ Grecia, trăind din fermecile și din oracolele lor.

Inștiințați prin faima publică, atrași de dorința cîștiguluĭ, siguri că vor găsi adăpost și bună primire în casa protectoruluĭ lor, eĭ veneaŭ, de pretutindenĭ și cît de mulți, aducînd fie-care o formulă necunoscută, un leac, un descîntec, o compoziție miraculoasă, în schimbul cărora primeaŭ tot d'a una o bună și generoasă răsplată.

Maĭ cu deosebire decît orĭ-care altul însă, unul, numit Pamprepios, originar din Teba egipteană, cîștigase binevoința Patriciuluĭ.

El sosea din Atena, unde legase prietesug cu Proclus, celebrul filosof vrăjmaș al creștinismuluĭ, și de unde, din cauza speculațiunilor luĭ îndrăsnețe, fusese izgonit de magistrații orașuluĭ.

Mic la trup, cu pielea negricioasă, cocoșat și urît cum nu se poate spune, el avea înfățișarea unuĭ adevărat demon, și știința ce profesa, teurgia, prin mijlocul căreia pretindea că comunică cu divinitățile infernuluĭ, justifica cu prisos porecla de *Impărat al dracilor* ce 'ĭ dase credința populară.

O dată intrat în intimitatea luĭ Ilos și asigurat de protecțiunea acestuia, Pamprepios începu reprezintațiile sale, chemînd în ajutoru-ĭ, pentru a izbi imaginațiunile, toate minunățiile ce învățase să facă în gimnazele de preoți din Alesandria, — învierĭ de cadavre, carĭ începeaŭ să vorbească, aparițiunĭ de spectri, de eroĭ și de localități depărtate, preziceri și oroscoape, — înconjurîndu-se, pentru a produce un efect și maĭ simțitor, de forme misterioase, de aparate bizare, de înscenărĭ fantastice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

El izbuti, cu chipul acesta, să sdruncine pe cei mai necrezători, și evocațiunile de draci și de fantasme, ilusiunile ce-dete, vedeniile plăcute saŭ spăimîntătoare ce făcu să treacă pe dinaintea ochilor, descîntecile, conjurațiunile, blestemele, tot-d'a-una urmate de rezultatul așteptat, îi atraseră admirațiunea tutulor.

Societatea de frunte a Bizanțiului se bătea pe cinstea de a fi admisă la vre una din ședințele lui, flămîndă de spectacolul cu totul noŭ ce era să vază, încîntată de lucrurile extraordinare ce văzuse.

Astfel, cu încetul, locuința lui Ilos deveni un loc celebru, lăudat de unii ca azilul unui om providențial, pentru care natura nu mai avea secrete, defăimat de alții ca o pesteră de fermecători, unde se întrețineaŭ relațiuni cu zeii infernali în scop de a se lovi în religiunea și 'n Biserica creștină.

Impărăteasa Verina, soacra Impăratului, care, după moartea lui Vasiliscu, fusese ertată și rechemată la curte, avea o mare ură împotriva lui Ilos, fiindcă, după sfaturile acestuia, — credea ea — Trascaliseŭ nu'i mai acorda cea mai mică favoare.

Ea voi să profite de isprăvile lui Pamprepios pentru a lovi în protectorul lui.

Intr'o zi, pecînd Ilos lipsea din Constantinopole, ea se înfățișă dinaintea ginerelui săŭ, îi descrise cu culorile cele mai negre ceea ce se petrecea la cîți-va pași de palatul imperial și 'l întrebă pînă cînd avea să tolereze un asemenea scandal.

Trascaliseŭ, încă de mai nainte, vestit de svonul public, care trîmbița minunile lui Pamprepios, și tot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

d'a-una doritor de sensațiuni nuoĭ, fusese deja și asistase la reprezintațiile taumaturgului.

El rămăsese, ca toți cîți trecuseră pe dinaintea luĭ, încîntat de ce văzuse, se convinsese și maĭ mult de puterea fără margini ce da practica științelor oculte, și nu găsise nicĭ un motiv serios pentru a opri ceea ce nu făcea rău nimenuĭ.

Verina, atacînd misterioasele speculațiuni din casa luĭ Ilos, nu prezintâ cestiunea din punctul de vedere al vre unuĭ pericol pentru religiune, precum făcuseră alțiĭ înaintea eĭ, ci din acela al uneĭ adevărate primejdiĭ pentru însu-șĭ Impăratul.

Ea reuși, cu darul intrigeĭ innăscut într'însa, să spăimînte așa de tare pe ginerele său, făcîndu-l să crează într'un complot urzit în scopul de a 'ĭ lua tronul prin ajutorul fermecilor, încît, numaĭ decît și fără să maĭ se gîndească, acesta porunci izgonirea taumaturgului din capitala Imperiului.

Acest rezultat nu atingea însă scopul ce 'șĭ propusese bătrîna Impărătească, căcĭ ea n'avea, în difinitiv, nimic cu Pampreprios, și nu contra luĭ îșĭ dase osteneala să atițe pe Impăratul.

Măsura îĭ făcu, din potrivă, cel maĭ mare rău, căcĭ, la întoarcerea sa, Ilos, dovedindu-șĭ nevinovăția, obținu de la stăpînul său, nu numaĭ rechemarea luĭ Pamprepios și numirea luĭ ca Senator, ca o reparație pentru afrontul nedrept ce i se făcuse, dar încă depărtarea Verineĭ de la curte și ezilarea eĭ într'un loc sălbatic și depărtat, în castelul Papiriŭ, din munțiĭ Izaurieĭ.

Desnădăjduită, pornită din Constantinopole cu toate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

plînsetele și protestările ei, Verina se adresâ atunci fiicei sale, reclamînd intervenirea ei pentru a o scăpa de surghiunul la care era osîndită.

Ariana crezu că va izbuti mai cu înlesnire dacă va cere ertarea mamei sale de la Ilos însu-și, și 'l rugâ cu lacrimi să i-o acorde.

Favoritul Impăratului se arătâ însă neînduplecat.

El îi răspunse cu insolență, făcu aluziune la relațiunile ei cu Anastase, cătâ să o umilească.

Impărăteasa, ofensată, se adresâ atunci soțului său, plîngîndu-se de insultele ce i se adresaseră.

Ea ceru o satisfacere grabnică și esemplară, declarînd că, în caz contrariu, va părăsi îndată palatul pentru a nu mai pune nici o dată piciorul într'însul

Trascaliseu se găsea tocmai în acele crize de dragoste, de dorință de femeea sa, de curtenie cu dînsa, despre cari am vorbit.

Indignarea cu care aceasta își spunea focul, o făcea și mai frumoasă.

Ea mișcă așa de adînc pe sensualul său soț încît dobîndi îndată tot ce ceruse.

Ilos primi ordin să nu mai se prezinte la curte, și, cîte-va zile după aceasta, pecînd intra în circ, un soldat al palatului, pus de Anastase, care avea și el socoteala sa de răfuit, îi dete o lovitură de sabie așa de teribilă, încît i-ar fi spintecat de sigur capul de n'ar fi fost întoarsă de un servitor al Patriciului, reușind numai să'i reteze o ureche.

Ilos înțelese atunci că siguranță pentru dînsul în Constantinopole nu mai era, trecu în Asia, și, fiindcă, după cum am spus, era un militar curagios și plin de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

talente, adună o oștire cu gînd să răstoarne pe Trascaliseŭ, drept răsbunare.

El se duse, maĭ întîiŭ, în Izauria, patria sa, și o găsi dispusă a'ĭ sprijini cauza; intră, după aceasta, în castelul Papiriŭ, unde se împăcă cu Verina, tot d'a-una gata să dea concursul sĕŭ la orĭ-ce intrigă era de urzit: împrăștiă prin toate provinciile din Orient o proclamație semnată de văduva Impăratuluĭ Leon, prin care aceasta declara pe ginerele sĕŭ decăzut din drepturile luĭ, căcĭ, zicea ea «ridicîndu-l la suprema demnitate, el devenise nedemn prin tirania și prin disprețul luĭ de binele public»; puse pe bătrîna Impărătească să încoroneze cu mîinele eĭ, în biserica Sîntu Petru din Tarsos, în Cilicia, pe un oare-care Leontius, sirian de naștere și desemnat de Pampreprios ca agreat de divinitățile la carĭ se închina; în sfîrșit bătu și risipi trupele ce se trimiseră împotriva luĭ cu misiune de a'l prinde saŭ a'l face să se supue.

Răscoala luă atuncĭ un caracter de gravitare ce, la început, nu se crezuse că va putea să aibă vre o dată

Toțĭ filosofiĭ, amicĭ aĭ păgînismuluĭ, aspirînd la o întoarcere la vechia religiune a Elenilor, vrăjitoriĭ, fermecătoriĭ, făcătoriĭ de minunĭ, toțĭ șarlataniĭ și tavmaturgiĭ, într'un cuvînt, admiratorĭ aĭ luĭ Pamprepios și aĭ arteĭ luĭ, alergară din toate părțile, spăimîntînd populațiunile prin prezicerile lor, răsculîndu-le, ducîndu-le la luptă, sporind, ast-fel, numărul acelora carĭ căutaŭ să răstoarne ordinea stabilită de lucrurĭ.

Pe de altă parte, creștiniĭ, îngrijațĭ de îndrăsnețile întreprinderĭ ale ereticilor împotriva religiuneĭ lor, se înarmară și dînșiĭ pentru a'ĭ combate și a 'ĭ desființa.

Scopul primitiv al răscoaleĭ se perdu, cu chipul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acesta, cu totul din vedere, pentru a se preschimba într'un adevărat războiŭ de credințe.

Încăerările deveniră atuncĭ și maĭ înverșunate, vărsările de sînge îngrozitoare.

Și, ceea ce era și maĭ îngrijitor, ereticiĭ, — tavmaturgiĭ, cum îĭ numea poporul, — conduși de un general destoinic, ca Ilos, și încuragiați de un vrăjitor fără scrupule, ca Pamprepios, eraŭ tot d'a-una favorizați de soartă, astfel că succesele lor aruncară spaima în Constantinopole.

Trascaliseŭ recurse atuncĭ la acelaș braț care 'l maĭ scăpase o dată, în timpul războiuluĭ cu Vasiliscu.

El se adresâ luĭ Teodoric, șeful Ostrogoților, îl înduplecâ să 'ĭ vie în ajutor, acordîndu-ĭ tot ce 'ĭ ceru și înlesnindu-ĭ trecerea în Asia.

Ilos, în fața unuĭ protivnic ca acesta, nu maĭ avu încotro.

Din înfrîngere în înfrîngere, el fu nevoit să se retragă în castelul Papiriŭ, unde fu așediat de barbarĭ.

După o luptă desperată, însemnată prin toate ororile unuĭ așediŭ prelungit, castelul fu însfîrșit luat, și capetele luĭ Leontius și luĭ Ilos, trimise la Constantinopole, fură plimbate, în suliță, prin strade, pentru a dovedi poporuluĭ că războiul se terminase cu desăvîrșire.

Trascaliseŭ rămăsese cu o adîncă și dureroasă impresiune din această tragică aventură.

Ca toțĭ oamenĭĭ slabĭ de judecată, urmăriți de o idee fixă, el atribuea magieĭ succesele fostuluĭ săŭ favorit și demonstra aceasta prin faptul că Ilos fusese învins și cuibul luĭ, — castelul Papiriŭ, — distrus în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dată după moartea lui Pamprepios, ucis de așediații într'un moment de disperare.

Vechia lui credință în inelul lui Solomon, speranța de a 'i da de urmă, dorința de a 'l avea în posesiunea sa, reînviară iarăși într'însul cu mai multă energie decît ori-cînd.

El nu înceta d'a repeta că, dacă ar fi avut în stăpînirea sa neprețuitul talisman, nimic din cîte se întîmplaseră n'ar fi putut să se producă.

El se puse deci să 'l caute cu încăpățînarea omului muncit de aceiași gîndire, pe care nimic nu poate să 'l distragă de la ținta sa.

Spre acest sfîrșit, se înconjură de toți acei cari eraŭ în stare să 'l lumineze și să 'l ajute,—astrologi, tavmaturgi, doctori ai științelor oculte, preoți ai speculațiunilor misterioase, savanți interpreți ai talmudului și ai cărților rabinice, istorici și cronicari de tot felul, culegători de legende din toate țările,—îndemnîndu-i la lucru, susținîndu-le zelul, încărcîndu-i de daruri, făcînd din palatul său o adevărată academie de cercetări ce numai a ortodoxie nu puteaŭ să miroasă

Anastase, care pîndea ocazia favorabilă, hotărî să se slujească de această dispoziție de spirit a stăpînului său pentru a satisface răsbunarea ce pregătea cu atîta răbdare.

Trascaliseŭ, urmat de o ceată de făcători de minuni cari, acum, eraŭ soții lui nedespărțiți, eșea dintr'o sală de jos a Termastrei, unde se aflaŭ așezate laboratoarele de magie.

El asistase la o esperiență, pe care întemeia mari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

speranțe, dar care nu dase nicĭ un rezultat, și aceasta îl făcea trist și gînditor.

Paladas, necromancianul luĭ cel maĭ dibaciŭ, propusese să deștepte, prin descîntecile sale, pe un mort, spre a 'l consulta asupra loculuĭ unde se ascundea inelul luĭ Solomon, și propunerea luĭ fusese primită cu entuziasm.

In zadar pronunțase însă conjurațiunile cele maĭ îngrozitoare, chemînd în ajutoru-ĭ pe toate fermecătoarele celebre din antichitate, de la Canidia pînă la Ericto și Medeea ; în zadar, jucînd împrejurul cadavruluĭ, încercase asupră-ĭ tot ce se recomandă ca maĭ eficace în asemenea ocaziĭ : — îl stropise, pentru a 'ĭ da viață, cu sînge de la un copil omorît de propria luĭ mamă, îĭ introdusese în gură bale de la un cîine turbat, îĭ arsese subt nas perĭ de la un om ucis, al căruĭ cap fusese pe jumătate mîncat de fearele sălbatice, toate acestea însoțite de contorsiunĭ și de urlete infernale, căcĭ nu isbutise să 'l facă a 'șĭ mișca măcar un membru, necum să vorbească și să răspunză la întrebările ce i se adresaŭ.

El pretestase atuncĭ că esperiența nu reușise, fiindcă nu se săvîrșise în condițiunile cerute, că nu se calculaseră bine zodia soareluĭ, crugul luneĭ, înălțimea stelelor, astfel că rămînea să o încerce încă o dată, cînd împrejurările vor fi maĭ favorabile, și Trascaliseŭ, nemulțumit de acest nesucces, plecase, urmat de tovarășiĭ săĭ obicinuițĭ, îndreptîndu-se spre apartamentele sale, prin Fiala misterioasă a Triconculuĭ din Teofilacte.

Subt peristilul luĭ Sigma, Anastase îĭ eșĭ de o dată înainte.

Marele Silențiar prevăzuse neisbînda ce va întîmpina

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Paladas și hotărîse să profite de descuragiarea în care acest fapt va arunca, de sigur, pe stăpînul său, pentru a încerca un plan de mult pregătit, urmărit cu stăruitoarea răbdare ce 'l da setea de răsbunare de care era dominat.

Apropiindu-se deci de Impăratul, el îi șopti cîte-va cuvinte la ureche, apoi, după un semn de aprobare, se puse să 'l urmeze; străbătu, dimpreună cu dînsul, un șir de încăperi bogat împodobite, tăiete de draperii de fir și de mătase, reținute prin vergele de aur, despărțite prin uși de bronz, de fildeș saŭ de argint, pardosite cu incrustațiuni de sidefuri, acoperite cu mozaice reprezintînd fapte eroice saŭ scene de devoțiune, și, astfel, din sală în sală și din galerie în galerie, sosi la intrarea apartamentelor particulare al principelui.

Aci, magii și cei lalți fermecători se opriră pentru a se retrage.

Anastase singur pătrunse după pașii lui Trascaliseŭ, ca unul ce, în puterea sarcinei sale, avea dreptul să intre pretutindeni și să se apropie de dînsul la ori-ce oră din zi și din noapte.

Cînd fură în Marele Acubiton, o splendidă sală ce servea în acelaș timp drept cameră de culcare, el îi adresâ cuvîntul în termenii următori:

— «Prea puternice Doamne, ți-aduci, fără 'ndoială, aminte de convorbirile noastre de odinioară asupra inelului magic prin care Solomon a obținut privilegiul de a deveni, după voință, nevăzut și de ipotezele ce făceam asupra posibilității redobîndirei lui.

«Eŭ, unul, eram, pe atunci, convins că talismanul era cu desăvîrșire perdut, căci nu'mi puteam închipui cum, după atîtea secole, i se va mai da de urmă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Această credință era așa de înrădăcinată în mine, încît nu voeam să admit opiniunea contrară și consideram ca niște iluziuni deșarte speranțele ce unii mai păstrau despre regăsirea lui....»

Trascaliseŭ făcu un semn din cap, care voea să zică că'și amintea foarte bine acele lucruri.

— «Tu, Doamne, dimpotrivă, urmă Anastase, ca printr'o inspirațiune în adevăr dumnezeească, susțineai că inelul trebuea să fie unde-va, în apropiere, și că întîmplarea îl va scoate, de sigur, într'o zi la lumină.

«Ei bine, prevederile tale sînt astă-zi pe deplin justificate.

«Crez că am dat de urmele prețiosului talisman și că, într'un viitor foarte apropiat, vom pune negreșit mîna pe dînsul....»

Trascaliseŭ tresări la auzul acestei afirmări, ca un om care se deșteaptă dintr'un vis adînc.

El puse pe Anastase să'i repete ceea ce, de alt mintelea, auzise foarte bine pentru a se încredința că nu era jucăria vre unei închipuiri.

După aceasta, îl rugă să meargă mai departe, sorbind toate vorbele lui, neperzînd un singur cuvînt din cele ce'i spunea.

Anastase continuă în chipul următor:

— «Informațiunile mele, pe cari îți voiŭ spune numai decît de unde le am, îmi permite să'ți descriŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cu de amăruntul ce s'a întîmplat cu inelul magic, de la ultima-i dispariţiune pînă în momentul de faţă.

«Vom vedea în urmă unde se află acum şi ce mijloace trebue să întrebuinţăm pentru a'l scoate de acolo ...

«Ştiŭ că, pînă după moartea luĭ Vespasian, în timpul domnieĭ luĭ Titu, toate versiunile se potrivesc pentru a'l da în stăpînirea acestuĭ principe.

«Ştiŭ asemenea prin ce manopere regina Berenice reuşi să i-l răpească.

«Ea crezuse că talismanul era cauza răceleĭ ce'ĭ arăta fostul său amant şi spera că, luîndu-i-l din mîinĭ, îĭ va ridica prea marea înlesnire ce avea de a'şĭ satisface toate capriciile şi'l va readuce, blînd şi ascultător, în braţele sale pasionate.

«Profitînd de o ultimă noapte ce obţinuse de la iubitul său, ea 'ĭ îngreuiase somnul printr'un narcotic, îĭ scosese inelul din deget şi'l înlocuise cu altul, la fel, maĭ din nainte pregătit.

«Acest vicleşug nu 'ĭ folosi însă la nimic, căcĭ Titu, desgustat de dînsa, nu din cauza inelului, ci din a vistreĭ, fiindcă nu maĭ era tînără, urmâ şi după aceasta a o privĭ cu indiferinţă.

«Atuncĭ nenorocita regină, simţind că totul s'a sfîrşit şi că nu era putere omenească care să maĭ poată însufleţi o dragoste cu desăvîrşire istovită, se îmbarcă şi se întoarse în Iudeea, patria sa, luînd totuşĭ cu dînsa inelul magic pentru a pedepsi, cel puţin, cu perderea luĭ, pe nestatornicul său amant.

«Aci, ea rămase mult timp nehotărîtă, chibzuindu-se ce să facă cu teribilul instrument ce poseda.

«In cele din urmă, se decise să'l restitue divinităţilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cari'l făuriseră, pentru a'l scoate din serviciul omenesc şi a'l pune în neputinţă de a mai pricinui, pe viitor, rele ca acele de carĭ avusese să sufere....»

Anastase se opri un moment, ca pentru a'şĭ aduna amintirile.

Apoĭ reluă astfel şirul vorbireĭ sale:

— «Nu departe de marea Feniciană, în partea de apus a Sirieĭ, chiar la picioarele Anti-Libanuluĭ, se afla, pe vremea aceea, un templu renumit în tot Orientul şi adorat mai mult poate decît fuseseră ale Greciei antice.

«Era faimosul templu exastil al Soareluĭ din Emesa, care, între alte însuşirĭ, poseda şi dreptul sacru de azil.

«Aşezat pe o 'nălţime, el înfăţişa, de departe, vederei columnele luĭ de marmoră de Paros ce luaŭ ochiĭ prin albeala lor pururea nepătată.

«In interioru-l, pe un altar de aur, împodobit cu pietre scumpe, vecînic isbite de razele soareluĭ şi vecinic aprinse, prin urmare, de fulguraţiunĭ orbitoare, se ridica imaginea zeuluĭ subt forma uneĭ pietre negre, ce se zicea căzută din cer.

«Acea pieatră, rătundă la bază şi ascuţită 'n vîrf, ca un con, dinaintea căreia veghea un vultur cu aripele întinse, purta numele de Elah Gabala şi simboliza principiul fecundaţiuneĭ, ca zeul pe care'l reprezinta.

«Acolo, credincioşiĭ veneaŭ pentru a se 'nchina generatoruluĭ de viaţă, caracterizat prin acte şi mistere analoage cu acelea ce el îndeplineşte în sînul naturei.

«Cîntece şi jocurĭ lubrice, imolaţiunĭ de fete şi de băeţĭ, sacrificîndu-şĭ virginitatea preoţilor, intermediarĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aĭ zeuluĭ, procesiunĭ solemne, în care frumusețea plastică a tinerilor de ambe sexe se desveluea în toată splendida-ĭ goliciune, ereaŭ atîtea incomparabile atracțiunĭ pentru populațiunile sensuale și impresionabile ale Asieĭ.

«Berenice, al căruĭ trecut nu fusese, după cum știm, din cele maĭ curate, care, după moartea unchiuluĭ săŭ, Irod din Calcis, primul eĭ bărbat, se dase tutulor desfrînărilor, înlesnite de altmintrelea de nașterea, de tinerețea și de rara eĭ frumusețe, care avusese relațiunĭ cu propriul săŭ frate, Agripa, și silise pe regele Polemon al Cilicieĭ, al douilea eĭ soț, să se taie prin prejur înainte de a 'l primi în patul săŭ, trecuse prin templul Soareluĭ din Emesa, fusese inițiată în misterele luĭ și păstrase o adîncă venerațiune pentru dînsul.

«Ea crezu că cea maĭ bună întrebuințare ce va putea face cu talismanul ce poseda era să 'l închine zeuluĭ, pentru care avea atîta adorațiune, și se duse, decĭ, de 'l depuse pe altarul de aur din Emesa, lîngă pieatra cea neagră.

«In acel loc, el stătu o sută treĭ-zecĭ și cincĭ de anĭ, maĭ bine păzit de credința poporuluĭ decît cele maĭ prețioase comorĭ în bolțile și subt încuetorile lor cele maĭ solide.

«In vremea aceasta, însemnate schimbărĭ se produceaŭ pe fața pămîntuluĭ.

«Lumea romană, ajunsă la culmea eĭ, începea să șovăească și să se sdruncine.

«Marilor împărațĭ, ca Traian, ca Adrian, ca Antoniŭ Piosul, ca Marcu Aureliŭ, succedaseră niște stricațĭ.

«Comod îșĭ petrecea viața în circ, unde da reprezintațiĭ de dare la semn.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«El învățase de la un Part să întinză din arc și devenise așa de dibaciŭ în această artă, încît, din logea sa, și fără a greși o singură dată, cu o sută de săgeți, trase una după alta, ucidea o sută de leĭ slobozițĭ în arenă.

«Din nenorocire, firea luĭ nu se mulțumi a vedea curgînd sîngele fearelor sălbatice, ci începu să dorească și pe cel omenesc.

«Cruzimile luĭ deveniră așa de spăimîntătoare încît, îngrijațĭ pentru propria lor siguranță, Marcia, amanta luĭ favorită, în unire cu Narcis, atletul luĭ preferit, hotărîră să scape lumea de dînsul.

«Prima îĭ dete o băutură otrăvită, iar cel d'al duoilea, văzînd că moartea întîrzîază, îl sugrumă pentru a grăbi desnodămîntul fatal....»

Trascaliseŭ făcu o ușoară mișcare din cap care însemna că cunoaște foarte bine toate aceste detaliĭ și că se putea trece maĭ repede asupra lor.

— «Cer ertare, urmă Anastase, dacă stăruesc asupra acestor particularităț, însă ele aŭ însemnătatea lor și am crezut de cuviință să le reamintesc în treacăt.

«Ca și Comod, poate maĭ îngrozitor decît dînsul, fiul luĭ Septimiŭ Sever, Antoniŭ Caracala, aruncă peste imperiul roman doliul marilor sale vărsărĭ de sînge.

«Bolnav, pe jumătate nebun, frămîntat vecînic de cele maĭ estravagante dorințe, rîvnind la frumusețea propriei sale mame, Iulia Domna, pe care o întîmpină, într'o zi, în odaea eĭ de culcare, cu aceste cuvinte : *Vellem, si liceret*, și pe care o posedă în urma răspunsuluĭ eĭ : *Licet, quoniam imperator*, acel monstru, că-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ruia 'ĭ plăcea să se 'mbrace în costumul luĭ Ahile saŭ al luĭ Alesandru, cuprins de o neînvinsă trebuință de a se mișca pentru a uita, poate, de crimele sale prin vederea unor spectacole mereŭ nuoĭ, se puse să 'șĭ cutreere imperiul de la un capăt la cel lalt, lăsînd pretutindenĭ în urmă-ĭ sîngerosul semn al trecereĭ sale.

«După ce străbătu Galia, Germania, Dacia, Tracia, el trecu în Asia, vizită Nicomedia și Antiohia, se îmbarcă pentru Egipet, unde se opri un moment spre a ordona un măcel general al locuiturilor din Alesendria carĭ și permiseseră să glumească pe socoteala luĭ, comparîndu-l cu regele Edip, nefericitul soț al mameĭ sale Iocasta, și unde atîrnă, în Serapeum, sabia cu care ucisese pe fratele săŭ, Geta.

«După aceea, se întoarse iarăș în Siria, înaintă până în Mesopotamia și, pecînd se afla la Carhe, pentru a vizita templul faimos al zeuluĭ Lunus, fu ucis de un soldat, pus la cale de prefectul pretoriul Macrin.

«Caracala profitase de trecerea sa prin Siria pentru a merge la Emesa.

«El fusese introdus în templul Soareluĭ, asistase la ceremoniele și la misterele practicate în onoarea zeuluĭ, luase parte la ele, rămăsese încîntat de rafinamentele de voluptățĭ ce văzuse, și, drept răsplată pentru plăcerea ce simțise în acel loc, acordase Emeseĭ drepturile și privilegiele de colonie italică, ceea ce presupunea așezarea uneĭ garnizoane pentru a veghia neîncetat asupră-ĭ și a o apăra împotriva orĭ-căruĭ atac.....»

— «Dar, întrerupse Trascaliseŭ, nerăbdător de a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sosi mai repede la puntul ce 'i era aminte să cunoască, nu ți se pare că ne-am cam depărtat de 'inelul nostru, și că?.....»

— Puțină răbdare, reluă Anastase; sosim tocmai la partea cea mai interesantă care ne va pune îndată pe urmele lui....

«Mama lui Antoniŭ Caracala, frumoasa și învățată Iulia Domna, era, după cum se știe, siriană.

«Septimiŭ Sever, sedus de grațiile ei, o luase de soție pe temeiul unei oroscop, care'i prezisese ca va fi Impărăteasă, și, o dată suită pe tron, o înconjurase cu un fast așa de mare că ar fi putut să mulțumească pe zece regine.

«Inteligentă și instruită, ea adună împrejuru-i pe bărbații cei mai luminați din timpul ei, și, dacă mai știm astă-zi ceva din arta tavmaturgiei, pentru care ai, Doamne, atîta aplecare, ei singure datorim această binefacere, căci, după îndemnul ei, Filostrat a scris viața lui Apolonie din Tiana, plină de atîtea învățăminte.

«Iulia Domna, deci, în timpul măririi sale, se gîndi că o zi poate să vie cînd lucrurile se vor schimba și norocul îi va întoarce spatele.

«Ea avea o soră, Iulia Mesa, văduvă eă însă-și a unui principe asiatic, de la care îi rămăsese două fete, Soemias și Mameea.

«Pentru a se pune mai presus de ori-ce eventualitate, Impărăteasa se hotări să strîngă cîți mai mulți bani îi va fi cu putință, să'i așeze într'un loc sigur, pentru ca, la nevoe, să'i aibă la îndemînă, și aruncă ochii asupra surorei sale ca să'i încredințeze privigherea acelei averi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Cu sumele enorme ce putu să distragă din liberalităţile soţului său şi cu cele moştenite de Iulia Mesia de la propriul ei bărbat, ea alcătui un tesaur aşa de considerabil încît ar fi ispitit pe cel mai avut dintre Impăraţi.

«Apoi, pentru ca nimeni să nu cuteze a se atinge vre o dată de dînsul, ea 'l aşezâ în templul Soarelui din Emesa, unde ştia că va fi respectat ca un lucru ce nu mai aparţinea acestui pământ.

«Iulia Mesa şi cele două fete ale sale se instalară în aproprierea templului şi se constituiră păzitoarele comoarei...»

— «Şi acea comoară sluji-ea la ceva? întrebâ Trascaliseu.

— «Ea sluji ca să facă un Impărat! răspunse Anastase.

«Fiica cea mare a Iuliei Mesei, Soemias, avea un băiat, Varius Bassianus, de o frumuseţe îngerească, pe care 'l dăruise zeului din Emesa, consfinţindu-l sacerdociului.

«Crescut în acea atmosferă de moliciune şi de voluptate, avînd neîncetat dinaintea ochilor cele mai impudice spectacole, acel copil, la vîrsta de patru-sprezece ani, nu mai avea nimic de învăţat din puntul de vedere al desfrînărilor.

«Măsa-mare, care 'l adora şi care, prin moartea surorei sale, Iulia Domna, rămăsese singură moştenitoare a colosalei averi pusă în siguranţă, după cum am spus, între zidurile templului, hotărî să 'i creeze o soartă strălucită, făcîndu-l stăpîn al lumei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Tocmaĭ atunci se întîmplase asasinarea luĭ Caracala și înălțarea luĭ Macrin pe tronul Imperiuluĭ.

«Iscusita femee, ajutată de fetele sale, începu un șir de intrigĭ carĭ, bine conduse și sprijinite de aurul ce avea cu îmbilșugare la dispositiune, trebuia să o facă să atingă ținta dorită.

«Ea respîndi, maĭ întiiŭ, știrea că tînărul Varius Bassianus era fiul luĭ Caracala, eșit din relațiunile acestuĭ Impărat cu vară-sa Soemias.

«După aceasta, folosindu-se de chiar funcțiunea ce tînărul îndeplinea în templul Soareluĭ, îĭ alcătui o reputațiune de devoțiune și de sfințenie, cum rare orĭ se maĭ întîlnise.

«In zilele cînd, ca pontifice al zeuluĭ, el era chemat să îndeplinească riturile sacre în fața poporuluĭ, zelul celor treĭ femeĭ se trudea să facă dintr'însul o ființă maĭ presus de cele muritoare.

«Imbrăcat într'o haină de purpură, cusută numaĭ în aur, înarmat cu acea frumusețe plastică, care 'ĭ da o înfățișare cu totul divină, cu capul împodobit cu o coroană de pietre scumpe ale căror focurĭ schimbătoare puneaŭ mănuchĭ de raze pe fruntea luĭ juvenilă, el se arătă mulțimeĭ într'o glorie ce o făcea să rămîe înmărmurită.

«Pe lîngă populațiunile fanatice de asemenea spectacole, din partea loculuĭ, ce alergaŭ să 'l privească în acele solemnități, mare număr din legionariĭ romanĭ, așezațĭ în garnizoană la Emesa, avuseseră ocaziunea să vază și să admire pe tînărul pontifice, coboritor din părințĭ ce se ziceaŭ așa de iluștri.

«Cu încetul, uneltirile agenților Iulieĭ Meseĭ, susținute de baniĭ aceștia, cîștigară toate legiunile din Siria.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Intr'o noapte, cînd socoti că se poate încrede în devotamentul lor, tînărul Bassianus, urmat de un convoiŭ de care pline cu aur, destinat a plăti donativul acelor ce aveaŭ să 'ĭ sprijine cauza, intră în lagărul din Emesa, unde fu îndată proclamat Impărat sub numele de Eliogabal, ca pieatra neagră din templul al căruĭ mare preot fusese...»

— «Dar inelul? întrebâ iarăşĭ Trascaliseŭ, pe care nimic nu 'l întorcea de le preocuparea luĭ; ce a devenit inelul în toate acestea?

— «Doamne, zise Anastase, te rog să maĭ adăştĭ puţin: istoria e plină de interes şi e bine să o auzĭ pînă la sfîrşit.

«După înfrîngerea luĭ Macrin şi uciderea luĭ în Halcedonia, unde se refugiase, Eliogabal, devenit Impăratul lumeĭ, fără alt rival care să 'ĭ dispute domnia, străbătu marea pentru a intra în Roma, capitala sa.

«Romaniĭ rămaseră miraţi la vederea aceluĭ copil de cincĭ-spre zece anĭ, ce venea să comande în oraşul Cesarilor, gătit, ca o femee, cu o rochie feniciană de mătase purpurie, vărgată cu aur, cu obrazul sulimenit cu roşu, cu ochiĭ făcuţĭ cu negru, cu buzele acoperite cu brăţărĭ, mergînd dandaratele dinaintea pietriĭ negre, aşezată pe un car de aur şi de pietre scumpe, tras de şase caĭ albĭ, cu tiara preoţilor Soareluĭ în cap, înconjurat de eunucĭ, de curtizane, de bufonĭ şi de piticĭ.

«Dar mirarea lor fu cu neputinţă de descris cînd, după o scurtă trecere de timp, avură ocazia să facă cunoştinţă cu moravurile noului lor suveran.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Corupțiunea acestuia era, în adevăr, fără seamăn, și a-tot-puternicia de care se bucura, esaltîndu-i imaginația, îi sugera gusturile și capriciile cele mai estravagante ce se pot închipui.

«El afișa, fără nici o genă, o depravație cu totul asiatică și arăta cel mai mare dispreț pentru moravurile, pentru religia și pentru așezămintele supușilor săi.

«Îi plăcea să se poarte în veșminte femeești, torcînd, cosînd, țesînd ca o femee, reclamînd chiar sexul femeesc, poruncind să i se zică Impărătească și proclamînd, drept Impărat, bărbat al său, pe vre un atlet frumos și viguros ce deosebise.

«In aceiași ordine de ideĭ, și pentru a accentua și mai mult predispoziția ce avea de a 'și renega sexul el aduna, în palatul său, pe toate prostituatele din Roma, le saluta cu epitetul de *tovarășe* și, îmbrăcat ca ele, le ținea cuvîntări asupra datorielor lor profesionale.

«Ca să dovedească puținul respect ce avea pentru religia statului, el puse, printr'un sacrilegiŭ ce făcea să se cutremure chiar pe ceĭ mai sceptici Romanĭ, să se smulgă de la altaru-ĭ vestala Julia Aquila Severa, pe care o luă de soție pentru a o goni puțin după aceasta.

«El își bătu asemenea joc de instituțiunile țăreĭ, dînd mă-seĭ marĭ, Iulieĭ Meseĭ, un scaun în Senat și creînd un al duoilea Senat, de femeĭ, cu misiune de a delibera asupra eticheteĭ, asupra onorurilor și asupra podoabelor.

«Cheltuelile și risipele ce făcea întreceaŭ orĭ-ce închipuire.

«Îi plăcea să se culce, în fie-care noapte, într'un pat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

deosebit şi cu totul noŭ, de aur saŭ de argint, pe saltele umplute cu puf smuls de subt aripele potîrnichilor ; se plimba în trăsurĭ de aceleaşĭ metale, trase de tigri îmblînzițĭ, de pantere saŭ de femeĭ pe jumătate goale ; da în toate zilele cîte un prînz de două-zecĭ şi cincĭ de tacîmurĭ, care costa cîte o sută de miĭ de sesterțe, căcĭ se servea la ele toate producțiunile creațiunĭ şi se permitea oaspeților să ia argintăria ; îşĭ hrănea cîinĭĭ cu ficat de rață, leiĭ cu carne de fazan, caiĭ cu strugurĭ de Apamena; punea să i se umple toate piscinele palatuluĭ numaĭ cu apă de trandafir ; nu mînca decît....»

— «Fericit om ! întrerupse Trascaliseŭ.

«Acela ştia în adevăr să trăească !

«Dar de unde îşĭ procura el sumele enorme ce reclama desfăşurarea unuĭ asemenea lux?....»

— «A ! iată, răspunse Anastase, tocmaĭ aci voeam să sosesc, căcĭ tocmaĭ acesta este punctul care ne interesează maĭ mult !...

«Eliogabal, încă de pe cînd era mare preot al Soareluĭ la Emesa, avusese ocazia să cunoască puterea supranaturală a inelului magic, depus de regina Berenice pe altarul templuluĭ.

«El se servise decĭ de dînsul, fie pentru a 'şĭ satisface capriciile, ce tinerețea şi corupțiunea luĭ îĭ insuflaŭ, fie pentru a alimenta tesaurul, deja considerabil, ce avea la dispozițiune.

«După ce ajunse Impărat, e probabil că recurse la acelaş mijloc pentru a lua din averea particulară, din rezervele bogaților patricianĭ aĭ Romeĭ, şi fără ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ci să știe cum aurul lor dispărea, bănetul ce necesitaŭ nebunele luĭ risipe.

«El credea că inelul era un atribut nedespărțit al zeuluĭ căruĭ se închina, și, de aceea, pentru a nu se deslipi nicĭ o dată de dînsul, adusese pieatra neagră la Roma, unde-ĭ ridicase un templu măreț, pe muntele Palatin.

«In toțĭ aniĭ, o serbare impuitoare avea de scop a glorifica puterea idoluluĭ, căruia toțĭ zeiĭ Olimpuluĭ trebueaŭ să se 'nchine, ca niște servitorĭ.

«El merse așa de departe pe calea aceasta, față mai cu seamă cu lipsa de energie a Romanilor de pe vremea aceea, încît decretă pieatra neagră ca divinitate supremă a Imperiuluĭ, puse să se așeze, în templul eĭ, pavăzele cele sacre, focul Vesteĭ și Paladiul; apoĭ o mărită, în mod solemn, în fața lumeĭ, cu Astarteea, vechia zeitate subt al căreĭ nume Puniĭ adoraŭ Luna.....»

— «Așa dar, zise Trascliseŭ, Eliogabal avu ocazia să se servească de inelul luĭ Solomon?

«Dar, în cele din urmă, ce se făcu acel neprețuit talisman?...»

— Eliogabal, reluă Anastase, pentru a plăti datoria de recunoștință ce avea către mătușă-sa, Mameea, care'l ajutase să se urce pe tron, adoptă pe fiul eĭ, vărul-săŭ Alesandru Sever, drept moștenitor.

«Acest tînăr, plin de darurĭ, era adorat de armată, desgustată de orgiile imperiale și sperînd o îndreptare a moravurilor subt un principe maĭ viril.

«Popularitatea luĭ deșteptă gelozia luĭ Eliogabal,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

care se încercâ, mai întîiŭ, să revoace adopțiunea, apoĭ să se scape de adoptat prin crimă.

«Sgomotul morțeĭ luĭ Alesandru chiar se respîndi, într'o zi, prin oraș, și, la auzul luĭ, pretorianiĭ se revoltară.

«Ca să'ĭ împace, Eliogabal se duse în lagărul lor, însoțit de Alesandru și urmat de mă-sa mare, Iulia Mesa, de mamă-sa, Soemias, și de mătușă-sa, Mameea.

«Lucrurile eraŭ să se potolească, cînd o discuțiune violentă se ivi între cele treĭ femeĭ, carĭ se acuzaŭ reciproc de scandalul întîmplat.

«Iulia Mesa și Soemias, pe de o parte, cerură ajutorul partizanilor lor, pecînd Mameea, pe de alta, se adresa acelora ce țineaŭ la fiul eĭ, Alesandru.

«O încăerare teribilă rezultâ din această ceartă, în învălmășeala căreia mama mare și mama Impăratuluĭ fură ucise.

«Spăimîntat de acel spectacol, simținduse el însu-șĭ amenințat și neavînd alt adăpost spre a se ascunde, Eliogabal se refugiâ în latrinele lagăruluĭ, unde spera că va fi cruțat.

«Niște soldațĭ îl văzură însă furișîndu-se în acel loc și, luîndu-se după dînsul, îl omorîră.....»

— «Dar bine, objectâ Trascaliseŭ, n'avea el oare instrumentul cel maĭ sigur la dispozițiune?

«Nu poseda el inelul magic prin ajutorul căruia putea să se facă nevăzut?

«Cum de nu s'a slujit de dînsul într'o ocazie așa de însemnată pentru viața luĭ?...»

— «Și eŭ mĭ-am pus cu mirare aceste întrebărĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

răspunse Anastase, însă, dacă n'am găsit altă esplicare, trebue să credem că nenorocitul tînăr fusese așa de turburat de cele ce văzuse petrecîndu-se încît își perduse mințile și uitase să întoarcă inelul cu partea de sus înăuntru, spre podul palmei, singură condițiune care l'ar fi făcut nevăzut.

«Orî-cum ar fi, el fu ucis, capul lui fu tăiat, spre a fi trimis Senatului, iar corpul lui, acel corp frumos și îngrijit pînă atunci cu o atențiune așa de prevăzătoare, fu legat cu fringhii și tîrît prin stradele Romei.

«După ce'l plimbară prin toate sub-urbiele capitalei, soldații îl dusără la gura unei hasnale spre a'l arunca înăuntru.

«Deschizătura nefiind însă destul de largă pentru a permite trupului să treacă, ei îl aruncară în Tibru...»

— «O! esclamă Trascaliseu, încruntîndu-și sprîncenile.

— «Capul lui Eliogabal, urmă Anastase, rămase nescos din rîu și nu primi înmormîntarea, așa de scumpă Romanilor.

«El stătu în fundul apelor, descompuindu-se cu încetul, topindu-se, bucățică cu bucățică.

«O sută trei ani după aceasta, în timpul lui Constantin-cel-Mare, un pescar din Ostia, trăgîndu-și, într'o zi, mrejile, simți o rezistență care'l făcu, la început, să spere într'o pescuire abundentă.

«După ce le scoase însă din mare, el găsi, în fundul lor, rămășițele unui schelet omenesc, așa de ros și de stricat încît abia se cunoștea ce fusese.

«Necăjit de acea captură, ce i se părea de rea piază, el se pregătea să arunce osemintele iarăși în mare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cînd, la degetul uneia din mîinĭ, zări un inel de aur.

«Era inelul luĭ Solomon, eșind pentru a doua oară victorios din adîncimile mărei, maĭ frumos și maĭ strălucitor ca orĭ-cînd, vesel parcă de a revedea lumina soareluĭ și de a'ĭ resfrînge razele.

«Pescarul fericit de acea descoperire, care 'l răsplătea de munca perdută și de mrejile sale rupte, luă inelul și'l vîndu, puțin după aceasta, unuĭ preot care'l văzuse și care fusese izbit de forma luĭ cu totul nouă și de originalitatea lucruluĭ, cum nu se maĭ obicĭnuea pe vremea aceea.

«El îl duse la Costantinopole, ce, pe atunci, se zidea și în care se instalase deja Impăratul, atît pentru a activa lucrările capitaleĭ, cît pentru a se găsi în apropiere de Niceea, unde ordonase să se adune faimosul Sobor ecumenic care avea să judece doctrinele luĭ Arie, episcopul Alesandrieĭ.

«Preotul despre care e vorba, un oare-care Ilarie, din Preneste, vicar al Puzoleĭ, crezu că va face plăcere Monarhuluĭ oferindu-ĭ acel giuvaer, ale căruĭ proprietăți ascunse se vede că nu le descoperise încă.

«Constantin, care era mare cunoscător de lucrurĭ vechĭ, apreciator al obiectelor de artă, primi darul cu plăcere și rămase încîntat de dînsul.

«Maĭ tîrziŭ, el plăti scump privilegiul de a avea un instrument așa de teribil la dispoșițiunea sa, căcĭ, reușind să 'ĭ afle secretul, află în acelaș timp lucrurĭ ce ar fi fost cu mult maĭ fericit să nu cunoască.

«Din prima sa soție, Minervina, el avusese un fiŭ: Crispus, tînăr distins și plin de viitor, onorat deja cu titlul de Cesar, care se deosebise în răsboiul cu Germaniĭ și, maĭ în urmă, în cel cu. Liciniŭ, cumnatul și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

concurentul tatălui său, pe care 'l sdrobise în bătălia de la Andrianopol.

«Popularitatea lui atrăsese atenţiunea lui Constatin, bănuitor din fire şi gelos de puterea ce deţinea şi căreia sacrificase totul pe lume.

«El consultă inelul asupra vieţei şi asupra purtărilor lui Crispus, însă rămase ca trăsnit de revelaţiunile ce obţinu.

«In fundul talismanului, el văzu, ca într'o oglindă, pe fiul său în braţele soţiei sale de a doua, Fausta, pîngărindu-i patul cu dragostea lui incestuoasă.

«Aprins de mînie, după ce se încredinţă de realitatea lucrului, surprinzînd asupra faptului pe amanţii culpabili, el trimise pe Crispus la supliciu, şi, dimpreună cu el, pe toţi amicii şi intimii lui, printre cari şi pe un nepot al său, Licianinus, în vîrstă numai de duoi-spre-zece ani, fiincă, avînd cunoştinţă de cele petrecute, nu le denuţaseră Impăratului.

«Cît despre Fausta, după ce se prefăcu, un moment, că o cruţă, el puse, puţin după aceasta, să o înnece în baia ei.

«Pedeapsa era grozavă şi, fără îndoială, meritată, însă ea amări viaţa lui Constantin-cel-Mare.

«Temîndu-se să nu mai descopere, pe viitor, lucruri tot aşa de dureroase pentru dînsul, el hotări să nu mai consulte nici o dată inelul magic.

«Şi spre a 'şi ridica posibilitatea de a 'l avea la îndemînă, îşi propuse să 'l ascunză într'un loc unde, afară de dînsul, nimenui să nu 'i treacă prin gînd a'l căuta şi unde să rămîe îngropat pentru vecie....»

— «Şi acel loc?... întrebă Trascaliseu, îngrijat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— «Acel loc, răspunse Anastase, se găsește în mauzoleul Sfinților Apostoli, unde Constantin e înmormîntat.

«El a ridicat acest monument, după cum se știe, pentru a servi drept ultimă locuință lui și familiei sale.

«Prevăzătoarea lui solicitudine merse așa de departe în această privință încît, pentru a fi, chiar după moarte, în societatea rudelor sale, puse să se așeze, împrejurul sarcofagului ce 'și destinase, atîtea alte sarcofage cîți copii avusese.

«Printre ele se găsea, de sigur, și al lui Crispus, fiul lui cel mai mare.

«După crima acestuia, rămășițele lui nu mai puteau fi admise la cinstea de a sta alături cu ale unui părinte insultat într'un mod așa de sîngeros.

«Mormîntul rămînea deci disponibil.

«Constantin, pentru a 'l ocupa, se gîndi să așeze inelul revelator într'însul, ceea ce și făcu.

«Talismanul zace deci în acel mormînt de două sute cinci-zeci de ani !...»

La auzul acestei afirmări, Trascalisciu nu 'și mai putu stăpîni bucuria.

El sări la gîtul lui Anastase, și, îmbrățișîndu-l cu căldură, începu să 'i adreseze cuvintele cele mai mîngîioase.

— «O, iubitul meu Anastase, repeta el cu entuziasm, tu singur mi-ești prietin ! tu singur îmi voești binele !

«Și eu, care, de cît-va timp, ascultînd de intrigile ce se urzeau împrejuru-mi, începusem să mă 'ndoesc de credința ta !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Insă, nu ! acum văz adevărul! acum simt cît aș fi fost de nenorocit fără de tine !....

«Așa dar, inelul esistă și ĭ-aĭ dat de urmă?

«Voiŭ putea, în scurt timp, să 'l am și să mă bucur de foloasele luĭ?

«Cît sunt de mulțumit, dragă Anastase !

«Cu ce aș putea să mă plătesc de un asemenea serviciŭ !...

«Da! presimțirile mele nu mă 'nșelaŭ! prevăzusem bine că talismanul se va regăsi !

«Și nemerniciĭ ceia de tavmaturgĭ carĭ, de atît timp, mă amețesc cu cercetările lor zadarnice !

«Trebuea să vie un om isteț și ager la minte ca tine ca să dovedească neștiința și neputința lor!....

«Inelul zicĭ că e în mauzoleul Sfinților Apostolĭ, în sarcofagul luĭ Crispus, alăturĭ de al luĭ Constantin-cel-Mare !

«Da! acolo trebue să fie ! lucrul e maĭ presus de orĭ-ce îndoeală : îl simț, îl pipăĭ, sînt sigur de dînsul !...

«Dar, rogu-te, tu însu-ți, prin ce mijloc aĭ ajuns la descoperirea acesteĭ taine?

«Spune-mĭ și mie acest mister, căcĭ arz de dorința de a cunoaște lucrurile în toată amănunțimea lor....»

— «Intîmplarea e în adevăr providențială, răspunse Anastase, și rezervasem pentru la urmă destăinuirea acestuĭ secret...

Știĭ că, după cîte-va victorĭ cîștigate de Teodoric, aliatul nostru, asupra luĭ Ilos, în războiul Tavmaturgilor, fostul Patriciŭ se refugiâ în castelul Papiriŭ, din munțiĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Izaurieĭ, unde spera că va putea ține pept barbarilor cari 'l așediaŭ.

«Cu dînsul se 'nchise în acelaș castel și fermecătorul Pamprepios, cauza războiuluĭ și tovarășul luĭ nedeslipit.

«Ca să însuflețească curagiul așediaților, slăbiți de privațiunĭ și enervați de atîtea așteptărĭ, el le făcea fel de fel de promisiunĭ, carĭ, de o cam dată, le da inimă, dar carĭ, ne'ncetat repetate fără succes, ajunse să 'ĭ obosească și să 'ĭ aducă la desperare.

«Într'o zi, într'un moment de iritație pricinuită în mare parte de suferințele lor mereŭ renăscînde, soldații luĭ Ilos asvîrliră pe Pomprepios de pe zidurile cetățeĭ, acuzîndu-l de toate mizeriile lor.

«Prăpastia era spăimîntătoare.

«Nenorocitul, căzînd pe stîncĭ, rămase mort, dar corpul luĭ fu, maĭ în urmă, găsit de soldații luĭ Teodoric și despuiat de hainele sale, dintre carĭ unele foarte scumpe.

«Pentru a'și împărți prețul, eĭ vîndură, de sigur, acele veștminte, carĭ, din mînă 'n mînă, ajunseră într'un bazar de vechiturĭ din Constantinopole.

«Zilele trecute, trecînd prin Arghiropatria, unde se vînd asemenea lucrurĭ, atenția mea fu atrasă de un saghion de o stofă și de o croială neobicĭnuită, pe care 'l cumpăraiŭ ca pe o curiozitate.

«Care nu fu mirarea mea cînd, acasă, observîndu-l maĭ de aproape, simțiiŭ o hîrtie cusută între fața și căptușeala luĭ.

«Era o relație scrisă de însu-și Pamprepios, care descoperise, cine știe prin ce mijloc, locul unde se ascundea inelul luĭ Solomon.

«Vrajul venise în Constantinopole cu gînd să găsească pe un om influent, ca Ilos, prin ajutorul căruia să poată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

viola mormintele împărăteștĭ, să pue mîna pe inel, să se servească de dînsul pentru a 'șĭ plăti datoria către complicele său, făcîndu-l Împărat, iar, el, să rămîe în posesiunea a-tot-puterniculuĭ talisman.

«Soarta n'a permis însă una ca aceasta, și toate combinațiunile luĭ n'aŭ slujit decît a da inelul în stăpânirea ta.

«Doamne, se vede că eștĭ predestinat a 'l purta...»

— «Iți mulțumesc, zise Trascaliseŭ, îți mulțumesc încă o dată, fiindcă, încă o dată, aĭ contribuit la fericirea mea!...

«Acum, nu maĭ rămîne decît să punem să se deschiză mormîntul luĭ Crispus pentru a lua dintr'însul minunatul talisman ce adăst cu atîta nerăbdare.

— «Dă-mĭ voe, Doamne să'țĭ maĭ daŭ o povață, adaose Anastase.

«Părerea mea e că nu trebue să ne grăbim și că vom atinge maĭ bine ținta ce urmărim lucrînd fără sgomot.

«Măria-Ta știe de ce simțimente de veneratie e însufletită populația Constantinopoleĭ pentru fundatorul capitaleĭ, ce stimă și ce recunoștință îĭ poartă Biserica pentru sprijinul ce ĭ-a dat cînd era în luptă cu păgînismul.

«Ce vor zice toțĭ aceĭ oamenĭ, carĭ cinstesc numele și memoria luĭ Constantin-cel-Mare ca pe ale unuĭ sfînt, cînd vor vedea că se violează, și de însu-șĭ Împăratul, locul de odihnă al uneĭ familiĭ, considerată ca binefăcătoarea creștinătățeĭ ?

«De sigur, că eĭ se vor indigna, că criticele și pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

testările se vor ridica din toate părțile, că se va produce, poate chiar o răscoală, ale căreĭ consecințe nu le putem prevede.

«Toate aceste ar fi nimicurĭ, pe carĭ am putea să le nesocotim, dacă am fi cu desăvîrșire sigurĭ că vom găsi inelul în locul arătat, căcĭ el ne-ar apăra împotriva lor.

«Dar dacă s'ar întîmpla ca Pamprepios să se fi înșelat și ca inelul să nu fie unde'l credem, nu ne am găsi oare, fără folos, în pericolul cel maĭ mare?

«Eŭ crez că e maĭ bine să lucrăm pe tăcute.

«Vom merge amînduoĭ, la fața loculuĭ, singurĭ, neînsoțițĭ de nimenĭ, ne vom introduce în interiorul mauzoleuluĭ și vom deschide sarcofagul luĭ Crispus.

«De vom găsi inelul într'însul, foarte bine ; de unde nu, nimenĭ nu va ști sacrilegiul ce am săvîrșit și vom continua a trăi liniștițĭ ca și maĭ nainte...»

— Aĭ dreptate! esclamă Trascaliseŭ, aĭ de o miie de orĭ dreptate !.....

«Da, e cu mult maĭ bine să ținem lucrul secret pînă ne vom asigura de adevăr.

«Te însărcinez să puĭ la cale tot ce va fi de trebuință pentru a ne deschide drumul pînă la inel.

«Cînd veĭ fi gata, vestește-mă, și, împreună, vom merge să cucerim minunata comoară, cea maĭ prețioasă din cîte există pe fața pămîntuluĭ !.....»

Anastase se plecă, spre semn de supunere, și se retrase ca să ia măsurile necesare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cine l'ar fi observat, în acele momente, ar fi fost izbit de bucuria infernală ce'ĭ lumina figura.

Planul, clădit de dînsul cu atîta dibăcie și răbdare, reușise.

Peste curînd, el avea să se găsească, singur cu Trascaliseŭ, într'un loc retras, departe de orĭ-ce ajutor.

El putea deci să satisfacă pe îndelete setea de răsbunare ce'l muncea de atîta vreme.

Supliciul Impăratuluĭ se afla de acum înainte în mîinile luĭ.

Frumoasa sală de mîncare, despărțită, prin uși de fildeș, de Marele Consistorion, în palatul Halke, strălucea, în noaptea aceea, de miĭ de luminĭ.

Cîntece pline de melodiĭ fermecătoare, întocmite de instrumente nevăzute, vibrațiunĭ de hărpĭ, de lire, de chitărĭ, aruncînd turburarea în fundul inimeĭ, o atmosferă încărcată de freamăte voluptuoase, străbătută de mirosurĭ îmbătătoare, se amestecaŭ la o laltă în splendida încăpere.

Trascaliseŭ se sculase de la masă, și un început de dezordine domnea înprejuru-ĭ, ca tot d'a-una în asemenea împrejurărĭ, la sfîrșitul banchetelor sale.

El voise să serbeze, printr'un ospăț strălucit, buna noutate că urmele ineluluĭ luĭ Solomon se regăsiseră, și organizatoriĭ petrecerilor luĭ obicĭnuite se 'ntrecuseră ca să'l mulțumească.

Pe masă-ĭ, se serviseră mîncările cele maĭ scumpe, cărnurile de animale, de pasărĭ și de peștĭ, cele maĭ rare și maĭ delicate, fructele cele maĭ delicioase.

Icrele de Sciția, șuncile de Britania, brînzeturile de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Galia, figuraseră alături cu stridiile de Tarenta, cu cegile de Tanais, cu chefalii de Halcedonia.

Căprioarele Ambraciei trecuseră, în vase de aur, pe dinaintea oaspeților, însoțite de păunii Samosului, de cocoșii Fazului, de potîrnichile Isterului.

Băuturile cele mai renumite, produsele viilor din Falerna, din Hios și din Cipru, înveseliseră asemenea inimile prin darurile lor binefăcătoare.

Trascaliseu abuzase chiar de unele din ele.

Niște vin de Corint, pentru care avea o deosebită dragoste, îi făcuse neajunsul să'l scoată oare-cum din fire, căci, deși 'și propusese să fie cumpătat în noaptea aceea, pe la sfîrșitul mesei, limba începuse să i se încurce și membrile își perduseră din elasticitatea lor.

Cu toate acestea, el avea încă conștiință de ce se petrecea și dete ordin să se ridice rămășițele banchetului.

Intr'o clipă, pecînd sta încă lungit pe patul îmbrăcat în purpură de aur pe care mîncase, sclavii goliră mesele, așezară tot la loc, făcură să dispară ori-ce urmă a îmbelșugatului ospăț ce se servise.

In acelaș timp, prin velariul de mătase, întins ca un uranisc subt cupola sălei, începu să treacă o bură de parfumuri, ce primeni de o dată aerul și îmbălsămi atmosfera.

Tot atunci, pecînd orchestre ascunse începeau să întocmească un concert de cîntece răpitoare, de armonii divine, cari legănau simțurile și transportau în lumi ideale, femei aproape goale, însă toate de o frumusețe provocătoare, intrară în sală și se puseră să ezecute jocurile cele mai lascive.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trascaliseŭ, aprins de farmecile și de atitudinele lor, deși abia ținîndu-se pe picioare, se amestecă printre rîndurile lor și, după cum avea obiceiŭ, intră cu ele în familiarități carî încuragiară pe ceî-lalțî să'ĭ imite esemplul.

In curînd, frumosul tricliniŭ se preschimbă într'un loc de desfrînare, unde respectul datorit Autocratoruluĭ era cu desăvîrșire uitat și unde fie-care lua libertatea ce'ĭ convenea.

Petrecerea degenerase într'o adevărată orgie.

Anastase care, singur, în amețeala generală, își păstrase sîngele rece, și care alesese tocmaĭ noaptea aceea pentru a ezecuta planul său de mult pregătit, crezu, în interesul scopuluĭ ce urmărea, că nu era bine să lase pe stăpînul său să meargă maĭ departe.

El se apropiă decî de dînsul și'ĭ spuse ceva încet.

Numaĭ decît, ca mișcat de o nerezistibilă putere, Impăratul părăsi un grup de femeĭ, ce'l înconjuraseră, căutînd să'l desbrace pentru a'ĭ așeza un abdomen falș și a'l preschimba astfel în Silene, și, luîndu-se după pașiĭ Mareluĭ Silențiar, eși, dimpreună cu dînsul, pe ușa din fund.

Eĭ străbătură admirabila sală Consistorion, servind, după cum am spus, în ocaziele solemne, pentru primirea demnitarilor Imperiuluĭ; trecură, în tăcere, printr'un șir de încăperĭ, splendid decorate; se orientară prin dedalul de coridoare ce se încrucișaŭ în toate direcțiunile; urmară maĭ multe lungĭ galeriĭ decorate cu statuĭ, ce legaŭ diferitele părțĭ ale palatuluĭ între ele, și ajunseră însfîrșit într'o curte spațioasă, pavată cu lespezĭ, în fața uneĭ gratiĭ de fer.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Printre zăbrelile aceleĭ grațiĭ, se zăreaŭ, în adîncimea uneĭ bolțĭ, treptele uneĭ scărĭ de pieatră.

— «Unde sîntem? întrebà Trascaliseŭ, înfiorat de răcoarea nopțeĭ, și unde mergem?»

— «Doamne, răspunse Anastase, ne găsim la spatele Băilor luĭ Xevtipe, lînga forul luĭ August, și avem să trecem prin pasagiul secret, spre a nu fi văzuțĭ de nimenĭ.

«De voeștĭ să mă urmezĭ la mormîntul luĭ Crispus, am luat toate măsurile ca să nu întîmpinăm cel maĭ mic obstacol....

«Insă văz, adause-el, observînd micul tremur nervos ce începuse să mișce fălcile Impăratuluĭ, că nu te simțĭ bine.

«Dacă nu eștĭ în stare, putem să lăsăm espediția pentru altă dată, căcĭ nu e nicĭ un zor să o facem chiar în noaptea aceasta....»

— Nu! nu! protestà Trascaliseŭ, nu e nimic, și te rog să nu bagĭ de seamă!

«Schimbarea de temperatură, emoția, nerăbdarea de a mă afla maĭ curînd în posesiunea neprețuituluĭ talisman, spre cucerirea căruia am plecat, mĭ-aŭ dat acest fior trecător.....

«Dar să mergem maĭ iute, căcĭ orĭ-ce minut perdut mi se pare un secol de așteptare.»

Anastase scoase o cheià și descuià o ușă.

Dinainte-le, se înfățișà, ca o gură de pivniță, intrarea unuĭ subteran.

Era o trecătoare ascunsă, ce conducea la ergastule sau închisorile private, numite și Numera, și, de acolo, tot pe subt pămînt, afară din palat, în partea cea laltă a golfuluĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Susținut de Anastase, care aruncase pe umeri-i o lungă mantă și 'i lumina drumul cu un felinar de aramă ce adusese, Trascaliseŭ începu să scoboare o scară întunecoasă, în josul căreia întîlni un lung coridor, luminat, ici și colo, de lămpi atîrnate.

O altă scară, foarte strîmtă, îi scoase într'o sală spațioasă, boltită, de unde porneaŭ mai multe galerii.

Se găseaŭ chiar în centrul închisorilor, căci uși reținute prin drugi de fer, închise prin lacăte enorme, se zăreaŭ la dreapta și la stînga, și gemete se auzeaŭ de oameni pe cari gîzii îi căzneaŭ, poate, în întunerec.

Anastase alese una din acele galerii; apoi, sprijinind și luminând mereŭ e stăpînul săŭ, care abia 'l mai putea urma, se afundă subt o altă boltă, coborî o altă scară și ajunse la o nouă galerie, înnecată în umbra unor arcuri joase, tăiete, din loc în loc, de luminî.

Cîte-va zecimi de pași mai departe, un aer rece și curat, aerul sănătos al mării, îi izbi de o dată în obraz.

Sosiseră la capul cel lalt al subteranului, dînd pe Cornul-de-Aur, și închis, și dînsul, printr'o ușă cu zăbrele de fer.

Marele Silențiar descuiă și acea ușă.

Ei se aflară atunci afară, în susul unei scări repezi, ale căreĭ ultime trepte se scăldaŭ în apa golfului, unde adăsta un monoxilon.

Noaptea era lină și tăcută.

Luna, în ultimu-i pătrar, răsărise de curînd d'asupra înălțimilor din față, — Sike, — și se ridica din ce în ce mai radioasă, învelnind împrejurimile într'o difuziune de raze, ce, de departe, părea o pulbere luminoasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

La spate, orașul apărea gigantic, într'un amestec confuz de case, de băĭ, de bisericĭ, de edificiĭ supra-puse, de arcurĭ, de columne, de palate, ale căror cupole, de aur saŭ de argint, scînteiaŭ în toate direcțiunile.

Anastase apucâ brațul luĭ Tracaliseŭ pentru a'l ajuta să coboare scara abruptă și să ia loc în barcă.

După aceasta, se așezâ el însu-și în față-ĭ, puse mâna pe lopeți și, proptindu-se în ele, în câte-va loviturĭ, se depărtâ de la țărm.

El luâ, maĭ întîiŭ, prin mijlocul golfuluĭ; pluti cît-va timp în linie dreaptă, spre mează-noapte; apoĭ se apropiâ iarăși de mal; urmâ, d'a lungul zidurilor cetățeĭ, pînă la debarcaderul din dreptul Porțeĭ Platea, unde 'și opri monoxilonul și unde, sprijinind pe stăpînul sĕŭ, după cum făcuse la plecare, 'l ajută să urce treptele uneĭ alte scărĭ, pînă sus, pe parapet.

Trascaliseŭ, obosit, stătu aci un moment ca să răsufle.

Răcoarea nopțeĭ și cursa cea lungă ce făcuse îl desmeticiseră aproape cu desăvîrșire.

După ce se informâ încă o dată de locul unde se găsește, el strînse mantaua ce 'l învelea împrejurul corpuluĭ, spre a nu fi recunoscut de sentinele, și, urmînd mereŭ pe Anastase, trecu cu dînsul pe subt poarta cetățeĭ și se aflâ din noŭ în oraș.

Mauzoleul în care se odihnea Constantin-cel-Mare se înălța în regiunea a XI-a, una din cele maĭ frumoase și maĭ bogate ale Bizanțiuluĭ.

Așezat pe o piață, încojurată de grădinĭ, el atrăgea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de departe vederea prin massa-ĭ impuitoare și prin cupola-ĭ acoperită cu olane de bronz poleit, împrejurul căreia ceĭ Douĭ-spre-zece Apostolĭ staŭ cu mîinele întinse, ca spre a bine-cuvînta capitala.

Fiul luĭ Constanțiŭ Clor nu cruțase nimic pentru a face acest monument demn de măririle imperiale ce era destinat să adăpostească.

Pereți-ĭ interiorĭ eraŭ îmbrăcațĭ într'o cămașă de marmoră scumpă, cu ornamente de aur, ce luaŭ ochiĭ; chesoane aurite împodobiaŭ bolțile; ferestre rătunde, cu incadramente și florăriĭ asemenea de aur, de o mare eleganță de lucru, dispuse împrejurul domuluĭ central, lăsaŭ să cază o lumină misterioasă, cernută prin geamurĭ de coloare, cu figurațiunĭ de sfințĭ, de cel maĭ feeric efect.

Dar ceea ce pironea, chiar de pe prag, atențiunea, era însu-și mormîntul Impăratuluĭ.

El se ridica în mijlocul bisericeĭ, subt cupolă, pe o estradă de marmoră verde cu șase trepte, și se compunea dintr'un sarcofag, monolit, de porfir roșu, în formă de piramidă trunchiată, așezată cu baza în sus.

Patru dragonĭ într'o atitudine amenințatoare, cu colțiĭ afară, cu limbile încovrigate, cu una din labele din față ridicată, cu ghiarele scoase, sprijineaŭ, pe aripile lor, acel sarcofag în năuntrul căruia era închis sicriul de aur masiv în care corpul luĭ Constantin-cel-Mare fusese adus din Nicomedia, unde încetase din viață.

Un grilaj de bronz, artistic lucrat, se desfășura, ca o dantelă, jur împrejurul estradeĭ, elegantă dar nefolositoare barieră ridicată în fața aceluĭ ultim adăpost ce simboliza așa de bine zădărnicia măririlor omenești.

Maĭ departe, la dreapta și la stînga, alte sarcofage

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de marmoră scumpă, arătaŭ locurile unde se odihneaŭ ceĭ lalțĭ membri aĭ familieĭ imperiale.

Apoĭ, în fund, cu totul la răsărit, vinea altarul destinat serviciuluĭ cultuluĭ, și, însfîrșit, dincolo de zidul esterior, legat de dînsul prin vaste portice adăogate maĭ în urmă, locașurile de vecĭ ale urmașilor luĭ Constantin-cel-Mare, mormintele luĭ Jovian, luĭ Valentinian, luĭ Teodosiŭ, ale celor două soții ale acestuia, Flacila și Gala, al luĭ Arcadie, al Pulherieĭ Augusteĭ și ale celor lalțĭ nobilĭ, Cesarĭ saŭ Augușțĭ, carĭ ținuseră să formeze ca un fel de curte funebră împrejurul primuluĭ împărat creștin.

Anastase, urmat de Trascaliseŭ, înaintâ un timp oare-care tot în direcțiunea nordului, spre Hebdomon ; apoĭ o largă stradă se făcu de o dată la stînga, pe care o apucară.

Eĭ lăsară, în urmă-le, citernele luĭ Arcadie și luĭ Modestus, trecură pe dinaintea palatelor Flacileĭ și Pulherieĭ Augusteĭ, se strecurară pe subt o galerie de marmoră, împodobită cu statuĭ, ce servea de pasagiŭ și care îĭ scoase pe piața Sfinților Apostolĭ.

Aci, după ce străbătură grădina, ce se desfășura ca un covor de florĭ și de verdeață, se îndreptară spre ușa bisericeĭ, de bronz masiv, pe care Marele Silențiar o deschise, ca pe cele lalte.

Atuncĭ interiorul mauzoleuluĭ le apăru în toată maiestuoasa-ĭ liniște.

Candele de aur, atîrnate, icĭ și colo, de bolțĭ, aruncaŭ o lumină misterioasă în acel locaș de doliŭ, unde moartea împărăția de două veacurĭ și jumătate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Trascaliseŭ înainta, îngrozit de sgomotul ce făcea propriĭ luĭ paşĭ pe marmora sonoră.

Cînd fură în faţa mormîntuluĭ luĭ Constantin-cel-Mare, Anastase aprinse felinarul de aramă, ce luase cu dînsul, şi lumină pe Împărat.

— «Iată, zise-el, — arătînd, la stînga, d'a lungul zidului, treĭ sarcofage de marmoră galbenă de Numidia, frumos lucrate, — aci zac rămăşiţele celor treĭ feciorĭ maĭ micĭ aĭ mareluĭ Împărat.

«Fie-care avu o soartă deosebită, însă moartea ĭ-a împreunat pe cîteşĭ treĭ în acelaş loc, spre a fi credincioasă dorinţeĭ tatăluĭ lor.

«Icĭ, doarme Împăratul Occidentuluĭ, Constantin II, căzut în bătălia de la Achileea; dincoacĭ, al Italieĭ şi al Ilirieĭ, Constante, ucis în Spania de propriĭ luĭ soldaţĭ; dincolo înfine, al Orientuluĭ, Constanţiŭ, mort lîngă Tarse, în Cilicia.

«Nicĭ unul n'a lăsat amintirĭ durabile în urmă-ĭ!...

«Dacă vreĭ să ştiĭ ale cuĭ sînt acele morminte, continuă Anastase, — arătînd cu mîna maĭ înapoĭ, spre intrare, — ele sînt, unul al luĭ Anibalian şi altul al luĭ Dalmaţiŭ, nepoţĭ aĭ mareluĭ Constantin şi onoraţĭ de dînsul cu titlul de Cesarĭ şi de regĭ....

«Iată acum, adaose-el, — trecînd pe dreapta, — locul unde se odihneşte maică-sa, Elena, cinstită de Biserica creştină şi canonizată de ea drept sfîntă....

«Aci, urmă dînsul, — făcînd cîţĭ-va paşĭ maĭ în sus şi luminînd cu felinarul o inscripţie în greceşte,—aci aŭ fost depuse oasele Minervineĭ, primeĭ soţiĭ a luĭ Constantin şi mameĭ luĭ Crispus:...

«Iată însfîrşit şi cenotaful acestuia! încheiă Marele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Silențiar, oprindu-se dinaintea unuĭ triunchiŭ de marmoră albă, susținut de patru himere.

«Acesta e mormîntul ce căutăm ! aci a fost închis de ultima luĭ posesor inelul magic care dă celuĭ ce'l posedă, teribila putere de a se face nevăzut și d'a afla tot ce voește să știe în prezent, în trecut și 'n viitor!...»

Trascaliseŭ, care asculțase esplicațiunile luĭ Anastase cu inima plină de speranță, se repezi, la auzul acesteĭ ultime afirmărĭ, spre cenotaf, îmbrățișîndu-l cu amîndouă mîinile, ca și cum ar fi voit să 'l smulgă din loc și să plece cu dînsul.

— «Așteaptă puțin! îĭ strigâ Anastase ; mormîntul e de pieatră, și nu esistă ființă omenească care să'l poată cletina, fără alte ajutoare.

«Aŭ trebuit opt-zecĭ de lucrătorĭ, înarmațĭ cu scripete și cu tăfăluge, ca să'l aducă pînă aci : capacul singur e așa de greŭ că zece oamenĭ, într'unindu-șĭ puterile, n'ar putea să'l salte măcar de o palmă....»

— «Atuncĭ, replicâ Trascaliseŭ, am venit aicĭ numaĭ ca să'l privim, căcĭ, douĭ cîțĭ sîntem, nu vom putea nicĭ o dată să'l dăm la o parte!...»

— «Te 'nșelĭ, răspunse Anastase ; acela care a închis inelul în acest cenotaf s'a gîndit că o zi putea să vie cînd, deși luase nestrămutata hotărîre d'a nu se maĭ sluji de dînsul, o mare trebuință îl va sili să recurgă la ajutorul luĭ.

«Atuncĭ a pus să se găsească un mijloc, să i se născocească un mecanism, destul de secret pentru ca niminĭ altul să nu'l poată afla și destul de lesnicios pentru ca el singur să'l aibă la îndemînă, spre a des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

chide mormîntul și a umbla într'însul orĭ-de-cîte-orĭ va simți plăcere saŭ nevoe....»

— «Și acel mecanism ? întrebâ Trascaliseŭ cu mirare.

— «Acel mecanism, urmâ Anastase, Pamprepios l'a descoperit, după cum a descoperit și locul unde era ascuns inelul luĭ Solomon, și l'a consemnat în relația căzută în mîinele mele....

«Acum, aĭ să vezĭ ce ușor ĭ-ar fi fost luĭ Constandin-cel-Mare să ridice acest trunchiŭ de marmoră a căruĭ greutate ni se pare, nouă, așa de covîrșitoare!...»

Zicînd aceste cuvinte, el se apropiâ de mormînt, examinâ, la lumina felinaruluĭ, una după alta, și cu de amănuntul, pe fie-care din cele patru himere pe carĭ era așezat, scoase o mică daltă din sîn și, cu vîrful eĭ, se încercă să desfacă un șurup ascuns în ochiul uneia din ele.

După cîte-va sforțărĭ infructuoase, pricinuite de rugina formată prin atîțĭ anĭ de nefuncționare, șurupul se învîrti în gheventul săŭ, și, dimpreună cu dînsul, împins în sus de arcurĭ de oțel puternice, așezate în pereții interiorĭ aĭ cenotafuluĭ, capacul începu să se ridice.

Cînd fu la înălțimea cuvenită pentru a permite unuĭ om să treacă prin deschizătura ce se formase, Anastase se opri și, întorcîndu-se spre Trascaliseŭ :

— «Dacă voeștĭ să intri, ĭĭ zise, te voiŭ ajuta să soseștĭ pînă la inel.

«N'aibĭ nicĭ o grijă : cenotaful e gol, și nimenĭ, afară de prețiosul talisman, n'a locuit vre o dată într'însul...

«Orĭ, maĭ bine, adăogâ el, părînd a'și lua seama,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lasă-mă să mă suiŭ eŭ: veĭ evita, astfel, osteneala de a te maĭ agăța și de a te tîrî....»

— «Nu ! nu ! întrerupse Trascaliseŭ, ocazia e prea rară, și voesc să profit eŭ cel d'întîiŭ de dînsa !....

«Pleacă-te numaĭ puțin, ca să mă sprijin pe umeriĭ tăĭ....

«Așa.... foarte bine... iată-mă.... sînt deja înăuntru...»

Anastase îșĭ îndoise spatele, îșĭ proptise brațele de genuchĭ și, în acea poziție, se lăsase destul de jos ca să permită stăpînuluĭ săŭ să se urce pe dînsul.

Cînd îl auzi însă strigîndu-i că a pătruns în mormînt, sculîndu-se de-o-dată, se repezi iute la himera al căreĭ ochiŭ punea mecanismul în mișcare, și, pecînd Trascaliseŭ dibuea în fundul cenotafuluĭ, căutînd zadarnic inelul promis, cu vîrful dalteĭ începu să întoarcă șurupul la loc, făcînd, astfel, să se lase capacul din ce în ce maĭ jos.

El nu se opri decît cînd deschizătura devenise de un lat de palmă, așa că era peste putință ca omul să maĭ treacă printr'însa.

Atuncĭ, ușurat ca d'o grea povară, respirâ lung, și, cîte-va momente, rămase nemișcat, speriat de propria-ĭ bucurie, nevenindu-ĭ par'că să crează ceea-ce vedea cu ochiĭ.

El fu scos din estazu-ĭ prin vocea luĭ Trascaliseŭ.

— «Se vede că Pamprepios s'a înșelat, îĭ striga acesta, de oare-ce inelul nu se găsește nicăirĭ.

«Am pipăit tot fundul cenotafuluĭ, am scotocit prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

colțurile luĭ, dar zadarnic, căcĭ n'am putut da peste dînsul.

«Poate că ezistă vre-o ascunzătoare unde a fost vîrît, și ar fi bine să intri și tu, cu felinarul, ca să'mĭ ajuțĭ!...

«Dar ce este asta? adaose el, dînd să se scoale și lovindu-se cu capul de sus.

«Anastase, ridică puțin capacul, căcĭ s'a lăsat și mă apasă!...

«Aide!... grăbește-te!... ce maĭ aștepțĭ?...»

Anastase îl lăsâ să zică, fără a face o mișcare.

Trascaliseŭ urmâ:

— «Dar bine, n'auzĭ, Anastase?...

«Anastase, unde eștĭ?...

«Ridică, îțĭ spuiŭ, capacul cenotafuluĭ, căcĭ mă strivește!...»

Un hohot de rîs fu singurul răspuns ce i se dete.

Mirat, turburat, neștiind ce să crează, Impăratul socoti că tovarășul săŭ voește să glumească.

Stăpînindu-și mînia, ce'ncepea să clocotească într'însul, el reluâ pe un ton din ce în ce maĭ supărat:

— «Ascultâ! încetează, căcĭ nu e timp de asemenea jocurĭ!...

«Ridică iute capacul și nu mă lăsa maĭ mult în poziția aceasta, căcĭ aș putea să'mĭ perd răbdarea, și atuncĭ...»

— «Și atuncĭ? repetâ Anastase, ca un eco al glasuluĭ stăpînuluĭ săŭ.

— «Atuncĭ, urmâ Trascaliseŭ, aĭ putea să plătești scump această proastă glumă ce'țĭ permițĭ cu mine!...»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— «Dar cine ți-a spus că e o glumă? întrerupse Marele Silențiar.

«Lucrul, din potrivă, e foarte serios.

«Ai voit să intri în mormîntul luĭ Crispus ca să afli prin ce mijloc cineva devine nevăzut, și dorința ți s'a îndeplinit.

«Veĭ rămîne acolo, și nimenĭ, d'aci 'n nainte, n'are să te maĭ vază, nicĭ să maĭ auză de tine!...»

— «Anastase! răcni Impăratul din fundul mormîntuluĭ, ce însemnează aceste cuvinte?

«Ți-aĭ perdut oare mințile de 'ndrăsnești să'mĭ vorbeștĭ astfel?...

«Ridică numaĭ decît pieatra și lasă-mă să es, dacă voeștĭ să maĭ te ert încă!

«Numaĭ supuindu-te îndată, mă veĭ face să uit actul de nebunie ce săvîrșeștĭ cu mine și să nu te pedepsesc după cum meriți!...»

— «Amenințările tale sînt neputincioase, replică Anastase, liniștit, și ele nu mă sperie!

«Orĭ ce-aĭ zice, te găsești în mîna mea, din care nimenĭ nu te va maĭ scoate!...

«Dar nu înțelegĭ oare, omule, că nu m'am trudit eŭ atît timp ca să te bag acolo pentru a'ți da iarăși drumul?

«Nu! veĭ rămîne unde te afli, și lumea va scăpa astfel de tine!...

«Afară de aceasta, adaose el, sarcastic, nu trebue să te plîngĭ, căcĭ mormîntul ce ți-am pregătit e ilustru, și aĭ fi putut să 'nemerești maĭ răŭ!...»

Trascaliseŭ simți că un imens pericol îl amenință.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tonul cu care 'ĭ vorbea Anastase era hotărît şi nu mai lăsa îndoelĭ asupra intenţiunilor acestuia.

Nenorocitul prizonier înţelese că se afla în puterea unuĭ vrjmaş neîmpăcat, care nu 'l va cruţa, şi cătâ să se scape singur.

Incordîndu-şĭ decĭ toate membrele într'o opinteală supremă, el se încercâ să ridice pieatra mormîntuluĭ şi să 'şĭ deschiză un loc.

Incercările luĭ rămaseră însă zadarnice, căcĭ, după mai multe sforţărĭ desperate. în carĭ îşĭ slei toate puterile, fără a clinti măcar enorma greutate ce apăsa asupră-ĭ, el căzu sdrobit în fundul cenotafuluĭ.

Atuncĭ o spaimă nespusă îl cuprinse.

El se văzu închis, părăsit în acel mormînt, unde imprudenţa sa îl făcuse să intre, neajutat de nimenĭ, sfîrşindu-şĭ zilele cu încetul în mijlocul şuferinţelor celor mai grozave.

In nenorocirea luĭ, singura licărire de nădejde ce 'ĭ mai rămînea era tot în mila aceluia care 'l condamnase la acel supliciŭ.

El crezu că atingîndu-ĭ inima, va reuşi să 'ĭ potolească ura şi să 'l facă să se 'ntoarcă.

Rugător, el îşĭ ridică decĭ glasul, implorîndu-l în termenĭĭ ceĭ mai umilĭ:

— «Anastase, repeta el, plîngînd, dragă Anastase, ce ţĭ-am greşit? ce răŭ aşa de marŭ ţi-am făcut de vreĭ să mă pedepseştĭ aşa de cumplit?

«Nu ţi-am fost tot d'a-una prietenul cel mai binevoitor? nu te-am încărcat pururea de favorurile mele cele mai distinse? de unde provine această duşmănie ce 'mĭ arăţĭ?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«O ! dă-mĭ, te rog, drumul maĭ iute, căcĭ simț deja răceala mormîntuluĭ înghețîndu-mĭ sîngele din vine !..

«Dacă dorești ceva, dacă, fără știrea mea, ți s'a făcut vre-o nedreptate, dacă eștĭ nemulțumit de un lucru oare-care, spune ! vorbește ! și 'țĭ jur pe ce are maĭ scump un creștin, pe mîntuirea sufletuluĭ meŭ în viața viitoare, că 'tĭ acord tot ce veĭ cere, că voiŭ îndrepta tot ce te poate supăra.

«Iți jur asemenea, urmă el, cu vocea înnecată în suspine, pe solemnitatea acestuĭ moment teribil, în care văz deja fața morțeĭ rînjindu-mĭ în umbră, că voiŭ uita tot ce s'a petrecut între noĭ, că voiŭ considera fapta ta ca o curată glumă și că 'țĭ voiŭ acorda și pe viitor amiciția și încrederea de maĭ nainte !...

«Ridică numaĭ pleoapa acestuĭ mormînt !...

«Dă-mĭ drumul ca să es și să respir în tihnă !...

«Nu mă lăsa să sufer o minută maĭ mult !....»

— «Trebue să mă crezĭ nebun, răspunse Anastase, pentru a 'mĭ face asemenea propuneriĭ !

«Nemulțumirile mele ? ce te facĭ că le-aĭ uitat ?

«Întreabă pe Acacie, și ți le va spune !...

«Să mă daĭ pe mine, prietinul tăŭ cel maĭ credincios, pe mîna acestuĭ preot invidios și fățarnic ! să'l povățuești tu însu-țĭ să mă lege, să mă tunză, și, 'n acel hal, să mă espue pe piața Augusteonuluĭ, spre a servi drept batjocură mulțimeĭ! se poate închipui o injurie maĭ mare ? era cu putință să 'mĭ facĭ un afront maĭ sîngeros ?...»

— «Vaĭ ? înginâ Trascaliseŭ, am greșit !...»

— «Și cuĭ se destinaŭ acele umilințe revoltătoare ? continuâ Anastase, cu aprindere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Omuluĭ dezinteresat ! servitoruluĭ devotat pînă la abnegaţiune ! tovarăşuluĭ statornic şi nedespărţit ! aceluia care, 'n atîtea rînduri, şĭ-a espus viaţa pentru a te ridica şi a te păzi !...»

— «Da ! da ! aĭ dreptate ! suspinâ din ce în ce maĭ cu umilinţă Impăratul.

«Am fost netrebnic cu tine ! îţĭ cer ertare !

— «Şi pentru care faptă ? reluâ Marele Silenţiar, care ţinea să 'şĭ spue păsul pînă la sfîrşit.

«Findcă, urmînd trebuinţele veaculuĭ şi inspiraţiile conştiinţeĭ mele de bun creştin, îmĭ permisesem să am şi eŭ cîte-va ideĭ asupra religieĭ noastre ortodoxe şi să le espuiŭ în public, după cum aŭ făcut, nesupăraţĭ, atîţĭ alţiĭ carĭ n'aveaŭ atîtea titlurĭ la recunoştinţa ta !...»

— Ertare ! murmurâ Trascaliseŭ, cu vocea stinsă.

— «Pentru această vină, urmâ Anastase, osîndind, după spusa altora, o doctrină pe care nu o cunoşteaĭ, aĭ călcat în picioare o viaţă întreagă de sacrificiĭ, aĭ strivit o inimă care era plină numaĭ de tine, aĭ lovit, fără să 'l asculţĭ, pe amicul tăŭ cel maĭ credincios !...»

— «Ertare ! ertare ! repetâ Trascaliseŭ, cu desnădăjduire.

— «Eĭ bine ! încheiâ Anastase, acel amic nesocotit, azĭ, îşĭ răsbună !

«Purtarea ta cu dînsul în trecut ĭ-a arătat ce poate să aştepte de la tine în viitor.

«Veĭ sta unde te aflĭ !

«Nicĭ o putere pe lume nu te maĭ poate scoate de acolo.

«Cît despre făgăduinţele şi jurămintele tale, cunoaştem ce valoare aŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Pe ori-cine, afară de mine, mai poți amăgi cu ele!....»

Zicînd aceste cuvinte, cu vîrful dalteĭ sale, el învîrti șurupul de cîte-va orĭ, și capacul cenotafaguluĭ, atras de arcurile de oțel ce 'l sprijineaŭ, se lăsâ treptat cu cîte-va liniĭ mai jos.

— «Anastase ! urlà Trascaliseŭ, simțind că deschizătura devenea din ce în ce mai mică, iartă-mă, Anastase !

«Nu 'ți face păcat cu mine ! nu mă închide aicĭ ! dă-mĭ drumul, și voĭŭ fi robul tăŭ pe viață !....»

— «E prea tîrziŭ ! răspunse Anastase, neînduplecat.

«Trebuea să nu mă 'mpingĭ la această estremitate !

«Acum, pasul e făcut, și nimic pe lume nu mai poate schimba hotărîrea ce s'a luat.»

— «Anastase ! pentru numele luĭ Dumnezeŭ, Anastase ! stărui Trascaliseŭ, clănțănind din dințĭ de spaimă, fic-ți milă de mine ! lasă-mă să mai mă bucur de lumina zileĭ ! nu mă osîndi la noaptea eternă ! nu mă 'ngropa de viŭ în acest mormînt !. ..»

— «In împrejurărĭ ca acestea, nicĭ ție nu ți-a fost milă de alțiĭ ! întrerupse Anastase, cu asprime.

«Adu-ți aminte de Vasiliscu și de copiiĭ luĭ!

«Le promiseseșĭ viața, însă, îndată ce ĭ-aĭ avut în mînă, aĭ pus să 'ĭ zidească într'o citernă!

— «O! nu mă chinui mai mult, aducîndu-mĭ aminte asemenea lucrurĭ! se rugâ de iznoavă nenorocitul Trascaliseŭ.

«Iartă-mă!...

«Spune-mĭ cu ce aș putea răscumpăra mila ta!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Deschide acest mormînt, care mă sugrumă, și renunț în favoarea ta la împărăție!...

«Da! îți cedez tronul cu toate drepturile luĭ, primesc să deviŭ sclavul tăŭ, să te servesc în umbră, ca cel din urmă din nenorociții, să 'mĭ plec fruntea în țărînă subt picioarele tale!...

«Ridică acest blestemat capac! lasă-mă să maĭ respir aerul libertățeĭ!...»

— «Țĭ-am spus, întîmpinâ Anastase, că lucrul nu maĭ e cu putință: ceea ce s'a 'nceput, trebue să se termine!

«Promisiunile, ca și amenințările tale, n'aŭ, afară de aceasta, pentru mine, nicĭ o valoare.

«Impărăția, o voiŭ avea și fără voea ta, și, dimpreună cu dînsa, mîna soțieĭ tale!...

«Da! adaose el, după o mică pauză, ca un rafinament de cruzime, acum, pot să țĭ-o spuiŭ fără sfială.

«Nevastă-ta, Ariana, blînda și frumoasa Ariană, acea comoară de grațiĭ, pe care o dată aĭ nesocotit'o și care în urmă te respingea cu dezgust, floarea și podoaba coroaneĭ tale, după care umblaĭ ca un nebun, e, și de mulțĭ anĭ încă, amanta mea, iar acum, după moartea ta, are să 'mĭ devie soție...

Un urlet înnăbușit, ca de fiară sălbatică chinuită, care nu poate să 'și răsbune, se auzi în fundul cenotafuluĭ.

Anastase continuâ, nepăsător:

— «Ea știe ce se făptuește în momentul acesta, ba chiar, plină de imaginație cum este, mĭ-a ajutat mult în alcătuirea povesteĭ care te-a 'mpins în această cursă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— «O! esclamă Trascaliseŭ, svîrcolindu-se cu disperare în închisoarea sa.

— «Ne-aŭ trebuit luni, urmă Anastase, pînă să găsim ceva care să aibă aparenţele adevăruluĭ şi care să ne mulţumească; am fost nevoiţĭ să citim cărţi, să facem cercetărĭ.

«Infine, am ajuns să clădim fabula cu inelul luĭ Solomon ascuns de Constandin-cel-Mare în mormîntul luĭ Crispus, şi ea a fost destul de reuşită, trebue să o recunoştĭ, de vreme ce te-a băgat unde te afli...»

— «Ajutor! răcni Trascaliseŭ, încercînd iarăşĭ să ridice capacul cenotafuluĭ.

— «Ariana ştie unde sîntem şi ce facem în momentul acesta, reluă Anastase.

«Ea aşteaptă rezultatul cu nerăbdare.

«Ce mulţumită şi ce răsbunată va fi cînd îĭ voiŭ spune cum s'aŭ petrecut lucrurile!...»

— «Ajutor! ertare! strigă Trascaliseŭ; nu mă maĭ chinui astfel!...»

— «Şi, pecînd, tu, te veĭ svîrcoli între pereţiĭ acestuĭ sepulcru, sfîrşi Anastase, pecînd, afundat în întunerecul fără zare, cuprins de frigul mereŭ crescînd al mormîntuluĭ, ce, de aci înainte, îţĭ sînt reservate, îţĭ veĭ rememora viaţa ta trecută, plăcerile ca şi crimele de altă-dată; pecînd, în haosul de linişte ce nu are să te maĭ părăsească, fie-care minut ţi se va părea un veac de aşteptare şi veĭ chema moartea, prea înceată, din toată puterea dorinţelor tale, noĭ, veselĭ şi fericiţĭ, stăpînĭ pe viitor, neavînd a ne maĭ teme de a fi surprinşĭ, vom trona în acel splendid palat, transformat de tine într'un locaş de desfrînare, vom primi adoraţiunea curtizanilor şi a mulţimeĭ, ne vom întinde pe aşternuturile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tale, vom gusta, unul în brațele altuia, voluptățile vieței și binefacerile măririĭ!...»

Un tumult de țipete, de urlete, de vaete, de scrîșnelĭ din dinți, de loviturĭ cu capul în pereții cenotafuluĭ, așa de lung, de desperat și de înfiorător se ridică la aceste cuvinte, încît, deși știa că închisoarea e sigură și că nimic nu o va putea sdruncina, Anastase se simți, fără voe-ĭ, mișcat, și, socotindu-se destul de răsbunat, se decise să facă să înceteze acea scenă.

El își înfipse iarăși dalta în ochiul himereĭ, și, pecînd Trascaliseŭ, din fundul mormîntuluĭ, urma a se svîrcoli, a se ruga saŭ a amenința, în prada spaimeĭ și a furieĭ neputincioase în care se afla, Marele Silențiar continuă a întoarce șurupul pînă cînd pieatra se lăsă cu desăvîrșire, formînd un singur trup cu restul mormîntuluĭ și înăbușind, prin grosimea eĭ, orĭ-ce sgomot interior.

Atuncĭ, își luă de jos felinarul, eși din biserică și apucă drumul spre palat, ca un om care și-a îndeplinit o datorie și care se întoarce acasă liniștit.

* * *

Dispariținea Impăratuluĭ fu ținută cîte-va zile ascunsă.

In vremea aceasta, Ariana înnoda cu Senatul și cu Marii Demnitarĭ aĭ imperiuluĭ negocierĭ carĭ, în schimbul unor avantage acordate, se terminară cu recunoașterea luĭ Anastase drept succesor al luĭ Trascaliseŭ.

După ce acest punct fu regulat, se deschise, într'o noapte, tot în secret, cenotaful luĭ Crispus pentru a se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

scoate dintr'însul corpul Impăratului, care trebuea să fie înmormîntat cu pompa cuvenită rangului ce ocupase.

Nenorocitul fu găsit cu pumnii roșĭ, cu figura convulsionată, cu ochiĭ deschișĭ, măriți peste măsură de nedescriptibila spaimă în care se sfîrșise.

Ariana îl plînse și 'i făcu o paradă împărărească; apoĭ, câte-va zile după aceasta, puse să se proclame amantul eĭ drept Impărat și, maĭ în acelaș timp, se și cununâ cu dînsul.

Astfel se sfîrși Trascaliseŭ, Autocrator al Bizanțiuluĭ, cunoscut în istorie subt numele de Zenon Izaurianul.

Urmașul luĭ purtâ numele de Anastase Silențiarul, și nu datorâ decît împrejurărilor estraordinare maĭ sus espuse norocul neașteptat ce dete peste dînsul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr